

2^ο Διεθνές Συνέδριο Διαπραγμάτευσης
Η Πόλη και οι Δυναμικές της
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2021

Επιμέλεια Πρακτικών: Δρ. Λεωνίδα Α. Παπακωνσταντινίδη

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΧΕΟΜΕΝΩΝ

Στόχος Συνεδρίου.....	3
Ομιλητές και Εισηγήσεις Συνεδρίου.....	4
Χαιρετισμός/Greeting	5
Η πόλη ως σύμβαση win-win-win (papakonstantinidis model).....	7
Καθηγητής Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης.....	7
Τα Οικονομικά, η ‘Ηθική’ τους και η Ανθρώπινη Δράση.....	26
Καθηγητής Σπύρος Ι. Βλιάμου.....	26
The Importance of Mental Health Services, Recognition of Potential Stigmatization, & City Impact.....	29
Sandy Aziz, Ph.D., LPC, NCC.....	29
Υπαίθριοι χώροι και η συνεισφορά τους στην υγεία των κατοίκων: Αποτελέσματα Έρευνας επισκεπτών των υπαίθριων δημόσιων χώρων της Αθήνας.....	35
Δρ. Φούλη Παπαγεωργίου.....	35
Tourism Development and Cities: Overtourism Transforming Destinations	40
Vagena Akrivi, Ph.D.	40
Η Αστική Πολιτική της ΕΕ.....	51
Χριστίνα Μπαρμπαρούση.....	51
Η Πόλη της Πύλου	58
Υπ. Δρ Φωτόπουλος Αθανάσιος & Δρ. Δαούση Χριστίνα	58
New Deal - Triple Bottom Line Proposal for Investment & Sustainability Μία πρόταση για προσέλκυση νέων επενδύσεων και νέων κεφαλαίων στην πόλη.....	62
Δούσκα, Ιωάννης Π.....	62
City Breack: Το μέλλον του τουρισμού πόλεων	65
Βασίλης Σπόκος MSc	65
Δικτύωση MME και Συμμετοχή των Κοινοτήτων με το μοντέλο win-win-win Παπακωνσταντινίδης-μια προσέγγιση κοινωνικής ευημερίας	68
Σαράντος Μαλαπάνης MSc.....	68
Urbanization as Metabolism	71
Stephan Ternyik Sociologist	71
Η Μουσική στη Πόλη.....	72
Αναστασία Ζακυνθινού	72
An inquiry into the interdependence between rational choice and the “catch-22 situation”: influences in the city The win-win-win papakonstantinidis approach.....	76
Papakonstantinidis L. A. & Ternyik S.J.	76

Στόχος Συνεδρίου

Στόχος είναι η διερεύνηση της πόλης ως ιστορικό, πολιτιστικό, κοινωνικό, τουριστικό γίνεσθαι μέσα από τη δυναμική διάσταση της διαπραγμάτευσης στο χώρο με συγκεκριμένες οπτικές γωνίες

Βασικός πυλώνας και κεντρική ιδέα που διατρέχει όλες τις εισηγήσεις είναι η “διαπραγμάτευση”

Ελπίζουμε να συμβάλουμε στη σχετική με τη πόλη βιβλιογραφία και μάλιστα από διαφορετικές οπτικές

Οι ομιλητές καταθέτουν τις εισηγήσεις τους σχετικά με τη πόλη-διαπραγμάτευση από την ηθική, την άποψη της Υγείας, την οικονομική, το management, τη περιβαλλοντολογική, τη τουριστική, τη χωροταξική, τη τοπική, τη κοινωνιολογική, την άποψη της πολιτισμικής προσέγγισης

Η επιτροπή του Συνεδρίου

Η Πόλη και οι Δυναμικές της

Ομιλητές και Εισηγήσεις Συνεδρίου

Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Παπακωνσταντινίδης Λ. Α : Η πόλη ως σύμβαση win-win-win (papakonstantinidis model)

Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ Σπύρος Βλιάμος: Τα Οικονομικά, η 'Ηθική' τους και η Ανθρώπινη Δράση

Sandy Aziz, Ph.D., LPC, NCC, Professor, State University of New Jersey The Importance of Mental Health Services, Recognition of Potential Stigmatization, & City Impact

Δρ. Φούλη Παπαγεωργίου Υπαίθριοι χώροι και η συνεισφορά τους στην υγεία των κατοίκων

Ακριβή Βαγενά Υποψήφια Δρ Πανεπιστημίου Πατρών : Πόλη και τουριστική ανάπτυξη-Υπερτουρισμός (Over tourism)

Χριστίνα Μπαρμπαρούση: Υποψήφια Δρ Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας "Η Αστική Πολιτική στην ΕΕ"

Αθανάσιος Φωτόπουλος Υποψήφιος Δρ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου Η πόλη της Πύλου

Ιωάννης Π. Δούσκας, Δικηγόρος LLM, ADR-ODR, MBA : New Deal - Triple Bottom Line Proposal for Investment & Sustainability

Βασίλης Σπόκος M.Sc. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών : Πόλη και τουρισμός-πολιτισμός

Σαράντος Μαλαπάνης M.Sc. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου Πόλη και τοπική Ανάπτυξη

Stephan Ternyik (Sociologist): Urban Sustainability Issues Towns. Lands. Islands

Αναστασία Ζακυνθινού (πτυχιούχος Λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής μεταπτυχιακό ΕΚΠΑ Ερμηνεία Ενόργανης και Φωνητικής Μουσικής) Η Μουσική στη Πόλη

Papakonstantinidis L. A. Ternyik S.J. An inquiry into the interdependence between rational choice and the "catch-22 situation": The win-win-win papakonstantinidis approach

Χαιρετισμός/Greeting

Special greetings to all gathered at the Athens conference right now. My heart is pulsating that is throbbing, bursting to attend this physically to share the overflow hidden treasure with you at the global level. This conference is held in Athens has taken me back to between 500Bc to 200 b. C in the Era of great philosophers like Plato. Socrates. Aristotle brought a revolution in Philosophy to open the minds coated in traditional education without academic substance. It was the task of such great philosophers in Athens who did that. Friends, we are gathered in the same hall and city where this revolution occurred. Unfortunately, what was born here way back is lost in this generation. We have just a photocopy of education. All is lost, and nothing exists anymore. It is purely the traditional education of the 21st Century. There is no advancement in education in this century. We are far away from real academics $\sigma\tau\eta$ creative power.

We know with empty power to shake the minds to become present Socrates. Plato. Aristotle. Yes. We are gathered here, and I can assure you I am with you here. My mind has been exported to attend this Athens great conference. While with you in mind and not in the body. Let me say to you all that time has come to go back to the beginning of academics and even beyond the beginning. We need to revive. We are a dead generation academically. The foundations laid by great people in Athens way back are eradicated. We are gathered here to bring back what has been lost. We need what we call the Global Academic Revolution. This revolution has nothing to do with the differences in geographical locations. It has nothing to do with where one comes from. It has nothing to do with the skin color of people. It is the ignition of the upstairs of minds to penetrate unreachable riches in Leadership studies, Philosophy, Agriculture, Geological Studies, Meteorological studies, Religious studies, etc.

All these studies must be revived. People of different fields must be revived and work together to bring this world to the highest academic level. This will heal the calamities the world is facing. At this conference, let me tell you, men and women, that the world is a mess because education is too low. On top of that, each person wants to work as an independent person. There is no way such independent minds can change the world. The working together of minds blended globally can bring about global change. It is not a one-person show. Nobody can be effective alone. The world needs to reach the unity of minds to lift it. There are great brains in the world ready to work together. This is how we can change the world!

Education must touch every soil on earth. Different talents are collected together. This is why global conferences like the one we are having in Athens are essential. We need the whole world to attend these conferences and key speakers from all over the world up to the middle east. Asian Regions and from Africa be here. What is tapped here will be shared globally. Each representative will spread in their country or continent that is blazing the world with academic knowledge in different fields. This can be another civilization and Renaissance in the 21st Century. The Athens conference is just the history being made. We are gathered here in Athens, where the first revolution in Academics took place before Europe, and the USA were born. What are we discussing here? Are we discussing only stories of education or what? Let's our conference change the world from today. Let the world get united in academics. The solutions to the challenges in this 21st century should be found in this conference.

Allow me, all of you gathered here in Athens, to tip you something of great importance on how the world can be united in education to lift lives in different fields though from different countries on earth. Allow me to introduce to you all gathered here that there is a body called IMA whose vision is to unite all people of different talents in different fields to work together globally, thereby fulfilling the Global Academic Revolution Vision. There must be a body on earth to unite all academicians on earth in different fields to work together. The body is not to be there to control the talents of different people from different nations but rather to connect them to work as a family.

In this body, all people are welcomed. Everybody is free to contribute to the Global Revolution in Academics so that lives must change on earth. This body is called IMA, and the president is Russia by the name of Prof Oleg. He is not known it all man but wants the world to unite in education to see to it those different talents on earth are collected and working together in this 21st Century. Therefore, I invite each of you wherever you are to come with your academic talent in any field you are majored in so that we share knowledge and change our world to be a better place. This will help all challenges we face in this century to have answers. Answers to the global challenges are hidden in you people. Your talent is an answer to a global challenge.

All of you scientists worldwide, I am inviting you to join this body and use your expertise in science to bless the world. All you people in politics, you are welcome. You are present philosophers who share philosophical knowledge with the world in this century. Let's do all we can to let the Global Academic Revolution Vision occur in this century. I am happy that I am with you at the Athens conference in Greece, where Ancient Education was born. Remember the Western philosophy by western countries that spread there in Western countries between the 14th century during Renaissance in Europe till now. Americans adopted the same around the 17th Century was founded by Great Philosopher Plato, who taught in Athens, Greece, where today we are meeting. I call upon all of you to make sure that this conference in Athens here be the Beginning of the Global Academic Revolution in the 21st Century. Let there be a global Renaissance not in Europe, but now the whole world.

May God bless you for listening to my speech at the Athens conference. I am only attending this conference in mind while my body is in Malawi, Africa.

Thank you.

Prof Tuweh Negus Prince Gadama The Great

President of the CYPRESS University in Monrovia the chief secretary of IMA from Malawi Africa

Η πόλη ως σύμβαση win-win-win (papakonstantinidis model)

Καθηγητής Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση αυτή αντιμετωπίζει τη πόλη ως μια σύμβαση μέσα στον αγοραίο χώρο, ένα ζωντανό οργανισμό που σκέφτεται διαπραγματεύεται, τακτοποιεί, οργανώνεται, κωδικοποιεί και εξελίσσεται, μέσα από τη κοινωνική επιλογή. Ειδικότερα, εξετάζεται η πόλη μέσα από το πρίσμα της **συνοχής** των κατοίκων-πολιτών μιας εδαφικά προσδιορισμένης αστικής συγκέντρωσης. Η **αγορά** και οι κινήσεις του κεφαλαίου στο χώρο δεν αρκούν πλέον ολιστικά, αλλά η **συνοχή** σαν γενεσιουργός αιτία πρέπει να προστεθεί, επειδή είναι εξίσου ικανή και αναγκαία συνθήκη ύπαρξης και λειτουργίας της πόλης.

Λέξεις κλειδιά: συνοχή, αστική συγκέντρωση- win-win-win papakonstantinidis model¹, κόστος διαπραγμάτευσης κοινωνική επιλογή

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει αναπτυχθεί μια μεγάλη συζήτηση γύρω από τη πόλη και τις δυναμικές της. Τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα αλλά και στο μέλλον τα κέντρα των πόλεων παρά τις ποικίλες κρίσεις που υπέστησαν και υφίστανται, πιστεύεται ότι θα εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν έναν πρωταρχικό ρόλο, όχι μόνο σε τομείς αναπτυξιακούς αλλά ιδιαίτερα σε πολιτιστικούς, κοινωνικούς και επικοινωνιακούς². Το μέλλον τους συναρτάται με το μέλλον των πόλεων στις οποίες θα υπάρχουν ανταγωνιστικές σχέσεις ανάμεσα σε "σενάρια" (α) διατήρησης υφισταμένων ταυτοτήτων και δομών, (β) καινοτομιών και κυρίως (γ) τάσεων ανατροπής καταστάσεων. Το ουσιαστικό πάντως χωρικό μοντέλο ανάπτυξης των κέντρων σε κάθε πόλη θα είναι μοναδικό γι' αυτήν και συναρτάται από τις ειδικές συνθήκες, το σχεδιασμό της και κυρίων από τον ανθρώπινο παράγοντα (πολιτικοί, πολεοδόμοι, πληθυσμός)³.

Ο ορθολογικός σχεδιασμός έχει αμφισβητηθεί τα τελευταία χρόνια ως προς την αποτελεσματικότητα, εφικτότητα και δημοκρατικότητα του. Η εμφάνιση του στις δεκαετίες του 1960 και 1970 συνοδεύτηκε από ατυχείς ισχυρισμούς καθολικότητας και επιστημονικής αντικειμενικότητας. Η αμφισβήτηση προήλθε τόσο από νεο-φιλελεύθερες θέσεις, όσο και από προοδευτικές αντιλήψεις, που επισήμαναν την έλλειψη πολιτικής ιδεολογίας και κοινωνικής ευαισθησίας. Όμως το έλλειμμα επαφής με τους πολίτες και συνεργασίας με την κοινωνία δεν χρειάζεται εγκατάλειψη του βασικού ορθολογικού προτύπου και προσφυγή σε λογικές ιδιωτικής οικονομίας και αρχές marketing⁴.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν για να διεξαχθεί η βιβλιογραφική έρευνα περιγράφονται μέσα από την επιστημονική διερεύνηση των γενικών λόγων ισχύος της **συνοχής της πόλης στα πλαίσια μιας αέναης διαπραγμάτευσης (η αγορά)**

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προσεγγίζει τη διαλεκτική:

Περιγράφεται η **θέση**: τα φιλοσοφικά ρεύματα με αναφορές στη πόλη ως ιδεατής έννοιας

¹Λεωνίδας Α. Παπακωνσταντινίδης Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου Visiting Professor of Indian Institute of Information Technology (India), Honorary Professor at Bandar-Lampung University of Economics (Indonesia), Great Senior Board Member of International Mariinskaya Scientific Academy in Russia,, Board Member of Cyprus International Institute University MONROVIA-LIBERIA

² Αραβαντινός Αθανάσιος (2021) "Δυναμικές και σχεδιασμός κέντρων στην πόλη των επόμενων δεκαετιών - προς συγκεντρωτικά ή αποκεντρωτικά σχήματα," Τεύχος :Αειχώρος 1(1) [1 - με νέα αρίθμηση]

³ Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης (2008) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' Εκπαιδευτική Σειρά, ΑΘΗΝΑ (2008) Μάθημα: ΟΙΚ. Δ. – Μ3.1.1

⁴ Βασενχόβεν Λουδοβίκος (2021) Η δημοκρατικότητα του σχεδιασμού του χώρου και η αμφισβήτηση του ορθολογικού "μοντέλου" Τεύχος :Αειχώρος 1(1) [1 - με νέα αρίθμηση]

Επίσης, παρατίθενται στοιχεία της ιστορικής της εξέλιξης

Καταχωρείται η Αγορά και η εξ αυτής ολοκλήρωση της έννοιας της πόλης, αλλά και η κατά ARROW κοινωνική επιλογή, ως **αντίθεση**

Από την πρώτη (ΘΕΣΗ), προκύπτει η εστίαση του συγγραφέα στην έννοια της συνοχής (το «γενναίο ψεύδος κατά Σωκράτη, η τάξη κατά Αριστοτέλη, το Κοινωνικό Συμβόλαιο σύμφωνα με τον J J Rousseau, ο LEVIATHAN κατά το Hobbes, η αρχική θέση κατά Rawls)

Από τη δεύτερη (ΑΝΤΙΘΕΣΗ) προκύπτει η ΑΓΟΡΑ ως γενεσιουργός αιτία της πόλης σε συνδυασμό με την επιλεκτικότητα του κεφαλαίου και την προσαρμοστικότητα αυτού στις τοπικές συνθήκες. Με τη διασταλτική της έννοια, η Αγορά είναι μια από τις μορφές διαπραγμάτευσης, όπως αυτή προκύπτει μέσα από την (δεύτερη) εστίαση του συγγραφέα

Από τον συνδυασμό θέσης(η συνοχή) –αντίθεσης (η διαπραγμάτευση) προκύπτει **η σύνθεση** που αποτελεί τη πρόταση του συγγραφέα: τη κοινωνική ανάγνωση της **διαπραγμάτευσης**, μέσω της **συνοχής της πόλης**

Ειδικότερα,

- ✓ Τίθεται η υπάρχουσα κατάσταση «πόλης» όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα από την αφαιρετική και την ιστορική της εξέλιξη
- ✓ Διατυπώνεται μια αντίθεση που έχει να κάνει με την αγορά και την ολοκλήρωση των πόλεων μέσα από αυτή, αλλά και τη κοινωνική επιλογή σε αγοραίους όρους (Kenneth Arrow) και τίθεται οντολογικά το θέμα της διαπραγμάτευσης/αγοραίας αντίληψης στην κάθε της έκφραση, μέσα από ένα φάσμα διαλόγου και προβληματισμών (κεφ. 5)
- ✓ Από τα πιο πάνω προκύπτει μια σύνθεση, η κοινωνική ανάγνωση της διαπραγμάτευσης και από εκεί της συνοχής
- ✓ Τέλος καταγράφονται τα εργαλεία για τη σύνθεση, με το σημαντικότερο να είναι η διαδικασία ευαισθητοποίησης που προκύπτει από τη σύνθεση μορφών γνώσης

3. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ : Η ΘΕΣΗ-ΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Στην ενότητα αυτή εξετάζεται η πόλη μέσα από την **αφαιρετική της ιδεατή της** αντίληψη, όπως αυτή καταχωρήθηκε στα διάφορα φιλοσοφικά ρεύματα

3.1 Ετυμολογία:

πόλη⁵ < αρχαία ελληνική πόλις < ινδοευρωπαϊκή ρίζα $trōlH-$ < $trēlH-$ (οχύρωση)
πόλη-πολιτισμός-πολιτική-πολίτευμα-πολικός –police (δυτική αντίληψη της επιβολής της συνοχής)

3.2 Διαχρονική ιδεατή αντίληψη της συνοχής της πόλης

Η “πόλη” από αρχαιοτάτων χρόνων ήταν στο επίκεντρο της αναζήτησης, υπό το πρίσμα της “συνοχής” Σταχυολογούμε ορισμένα παραδείγματα

Σωκράτης (Πλάτωνος Πολιτεία)

Στην Πλάτωνος “Πολιτεία”(380-374 π.Χ), ο Σωκράτης (470 π.Χ./469 -399 π.Χ)⁶ και άλλοι εξέχοντες Αθηναίοι και ξένοι συζητούν τη σημασία της δικαιοσύνης και εξετάζουν κατά πόσο είναι πιο ευτυχισμένος ένας δίκαιος άνθρωπος από έναν άδικο, κατασκευάζοντας μια ουτοπική πολιτεία, την “Καλλίπολη”, με κυβερνώντες τους φιλόσοφους-βασιλείς. Όταν ο Σωκράτης, στην «Πολιτεία», φτάνει στο σημείο να τακτοποιήσει την οργάνωση της ιδανικής του πόλης -, ο συνομιλητής του τον ρωτάει με ποιον τρόπο θα πεισθούν οι πολίτες της να τηρήσουν την ιεραρχία που έχει ορίσει, χωρίς την οποία, πάντα κατά τον Πλάτωνα εννοείται, η δικαιοσύνη δεν είναι εφικτή. Και τότε ο Σωκράτης απαντάει ότι θα πρέπει να ειπωθεί ένα «γενναίο ψεύδος» το οποίο να είναι πιστευτό από όλους. Το περί ου ο λόγος «ψεύδος» έχει δύο σκέλη. Το πρώτο

⁵Όμηρος-Ιλιάδα -8^{ος} π.Χ αιώνας

⁶ Η Πολιτεία (ή Περί δικαίου) είναι ένα από τα γνωστότερα έργα του Πλάτωνα, το οποίο γράφτηκε περίπου το 380 π.Χ.

είναι πως όλοι οι πολίτες γεννήθηκαν από την ίδια μητέρα, από τη γη, πως είναι δηλαδή αυτόχθονες, το δεύτερο είναι πως τη θέση τους μέσα στην πόλη την όρισαν οι θεοί .

Αριστοτέλης-Πολιτικά

"Η πόλη είναι χτισμένη πολιτική" έλεγε ο Αριστοτέλης (384 π.Χ. -, 322 π.Χ.) πριν 2343(τουλάχιστον) χρόνια, θέλοντας με τον τρόπο αυτό να επισημάνει το θέμα της πολιτικής βούλησης, ως τον σημαντικότερο παράγοντα σχεδιασμού των πόλεων στο έργο του "Αθηναίων Πολιτεία" (330 – 322 π.Χ.)⁷,

Συγγράφοντας σε διάφορες εποχές (158 πραγματείες διαφορετικών πολιτευμάτων) τα εξετάζει και τα κατατάσσει σε ορθά και στις παρεκκλίσεις τους. Για την κατάταξη αυτή ήταν απαραίτητο να οριστεί η έννοια "πόλις" καθώς όπως αναφέρει χαρακτηριστικά "η δε πολιτεία των την πόλιν οικούντων εστί τάξις τις" (το πολίτευμα είναι ένας τρόπος οργάνωσης της πόλης). Στη συνέχεια, προκειμένου να ορίσει την έννοια "πόλις", αποδεικνύει με σειρά επιχειρημάτων τη θέση του ότι ο άνθρωπος είναι "ζώον πολιτικόν", δηλαδή ον, το οποίο είναι εκ φύσεως καμωμένο να ζει μέσα σε πόλεις . Μέσα από την απόδειξη της θέσης του αυτής, προκύπτει και ο ορισμός του Ανώτερου Αγαθού των πόλεων, της "αυτάρκειας". Έτσι ακολουθεί τα εξής: ορισμός του πολίτη-ορισμός της "πόλις"-ορισμός του πολιτεύματος-κατάταξη των πολιτευμάτων .

Το έργο αυτό συνδέεται νοηματικά με το προγενέστερο έργο του, τα Ηθικά Νικομάχεια, καθώς στα τελευταία ορίζεται το Ανώτατο Αγαθό του ανθρώπου, η ευδαιμονία, η οποία προϋποθέτει την απόκτηση της Ηθικής Αρετής. Και επειδή η Ηθική Αρετή είναι η βάση για την Πολιτική Αρετή, τα "Πολιτικά" αποτελούν συνέχεια των "Ηθικών Νικομαχείων" ,

Thomas Hobbes (1588-1679)

Ο Thomas Hobbes αναζητά την κοινωνική ισορροπία στον καταναγκασμό του Leviathan Το 1651 έγραψε τον Λεβιάθαν⁸, το σπουδαιότερο έργο του. Ο άνθρωπος δεν έχει αγαθή φύση, υποστηρίζει ο φιλόσοφος, αλλά είναι εκ φύσεως εγωιστής και ηδονιστής. Το ότι τα ανθρώπινα κίνητρα σχηματίζονται εκ φύσεως από προσωπικό συμφέρον, θα μπορούσε να έχει καταστροφικές συνέπειες. Ανεξέλεγκτοι οι άνθρωποι, και καθοδηγούμενοι από την εσωτερική δυναμική, το πιθανότατο είναι πως θα αλληλοκαταστραφούν. Για να διατηρηθεί η κοινωνική ειρήνη, ο Χομπς δημιουργεί κάποιο τέχνασμα, τον Λεβιάθαν, το Κράτος είτε με τη μορφή της απόλυτης μοναρχίας είτε της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Το σημαντικό στοιχείο είναι ότι αυτό το Κράτος έχει το μονοπώλιο της βίας και της απόλυτης εξουσίας. Ως ανταπόδοση προς τον άνθρωπο το Κράτος ασκεί αυτήν την απόλυτη εξουσία μόνον υπέρ της διατήρησης της κοινωνικής ειρήνης [πόλις=police]

Ο Λεβιάθαν λοιπόν αναλαμβάνει την προστασία των πολιτών από εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες, μέσω του στρατού και της αστυνομίας. Άλλο σημαντικό καθήκον είναι επίσης η προστασία των πολιτών από τον ίδιο τον Λεβιάθαν. Από αυτήν την ιδέα πηγάζει το Σύνταγμα ως αυτοπεριορισμός της εξουσίας.

Jean Jacques Rousseau (1712-1778)

"Το κοινωνικό Συμβόλαιο" (1762)⁹ : Η κυρίαρχη ιδέα του έργου είναι ότι ένας λαός που απαρτίζεται από την ένωση του συνόλου, διαφέρει από την άμορφη μάζα όταν αποτελεί ένα πολιτικό σώμα, το έθνος. Η ένωση αυτή προκύπτει από την υποχρέωση του καθενός να έχει νόμιμη αξία στηριζόμενη σε κάποιο Θεμέλιο. Ορισμένοι λόγιοι το τοποθετούν στη δύναμη, άλλοι στο πατρικό κύρος και άλλοι στη θεία βούληση. Απορρίπτοντας τις αρχές αυτές ο Ρουσσώ αναγνωρίζει ως θεμέλιο για το πολιτικό σώμα μια πρωτότυπη σύμβαση την οποία αποδέχονται ελευθέρως τα μέλη και για τα οποία καθένας αυτών τίθεται ανεπιφύλακτα αλληλέγγυος προς τα άλλα. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μια αμοιβαία υποχρέωση του καθένα προς το σύνολο και του

⁷ Αριστοτέλης Αθηναίων Πολιτεία" (330 – 322 π.Χ.)

⁸ Thomas. Hobbes (1651)Leviathan or the Matter, Form and Power of a Comonwealth Ecclesiastical and Civil),

⁹ J.J Rousseau (1762) Du contrat social ou Principes du droit politique)

συνόλου προς τον καθένα. Η σύμβαση αυτή δεν είναι "σύμβαση ανωτέρου προς τον κατώτερο, αλλά σύμβαση του σώματος προς καθένα από τα μέλη του".

Ο Rousseau ξεκινά το Κοινωνικό Συμβόλαιο με την αξιολογημένη φράση "Ο άνθρωπος γεννιέται ελεύθερος, αλλά παντού βρίσκεται σε αλυσίδες" Επειδή αυτές οι αλυσίδες δεν βρίσκονται στην κατάσταση της φύσης, πρέπει να είναι κατασκευές σύμβασης. Ο Rousseau αναζητά έτσι τη βάση για μια νόμιμη, πολιτική αρχή στην οποία οι άνθρωποι πρέπει να εγκαταλείψουν τη φυσική τους ελευθερία. Ορίζει δύο προϋποθέσεις για μια νόμιμη πολιτεία και δημιουργεί αρκετές ρήτρες για να διασφαλίσει την εφαρμογή τους. Πρώτον, δεν πρέπει να υπάρχουν σχέσεις ιδιαίτερης εξάρτησης στο κράτος, και δεύτερον, υπακούοντας στους νόμους, ένα άτομο υπακούει μόνο στον εαυτό του.

Η λύση του Rousseau στο πρόβλημα της νόμιμης εξουσίας είναι η «κοινωνική σύμβαση», μια συμφωνία με την οποία οι άνθρωποι ενώνονται για την αμοιβαία διατήρησή τους. Αυτή η πράξη συνεταιρισμού δημιουργεί ένα συλλογικό σώμα που ονομάζεται «κυρίαρχος». Ο κυρίαρχος είναι η ανώτατη εξουσία στο κράτος και έχει τη δική του ζωή και θέληση. Το συμφέρον του κυρίαρχου ή η «γενική βούληση» προωθεί πάντα το κοινό καλό. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την ιδιωτική βούληση κάθε πολίτη, η οποία προσπαθεί μόνο για προσωπικό όφελος.

John Rawls (1921 –2002)

Ο Rawls αναφέρεται στο "πέπλο της άγνοιας", σε συνδυασμό με την "αρχική θέση" Η Θεωρία της Δικαιοσύνης του Rawls (1971) περιλαμβάνει ένα πείραμα σκέψης που ονόμασε "αρχική θέση".

Η αρχική θέση είναι το υποθετικό σενάριο του Rawls¹⁰ στο οποίο μια ομάδα προσώπων έχει ως στόχο να επιτύχει μια συμφωνία σχετικά με το είδος της πολιτικής και οικονομικής δομής που θέλουν για μια κοινωνία, την οποία στη συνέχεια θα καταλάβουν. Κάθε άτομο, ωστόσο, διασκεδάξει πίσω από ένα "πέπλο άγνοιας": καθένας στερείται γνώσης, για παράδειγμα, για το φύλο, τη φυλή, την ηλικία, τη νοημοσύνη, τον πλούτο, τις δεξιότητες, την εκπαίδευση και τη θρησκεία. Το μόνο πράγμα που ένα δεδομένο μέλος γνωρίζει για τον εαυτό του είναι ότι κατέχουν τις βασικές ικανότητες που απαιτούνται για την πλήρη και εσκεμμένη συμμετοχή σε ένα διαρκές σύστημα αμοιβαίας συνεργασίας. ο καθένας ξέρει ότι μπορεί να είναι μέλος της κοινωνίας.

4. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ιστορικά, η πόλη ακολουθεί τη παρακάτω διαδρομή:

- Δίπολο πόλη-ύπαιθρος συμβιωτική σχέση
- Η αντίφαση πόλης-υπαίθρου περνά στο εσωτερικό των πόλεων- πλήρης έλεγχος της πόλης πάνω στην ύπαιθρο
- Φεουδαρχία-καθιέρωση ατομικής ιδιοκτησίας
- Η εμπορική επιχείρηση και το εθνικό κράτος: σύνθεση = ΕΤΑΙΡΙΕΣ (πχ Ανατολικών Ινδιών)
- Η εμφάνιση της Συντεχνίας (κλαδικής) που επιβάλλεται στον κλάδο ως «πειθαρχία» - Ο κοινωνικός ρόλος της συντεχνίας- η προστασία του κλάδου
- Η εμπορική εταιρία
- Η εμφάνιση της επιχείρησης (απαξίωση της συντεχνίας) με την ταυτόχρονη εμφάνιση του ανταγωνισμού
- Η πολυεθνική επιχείρηση- η ολοκλήρωση των τόπων
- Η παγκόσμια αγορά (παγκοσμιοποίηση των οικονομιών)

(α) Δίπολο πόλη-ύπαιθρος

Ιστορικά η συγκέντρωση αυτή του κεφαλαίου θα πρέπει-λογικά να τοποθετηθεί από την εποχή που ο άνθρωπος αρχίζει να γράφει ιστορία (Αίγυπτος-Ελλάδα- Φοίνικες κλπ)

¹⁰ John Rawls (1971) "A Theory of Justice" BOOK Belknap Press 1971

Ωστόσο, η διεργασία αυτή με τη σημερινή της μορφή –πρόδρομο της παγκοσμιοποίησης- ανάγεται στην εποχή του πλήρους διαχωρισμού πόλης-υπαιθρου και τη «συμβιωτική» σχέση μεταξύ των 2.

(β) έλεγχος της πόλης πάνω στην ύπαιθρο

Η έλευση του καπιταλισμού είχε ως συνέπεια ριζικές αλλαγές στο χαρακτήρα του αστικού φαινομένου α) το ρόλο της πόλης ως χωρικής εστίας των πολιτικο-στρατιωτικών σχέσεων, και β) της υπαίθρου ως καθαρά «τροφοδότης» του αστικού αυτού κέντρου, σε αγαθά, εργατικό δυναμικό κλπ Έτσι η «πόλη» και μέσω αυτής, η «αστική ανάπτυξη» καθίσταται το κυρίαρχο στοιχείο «ολοκλήρωσης» και «διαίρεσης» αφού η αντίφαση πόλης-υπαιθρου της προ-καπιταλιστικής κοινωνίας «περνά» στο εσωτερικό της πόλης, η οποία αποκτά τον έλεγχο και την κυριαρχία πάνω στην ύπαιθρο και την παραγωγή της.

Παρατηρεί κανείς την άμεση σύνδεση των εξελίξεων στο πολιτικό-οικονομικό σύστημα με την χωρική του διάσταση «Καθώς το κεφάλαιο κινείται επιλεκτικά στο χώρο, διαμορφώνει ή αποδομεί τις αστικές συγκεντρώσεις/ πόλεις, καταξιώνοντας είτε απαξιώνοντας χώρους, μέσα από την επιλεκτική διαίρεση/ καταμερισμό της εργασίας και την προσαρμοστικότητα στις τοπικές συνθήκες, με την συνεργασία των ιδιαίτερων τοπικών συμφερόντων, που έτσι αποκóπτονται από τον «κορμό» του χώρου, διαμορφώνοντας τους δικούς τους σχηματισμούς (εξωγενής τοπική ανάπτυξη)¹¹ Άρα το δίπολο “πόλη” (αστική συγκεντρώση) – “ύπαιθρος” από συμβιωτικό μετασηματίζεται σε κυριαρχικό (της πόλης πάνω στην ύπαιθρο)

(γ) φεουδάρχης- ατομική ιδιοκτησία

Ο φεουδάρχης αναδειχεται μέσα από πολέμους, βίαιες αρπαγές κλπ) σε κυρίαρχο-κεντρικό - εξουσιαστικό πρόσωπο μέσα από πρώτης μορφής συσσώρευση δύναμης (τουλάχιστον στο χώρο της Ευρώπης) , έχοντας γύρω του τους “ακτήμονες” αγρότες οι οποίοι απλά καλλιεργούν τη γη, δίνοντας ένα μέρος από τη σοδειά στο φεουδάρχη. Αυτή η πρακτική περνά από γενιά σε γενιά, έτσι που οι ακτήμονες δένονται με τη γη που τους προσφέρει αγαθά , τη γη που καλλιεργούν

(δ) Η εταιρία

Στην ιστορική διαδρομή της «ολοκλήρωσης» εμφανίζονται δύο κεντρικά θεσμικά υποκείμενα, ως φορείς της ολοκλήρωσης, μέσω της άσκησης αποκλειστικής εξουσίας και διαχειριστικού ελέγχου πάνω σε τμήματα του γεωγραφικού χώρου και των μηχανισμών παραγωγής και αναπαραγωγής της κοινωνίας, «η ιδιωτική επιχείρηση» και το «εθνικό κράτος» «...Η επιχείρηση ασκεί πλήρη και θεσμικά κατοχυρωμένο έλεγχο πάνω στη διαδικασία της εργασίας , μέσω του προγραμματισμένου συντονισμού των διαφορετικών δραστηριοτήτων Η σημαντική διαφορά ανάμεσα στην τεχνική και κοινωνική διαίρεση της εργασίας , με τις αντίστοιχες μορφές ολοκλήρωσης, βρίσκεται στο γεγονός ότι ενώ η κοινωνική διαίρεση της εργασίας συνεπάγεται κάποια μορφή ανταλλαγής ανάμεσα σε διαφορετικούς παραγωγούς, η «τεχνική διαίρεση» ενεργοποιείται μόνο μέσα στα όρια της θεσμικής και διαχειριστικής ιεραρχίας της επιχείρησης» (Καυκαλάς)¹²

(ε) Η Συντεχνία

Η συντεχνία ως θεσμός της προ-βιομηχανικής εποχής ήταν μία κλαδική ένωση των εξειδικευμένων εργατών που χρησιμοποιούσαν τα χέρια τους (όχι τη μηχανή) (στα ιταλικά artisans) για την κατασκευή προϊόντος, μέσα στον ίδιο κλάδο, στο ίδιο εμπόριο

¹¹ Papakonstantinidis, 2006 “Community-Territory Definition by the win-win-win- Model Approach” μτφ: ERSA, 2006

¹² Γρηγόρης Καυκαλάς (2002) Θεωρίες Χωρικής Ανάπτυξης Στο πλαίσιο του μαθήματος Θεωρίες Χωρικής Ανάπτυξης το οποίο διδάχτηκε τα ακαδημαϊκά έτη 2001,2 και 2002/3, διανεμήθηκε το κείμενο που ακολουθεί και το οποίο συνθέτει κεφάλαια και αποσπάσματα του βιβλίου Περιφερειακή Ανάπτυξη και Χωρική Ολοκλήρωση, Θεσσαλονίκη, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 1992

(στ) Ανταγωνισμός απέναντι σε δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα της παραγωγής

Ουσιαστικό στοιχείο στη διαχρονική αυτή διεργασία είναι η ταυτόχρονη ανάδειξη της «επιχείρησης» και ιδιαίτερα του «ατομικού ανταγωνισμού», στη παραγωγή και την παραγωγική διαδικασία, με άμεσες επιρροές στο χώρο, αλλά και τις μετέπειτα «απόπειρες» παρέμβασης του Ανθρώπου πάνω στο χώρο αυτό.

Οι κινήσεις του κεφαλαίου, ωθούν και εξακολουθούν να ωθούν, επιλεκτικά, την αναπτυξιακή διεργασία στο χώρο, επηρεάζοντας παράλληλα –είτε διαμορφώνοντας- τους κοινωνικοοικονομικούς σχηματισμούς σε αυτόν.

Έτσι, τώρα έχουμε μια νέα πραγματικότητα, πέρα από τον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής, μια πραγματικότητα που αναδειχεται σε γενεσιουργό παράγοντα μιας σειράς διεργασιών στο χώρο

(i) αφενός μεν της διαδικασίας μετάβασης/ μετασχηματισμού μέσα στο χώρο, από τον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής και τον «συλλογικό εργάτη» του Lapple (1985:56)¹³ σε νέα μορφή συγκρουσιακής διαπραγμάτευσης, που παίρνει πλέον τον χαρακτήρα του «καθαρού ατομικού ανταγωνισμού» (Λαγόπουλος, 1994: 132), υποκαθιστώντας με τον τρόπο αυτό τον κοινωνικό χαρακτήρα της παραγωγής.

(ii) Αφετέρου δε, μέσω του ανταγωνισμού ως κυρίαρχης πλέον πρακτικής και φιλοσοφίας της εδραίωσης των χωροταξικών/ οικιστικών δικτύων, πάνω στις πρώιμες φόρμες «κέντρου-περιφέρειας», με στόχο πάντα την άσκηση εξουσίας και ουσιαστικού διαχειριστικού ελέγχου στις ροές και μέσω αυτών πάνω στο σύστημα «παραγωγής-ανταλλαγής».

Αυτή η διαχρονική αλλαγή προωθείται ταυτόχρονα (α) από τη μητρόπολη προς την ενδοχώρα (β) από τα κέντρα ανώτερης προς εκείνα της «κατώτερης» σύμφωνα με την «ιεραρχική διάχυση» και (γ) από τα αστικά προς τις ζώνες που τα περιβάλλουν (Berry, 1971)

5. Συζήτηση-Προβληματισμοί: Η Αντίθεση- Αγορά-Ολοκλήρωση

Ένας διάλογος, έχει αναπτυχθεί στη διεθνή και την ελληνική βιβλιογραφία, γύρω από την «δυναμική της «ολοκλήρωσης» των γεωγραφικών χώρων, επιλεκτικά, μέσα από τις κινήσεις και τους κανόνες της αγοράς

Η διαδρομή της «χωρικής ολοκλήρωσης» στην ιστορική πορεία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, πρόδρομο και προπομπό της σημερινής παγκοσμιοποίησης των οικονομιών, αναδεικνύεται από την κινητικότητα της συνεχούς διαφοροποίησης και αναδιάρθρωσης των παραγωγικών διαδικασιών, μέσα από την «διείσδυση» του κεφαλαίου σε κοινωνίες προ-καπιταλιστικής δομής, την «προσαρμογή» και την «διαίρεση της εργασίας» σε μια συνεχή «διαπραγμάτευση» με το χώρο και τους κατοίκους του.

Η καπιταλιστική εξέλιξη χαρακτηρίζεται από μια συνεχή διάχυση των χαρακτήρων της σε ολόκληρο το φάσμα της ανθρώπινης εκδήλωσης, που διαπερνά τα στενά πλαίσια της οικονομικής ζωής και επεκτείνεται και σε δραστηριότητες των «μη-καπιταλιστικών» τρόπων παραγωγής, «...τείνοντας έτσι στον πλήρη έλεγχο όλων των παραγωγικών διαδικασιών ενός κοινωνικού μετασχηματισμού...» (Καυκαλάς, 1993)¹⁴

Όπως παρατηρεί ο Καθηγητής του ΑΠΘ Δ. Οικονόμου (1993: 44)¹⁵ «Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των προ-καπιταλιστικών κοινωνιών είναι η συμβιωτική σχέση μεταξύ πόλης

¹³ Lapple, D., 1985: Internationalization of capital and the regional problem. In Walton, J., editor, Capital and labor in the urbanized world. London: Sage, 43-75.

¹⁴ Γρηγόρης Καυκαλάς (1993) «Περιφερειακή Ανάπτυξη και Χωρική Ολοκλήρωση- Θεωρητικές θέσεις και στοιχεία μιας τυπολογίας» Συμβολή στον τόμο «Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη»/ Επιμέλεια Γετίμη-Καυκαλάς-Μραβέγιας/ 1993

¹⁵ Οικονόμου Δ (1993: 44-90) «Αστική Ανάπτυξη και Χωροταξική Οργάνωση οικιστικού Δικτύου» στον τόμο «Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη» / επιμέλεια Γετίμη- Καυκαλάς-Μαραβέγιας, 1993

και υπαίθρου, με τη δεύτερη να ειδικεύεται κατά προτεραιότητα στη παραγωγή και την πρώτη στην πολιτική και την ιδεολογική αναπαραγωγή. Η έλευση του καπιταλισμού είχε ως συνέπεια ριζικές αλλαγές στο χαρακτήρα του αστικού φαινομένου α) το ρόλο της πόλης ως χωρικής εστίας των πολιτικο-στρατιωτικών σχέσεων.

Ο Giddens (1981:147)¹⁶ αποκαλεί αυτό ως «εδαφικά οργανωμένο κράτος-έθνος», κάτι που σημαίνει ότι η πόλη έχασε την παλαιότερη ιδιαιτερότητά της από άποψη πολιτικών σχέσεων, όπως είχε προσδιορίσει ο Castells:1973¹⁷ και β) η αντίθεση πόλης-υπαίθρου έπαψε να αντιστοιχεί σε έναν καταμερισμό εργασίας πολιτικό-θρησκευτικής εξουσίας & κατανάλωσης, αφενός και παραγωγής αφετέρου...»

Έτσι η «πόλη» και μέσω αυτής, η «αστική ανάπτυξη» καθίσταται το κυρίαρχο στοιχείο «ολοκλήρωσης» και «διαίρεσης» αφού η αντίφαση πόλης-υπαίθρου της προ-καπιταλιστικής κοινωνίας «περνά» στο εσωτερικό της πόλης, η οποία αποκτά τον έλεγχο και την κυριαρχία πάνω στην υπαίθρο και την παραγωγή της.

Καθοριστικό μέσο αυτής της εξέλιξης είναι η «διαπραγμάτευση» με τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες που της προσδίδονται (ως παίγνιο ανάμεσα σε «χρησιμότητες» και «μερίδια»).

Η ανάλυση της «ολοκλήρωσης» και μέσω αυτής, του φαινομένου της αστικοποίησης και τελικά, «των πόλεων» αφηρητικό σημείο έχει την παρατήρηση ότι «ο καπιταλισμός διεισδύει σε κοινωνίες προ-καπιταλιστικής δομής, τις καταστρέφει, τις απορροφά και τις ενσωματώνει στη δική του λειτουργία» (Samir Amin, 1976: 138)¹⁸ στο κλασσικό του έργο «Συσσώρευση σε παγκόσμια κλίμακα», κίνηση που οδηγεί στην επιλεκτική συσσώρευση στον χώρο, ανατρέποντας τη συμβιωτική σχέση πόλης-υπαίθρου ως σχέσης πολιτικής και ιδεολογικής αναπαραγωγής και παραγωγής αγαθών. Η συσσώρευση αυτή ενισχύθηκε και επιταχύνθηκε από την θεσμική κατοχύρωση της ατομικής ιδιοκτησίας, την ανάδειξη (στην Ευρώπη) της «συντεχνίας» ως βασικού υποκειμένου άσκησης ελέγχου και διαχειριστικής εξουσίας πάνω στην ανταλλαγή και το εμπόριο.

Ειδικότερα ως προς την καθιέρωση της «ατομικής ιδιοκτησίας», η Μαρξιστική Θεωρία της «Πρωταρχικής Συσσώρευσης» δίνει την ιστορική ερμηνεία της στην Ευρώπη, μέσα από την κατάρρευση της φεουδαρχίας, την εκδίωξη των ακτημόνων καλλιεργητών, κάτι που πέρασε από τον 16ο αιώνα και στην Αμερική(ως Νέα Ήπειρο) που εποίκιστηκε από Ευρωπαίους.

Καθώς η καθιέρωση της ατομικής ιδιοκτησίας αναδύεται μέσα από φθίνοντες φεουδαρχικούς σχηματισμούς, η πολιτική πλευρά και η οικονομική πλευρά γίνονται αναπόσπαστες, στο βαθμό που η αντίφαση «παραγωγής και πολιτικής και ιδεολογικής αναπαραγωγής» από εξωτερική μετατρέπεται σε εσωτερική συμβιωτική σχέση εντός των «πόλεων», μέσω των οποίων συντελείται η «ολοκλήρωση». Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών είναι οι «Εταιρίες» για παράδειγμα, η «Εταιρία Ανατολικών Ινδιών» της Ολλανδίας, που καθίσταται κάποια στιγμή το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό επίκεντρο ολόκληρου του γνωστού τότε κόσμου- προϊόν άμεσης συνεργασίας «κράτους» και «ιδιωτικής επιχείρησης»....

Η βιβλιογραφία ωστόσο δεν περιέχει τον ποιοτικό όρο της “συνοχής”

Η σύνθεση που επιχειρούμε μεταξύ αυτών των δύο δηλαδή της **διαπραγμάτευσης** και της **συνοχής** οδηγεί σε ένα «πάντρεμα» παγκόσμιας τάσης και (ανθρώπινης- συνειδητής) παρέμβασης, λιγότερο, ή περισσότερο αποτελεσματικό, ανάλογα με το είδος και τη μορφή της παρέμβασης¹⁹.

¹⁶ Giddens A (1981) “A contemporary Critique on Historical Materialism” Macmillan Press London

¹⁷ Castells M.(1973) La question urbaine” Maspero/ Paris

¹⁸ Amin S. (1976) “ Unequal Development” Harvester Brighton

¹⁹ Λεωνίδας Παπακωνσταντίνιδης (2008) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β΄ Εκπαιδευτική Σειρά, ΑΘΗΝΑ (2008) Μάθημα: Οικ. Δ. – Μ3.1.1

6. Σύνθεση : Πόλη ως Κοινωνική Επιλογή

6.1 Πόλη, ως κοινωνική και κοινοτική επιλογή, μέσω συνοχής (Cohesion)

Η Θεωρία της Κοινωνικής Επιλογής ή η Κοινωνική Επιλογή²⁰ είναι ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης ή συνδυασμού ατομικών προτιμήσεων, ενδιαφερόντων ή προθέσεων για να προσεγγίσεις μία συλλογική απόφαση ή κοινωνικής πρόθεσης, κατά κάποιο τρόπο. Ένα μη-θεωρητικό παράδειγμα συλλογικής απόφασης είναι η θέσπιση ενός νόμου ή το σύνολο των νόμων στο πλαίσιο ενός συντάγματος. Η Κοινωνική Επιλογή και Ατομικές Αξίες του Kenneth Arrow (1951) και η θεωρητική αδυναμία του σε αυτό αναγνωρίζεται γενικά ως βάση της σύγχρονης Θεωρίας Κοινωνικής Επιλογής²¹. Η Θεωρία της Κοινωνικής Επιλογής ή η Κοινωνική Επιλογή είναι ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης ή συνδυασμού ατομικών προτιμήσεων, ενδιαφερόντων ή προθέσεων για να προσεγγίσεις μία συλλογική απόφαση ή κοινωνικής πρόθεσης, κατά κάποιο τρόπο. Ένα μη-θεωρητικό παράδειγμα συλλογικής απόφασης είναι η θέσπιση ενός νόμου ή το σύνολο των νόμων στο πλαίσιο ενός συντάγματος. Η Θεωρία της Κοινωνικής Επιλογής χρονολογείται από τη διατύπωση του Condorcet(1743-1794)²² για το παράδοξο της ψηφοφορίας.

Η μέθοδος Condorcet είναι μια εκλογική μέθοδος που εκλέγει τον υποψήφιο που κερδίζει την πλειοψηφία των ψήφων σε κάθε μετωπική εκλογή έναντι καθενός από τους άλλους υποψηφίους, δηλαδή έναν υποψήφιο που προτιμάται από περισσότερους ψηφοφόρους από οποιονδήποτε άλλον, όποτε υπάρχει τέτοιος ένας υποψήφιος.

Το παράδοξο Condorcet (επίσης γνωστό ως το παράδοξο της ψήφου ή το παράδοξο της ψήφου) στη θεωρία της κοινωνικής επιλογής είναι μια κατάσταση που εξετάστηκε από τον Μαρκήσιο de Condorcet στα τέλη του 18ου αιώνα, στην οποία οι συλλογικές προτιμήσεις μπορεί να είναι κυκλικές, ακόμη και αν οι προτιμήσεις μεμονωμένων ψηφοφόρων δεν είναι κυκλικές. Αυτό είναι παράδοξο, γιατί σημαίνει ότι οι επιθυμίες της πλειοψηφίας μπορεί να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους: οι πλειοψηφίες προτιμούν, για παράδειγμα, τον υποψήφιο Α έναντι του Β, τον Β έναντι του Γ και όμως τον Γ έναντι του Α. Όταν συμβαίνει αυτό, είναι επειδή οι αντικρουόμενες πλειοψηφίες είναι το καθένα αποτελείται από διαφορετικές ομάδες ατόμων.

Έτσι, η προσδοκία ότι η μεταβατικότητα από την πλευρά των προτιμήσεων όλων των ατόμων θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβατικότητα των κοινωνικών προτιμήσεων είναι ένα παράδειγμα πλάνης στη σύνθεση.

Ένας υποψήφιος με αυτήν την ιδιότητα, ο πρωταθλητής κατά ζεύγη ή ο νικητής σε όλους, ονομάζεται επίσημα νικητής του Condorcet. Οι μετωπικές εκλογές δεν χρειάζεται να γίνουν χωριστά. Η επιλογή ενός ψηφοφόρου σε οποιοδήποτε δεδομένο ζευγάρι μπορεί να καθοριστεί από την κατάταξη. Στη θεωρία του συστήματος ψηφοφορίας ενός νικητή, το κριτήριο του ηττημένου Condorcet (CLC) είναι ένα μέτρο για τη διαφοροποίηση των συστημάτων ψηφοφορίας. Υπονοεί το κριτήριο του πλειοψηφικού χαμένου.

Ορισμένες εκλογές μπορεί να μην αποδώσουν νικητή Condorcet επειδή οι προτιμήσεις των ψηφοφόρων μπορεί να είναι κυκλικές — δηλαδή, είναι πιθανό (αλλά σπάνιο) κάθε υποψήφιος να έχει έναν αντίπαλο που τους νικάει σε μια αναμέτρηση δύο υποψηφίων. Η πιθανότητα τέτοιων κυκλικών προτιμήσεων είναι γνωστή ως παράδοξο Condorcet. Ωστόσο, η μικρότερη ομάδα υποψηφίων που κέρδισε όλους τους υποψηφίους, όχι στην ομάδα, γνωστή ως σύνολο Smith, υπάρχει πάντα. Το σετ Smith είναι εγγυημένο ότι θα έχει τον νικητή του Condorcet αν υπάρχει. Πολλές μέθοδοι Condorcet εκλέγουν έναν υποψήφιο που βρίσκεται στο σύνολο Smith χωρίς νικητή Condorcet, και έτσι λέγεται ότι είναι "Smith-efficient" Ο νικητής του Condorcet

²⁰ <https://marykeynotes.wordpress.com/2013/08/24/social-choice-theory/>

²¹ Arrow, Kenneth J. (1950)-. "A Difficulty in the Concept of Social Welfare" . Journal of Political Economy. 58 (4): 328–346. doi:10.1086/256963. JSTOR 1828886. AND Social Choice and Individual Values1951 NP 1972 [THE IMPOSSIBILITY THEOREM]

²² Peter C. Fishburn(1977) "Condorcet Social Choice Functions"SIAM Journal on Applied Mathematics Vol. 33, No. 3 (Nov., 1977), pp. 469-489 (21 pages)Published By: Society for Industrial and Applied Mathematics

είναι επίσης συνήθως αλλά όχι απαραίτητα ο ωφελμιστικός νικητής (αυτός που μεγιστοποιεί την κοινωνική ευημερία)²³ Η Κοινωνική Επιλογή και Ατομικές Αξίες του Kenneth Arrow (1951) και η θεωρητική αδυναμία του σε αυτό αναγνωρίζεται γενικά ως βάση της σύγχρονης

Σε πείσμα των αγορών εκτιμάται πως η “πόλη” έχει ένα βαθύτερο νοηματικό περιεχόμενο – που είναι και το ζητούμενο της παρουσίας αυτή, έχοντας, πλέον **τη συνοχή ως προ-απαιτούμενο**²⁴ στις διεθνείς τάσεις Απαιτείται, επομένως, άμεσα μια εντελώς ριζοσπαστική-υπερβατική αντίληψη του χώρου (τύπου υπέρ-κύβου*) που να σωματοποιεί την ανθρώπινη έκφραση, λειτουργία και δράση, έτσι που να καθίσταται αυτή υποκείμενο της εξέλιξης του χώρου και όχι το αντικείμενο της αγοραίας έκφρασης, μέσα την οποία εκείνο που καταναλώνεται είναι ο ίδιος ο Άνθρωπος. Απαιτείται φαντασία και υπέρβαση, είτε το «πέραςμα» σε άλλο επίπεδο αντίληψης και σχεδιασμού του χώρου.

6.2 Το Θεώρημα της Κοινωνικής Επιλογής-ARROW

Η Κοινωνική Επιλογή συνδυάζει στοιχεία της οικονομικής ευημερίας και της θεωρίας της ψηφοφορίας. Είναι μεθοδολογικά ατομικιστική, υπό την έννοια ότι αθροίζει τις προτιμήσεις και τις συμπεριφορές των μεμονωμένων μελών της κοινωνίας. Χρησιμοποιώντας τα στοιχεία της τυπικής λογικής γενικά, η ανάλυση προχωρά από μια σειρά φαινομενικά λογικών αξιωμάτων της κοινωνικής επιλογής στο σχηματισμό μιας λειτουργίας κοινωνικής πρόθεσης (ή συντάγματος).

Το Θεώρημα του Arrow (1951, 1972 NP) περιγράφει ότι οποιαδήποτε διαδικασία συλλογικής απόφασης είναι προβληματική εκ φύσεως και για αυτό ο ψηφοφόρος πρέπει να κινηθεί στρατηγικά. Σύμφωνα με το θεώρημα αυτό, δεν υπάρχει κανένα σύστημα ψηφοφορίας το οποίο να μπορεί να μετατρέψει τις ιεραρχημένες ατομικά προτιμήσεις των ψηφοφόρων σε μια συλλογική-κοινωνική καθολική ιεράρχηση, η οποία να είναι πλήρης και μεταβατική, ικανοποιώντας ένα προκαθορισμένο σύνολο κριτηρίων. Τα προκαθορισμένα αυτά κριτήρια είναι: η απουσία δικτατορικών διαδικασιών, η ύπαρξη απεριόριστων επιλογών, η ύπαρξη καλύτερης συλλογικής επιλογής, η ανεξαρτησία και η μονοτονία. Συνεπώς, δεν υπάρχει κάποιος κανόνας κοινωνικής επιλογής ο οποίος να ικανοποιεί όλες τις απαιτήσεις αφού όλες οι ισχυρές δηλώσεις κρύβουν κάτι, δηλαδή η λήψη αποφάσεων με πλειοψηφία μπορεί να αποτύχει να δώσει ένα σταθερό αποτέλεσμα.

Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν τη λογική ασυμβατότητα των διαφόρων αξιωμάτων, όπως στο θεώρημα του Arrow, αποκαλύπτοντας ένα πρόβλημα συγκέντρωσης και προτείνοντας αναδιατύπωση ή θεωρητική διαλογή στη κατάληξη μερικών αξιωμάτων. Αργότερα το έργο αναλογίζεται προσεγγίσεις για αποζημιώσεις και δικαιοσύνη, ελευθερία και δικαιώματα, αξιωματικοί περιορισμοί στις προτιμήσεις των παραγόντων, η μεταβλητή του πληθυσμού, η στρατηγική θωράκιση των μηχανισμών της κοινωνικής επιλογής, των φυσικών πόρων, των δυνατοτήτων και των ρόλων, της ευημερίας, της δικαιοσύνης και της φτώχειας. Η Κοινωνική Επιλογή και η Θεωρία της Δημόσιας Επιλογής μπορεί να επικαλύπτονται, αλλά είναι ασύνδετες εάν ερμηνεύονται στενά.

Ο Amartya Sen (1977 NB 1998)²⁵ προτείνει, ωστόσο, ότι η συγκρισιμότητα δεν χρειάζεται να είναι μερική. Σύμφωνα με τη θεωρία του Sen ακόμη και οι εντελώς διαπροσωπικές συγκρίσεις του οφέλους θα οδηγούσε σε μη βέλτιστη επιλογή κοινωνικά, επειδή οι νοητικές καταστάσεις είναι εύπλαστες. Ένας πεινασμένος αγρότης μπορεί να έχει μια ιδιαίτερα ηλιόλουστη διάθεση και συνεπώς, να αντλήσει μεγάλη ωφέλεια από ένα μικρό εισόδημα. Το γεγονός αυτό δεν θα

²³ Gehrlein, William V.; Valognes, Fabrice (2001). "Condorcet efficiency: A preference for indifference". *Social Choice and Welfare*. 18: 193–205.

²⁴ Παπακωνσταντινίδης ΛΑ (2011) Πρόταση επαναπροσδιορισμού της περιφέρειας/κοινότητας με βάση το Υπόδειγμα “win-win papakonstantinidis model” Συνέδριο ERSA 2011

²⁵ Amartya Sen (1977)-NB 1998 **Social Choice Theory: A Re-examination** *Econometrica*, 1977, vol. 45, issue 1, 53-89

πρέπει να αποτρέψει, ωστόσο, το αίτημά του για αποζημίωση ή για ισότητα στο χώρο της κοινωνικής επιλογής.

Οι Κοινωνικές αποφάσεις πρέπει, συνεπώς, να βασίζονται σε μη εύπλαστους παράγοντες. Ο Σεν προτείνει οι διαπροσωπικές συγκρίσεις να βασίζονται σε ένα ευρύ φάσμα δεδομένων. Η θεωρία του αφορά στην πρόσβαση σε πλεονέκτημα, όπως την πρόσβαση ενός ατόμου σε αγαθά που ικανοποιούν βασικές ανάγκες (π.χ. τρόφιμα), ελευθερίες (στην αγορά εργασίας, για παράδειγμα) και δυνατότητες. (...) Το πιο σημαντικό, η μέθοδος Σεν της πληροφοριακής διεύρυνσης επιτρέπει στην Θεωρία της Κοινωνικής Επιλογής να ξεφύγει από τις ενστάσεις του Robbins, που φαινόταν σαν να έχουν βλάψει μόνιμα την θεωρία της κοινωνικής επιλογής.

Καταληκτικά, η υπάρχουσα βιβλιογραφία σε συνδυασμό αναφορών²⁶ όπως παρακάτω, που αποτελεί τη «καρδιά» αυτής της εισήγησης

Adam Smith: Η τάση να προάγεται το κοινωνικό σύνολο μέσω της συναλλαγής που έχει ως στόχο το ατομικό όφελος

J. F. Nash: Η τάση να προάγεται το κοινωνικό σύνολο μέσω της συναλλαγής που έχει ως στόχο αφενός μεν το ατομικό όφελος, αφετέρου δε το όφελος της ΟΜΑΔΑΣ

Πρόκειται για το τρίτο “win” , “Εμείς”, η “Ομάδα”, το trust των επιχειρηματικών ομίλων που την απαρτίζουν

6.3 Εμπιστοσύνη

Η έννοια της εμπιστοσύνης, εξ ορισμού, συνεπάγεται την αλληλεπίδραση μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών είτε σε αντίπαλη είτε σε συνεταιριστική θέση.

Η έννοια της εμπιστοσύνης, εξ ορισμού, υπονοεί την ιστορία - μια ανάμνηση του τι συνέβη στο παρελθόν - καθώς κάποιος κερδίζει ή χάνει την εμπιστοσύνη με την πάροδο του χρόνου. Αυτή η έννοια της ιστορίας αποτυπώνεται επίσης εύστοχα από τη θεωρία παιγνίων χρησιμοποιώντας δυναμικά (σε διακριτές εποχές του χρόνου) ή διαφορεικά παιχνίδια (κατά μήκος μιας συνεχούς μεταβλητής χρόνου), που υποδηλώνει είτε τις στρατηγικές είτε τους πίνακες αποπληρωμής (αριθμητική αναπαράσταση

των κανόνων των παιχνιδιών, που καθορίζουν την αριθμητική ανταμοιβή για κάθε παίκτη για την επιλογή μιας δεδομένης στρατηγικής), ή και οι δύο αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου καθώς παίζεται το παιχνίδι²⁷.

Επιπλέον, η έννοια της εμπιστοσύνης, από τα χαρακτηριστικά της, είναι ασύμμετρη, καθώς το επίπεδο εμπιστοσύνης του ενός μέρους για το άλλο μπορεί να μην ταιριάζει με το αμοιβαίο επίπεδο εμπιστοσύνης του άλλου προς το πρώτο. Αυτή η ασυμμετρία δεν δημιουργεί πρόβλημα σε μια προσέγγιση της θεωρίας παιγνίων, καθώς είναι ως επί το πλείστον αγνωστική σε μια τέτοια συμμετρία ή έλλειψη αυτής, και στην πραγματικότητα, τα περισσότερα γνωστά μοντέλα παιχνιδιών που χρησιμοποιούνται στον πραγματικό κόσμο βασίζονται σε προκατελημμένα παιχνίδια, όπου ένα ή μερικά Οι παίκτες σε ένα δεδομένο παιχνίδι έχουν ένα σαφές πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων παικτών.

Στην αλληγορία του “γενναίου ψεύδους” (Σωκράτης), ή στην “αρχική θέση” (κατά Rawls), μια διαπραγμάτευση “win-win-win” μπορεί να κρύβει εκπλήξεις κοινωνικής επιλογής:

- ✓ Τι είναι καλύτερο για μένα (ατομικισμός)

²⁶Adam Smith (1776)An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, και John F. Nash, Jr.(1950)The Bargaining Problem Econometrica Vol. 18, No. 2 (Apr., 1950), pp. 155-162 (8 pages) Published By: The Econometric Society

²⁷ Sang H. Chin “On Application of Game Theory for Understanding Trust in Networks” Johns Hopkins University Applied Physics Laboratories

- ✓ Τι είναι καλύτερο για σένα (κοινωνισμός-ενσυναίσθηση)
- ✓ Τι είναι καλύτερο για τη κοινότητα στην οποία διαπραγματευόμαστε (κοινοτισμός)

Εδώ ανοίγει μια τεράστια συζήτηση ατομικισμού, κοινωνισμού και κοινοτισμού

Ατομικισμός-Παγίδα Ατομικισμού

Εδώ και λίγα χρόνια, ο Ντομινίκ Λεκούρ (D. Lecourt)²⁸ (1969) έκανε δικαίως λόγο για μια «παγίδα του ατομικισμού»²⁹, επισημαίνοντας τις θεωρητικές και πολιτικές καταχρήσεις που συνοδεύουν τον όρο από την αρχή της εμφάνισής του στο λεξιλόγιο της φιλοσοφικής και κοινωνικής κριτικής μέχρι την πρόσφατη τριτομηνιαία συμβολή του στην περιγραφή του *Zeitgeist*³⁰. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη κριτική, η έννοια ενέχει, εξ αρχής, μια ουσιολογική χροιά στην οποία το ατομικό υποκείμενο εμφανίζεται ως «σφαίρα του μπιλιάρδου»: Σφαίρα που συναλλάσσεται, έρχεται σε επαφές ή συγκρούεται με τους άλλους εκ των έξω, παραμένοντας δηλαδή κατά βάση αναλλοίωτη και αρραγής παρά τις κινήσεις της στο χρόνο και στο χώρο. Ο Λεκούρ σημειώνει όμως ότι, στη δυτική φιλοσοφική παράδοση, μπορεί να εντοπιστεί και μια διαφορετική θεώρηση της ατομικότητας ως «εν τω γίνεσθαι» και δίχως τέλος διεργασίας. Σε αυτή την εναλλακτική παράδοση συγκατανεύουν όλες οι προτάσεις που αναγνωρίζουν στην ατομικότητα όχι μια πρώτη ή μια έσχατη πραγματικότητα αλλά την επινόηση του «γίνεσθαι πολίτης»³¹

Κοινωνισμός

“.....Ο κ ο ι ν ω ν ι σ μ ό ς (socialisme) είναι πόθος. Η κ ο ι ν ω ν ι ο λ ο γ ί α είναι μελέτη όσο γίνεται πιο αντικειμενική. (Ο άνθρωπος, δηλαδή το όργανο που μελετά, δεν μπορεί ποτέ να είναι ολότελα αντικειμενικός). Ο κ ο ι ν ω ν ι σ μ ό ς είναι κάτι τι όλως διόλου υποκειμενικό, είναι δηλαδή η κοινωνιολογία, όπως τη νοιώθει ο σοσιαλιστής..

Τον κ ο ι ν ω ν ι σ μ ό τον α ι σ θ ά ν ε τ α ι ο προλετάριος, δηλαδή άλλη τάξη ανθρώπων.

Επειδή ο κοινωνισμός είναι κοινωνικό φαινόμενο, το μελετά και αυτό ο κοινωνιολόγος. Είναι λοιπόν και ο κοινωνισμός ένα από τα άπειρα ζητήματα που ξεδιαλύνει και μελετά η κοινωνιολογία.....Αν τύχει από μεγάλη ψυχοπονιά και συμπάθεια να αισθάνεται ο κοινωνιολόγος σαν τους προλετάριους, μπορεί να γίνει κοινωνιστής, θεωρητικός όμως. Ο κοινωνισμός ή σοσιαλισμός είναι η λαϊκή έκφραση μερικών κοινωνικών θεωριών. Γεννήθηκε από τις ανάγκες και τα αισθήματα των εργατικών, που γυρεύουν να καλυτερέψουν την τύχη τους, να δουλεύουν δηλαδή λιγότερο, να κερδίζουν περισσότερο, και να γλεντούν και να ξεκουράζονται όσο μπορούν περισσότερο — γιατί είναι αλήθεια κατακουρασμένοι άνθρωποι. Αλλά γιατί το ιδανικό των εργατών να γίνει όλων των ανθρώπων ιδανικό, αυτό δεν το νοιώθω....” Ίων Δραγούμης³²

Κοινοτισμός

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα, ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού και την αντικοινωνική ανάπτυξη του φιλελεύθερου καπιταλισμού, ο κοινοτισμός επανέρχεται δυναμικά στο προσκήνιο και τα προστάγματά του προσφέρουν λύση σε ζωτικά ζητήματα ταυτότητας, οργάνωσης πολιτιστικών και πολιτικών κοινοτήτων αλλά και

²⁸ L'Épistémologie historique de Gaston Bachelard (1969, new edition Vrin, Paris, expanded 11th edition, 2002).

²⁹ Pour une critique de l'épistémologie: Bachelard, Canguilhem, Foucault (1972, new edition Maspero, Paris, 5th edition 1980). «Le piège de l'individualisme», στο *Y a-t-il une pensée unique en philosophie politique ?*, Actuel Marx 28, PUF, Παρίσι 2000, σ. 73-75

³⁰ είναι το γενικό πολιτιστικό, πνευματικό, ηθικό και / ή πολιτικό κλίμα μέσα σε ένα έθνος ή ακόμη και σε συγκεκριμένες ομάδες, παράλληλα με τη γενική ατμόσφαιρα, τα ήθη, και κοινωνικό-πολιτιστική κατεύθυνση ή διάθεση μιας εποχής (παρόμοια με την αγγλική λέξη *mainstream* ή *trend*).

³¹ ΝΙΚΟΛΑΣ ΣΕΒΑΣΤΑΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟ. ΝΕΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΜΟΡΦΩΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ 17, Μάιος 2007

³² Ίων Δραγούμης (1908) Κοινωνισμός και Κοινωνιολογία. 295 του «Νουμά». (11 του Μάη 1908).

επικαιροποιούν επιτακτικά ζητήματα ουσιαστικής συμμετοχής των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων με τη διαμόρφωση της πολιτικής από το σύνολο της κοινωνίας. Για αυτό και ιδιαίτερα πολιτικά χαρακτηριστικά του κοινοτισμού αποτελούν οι πολιτειακές συνελεύσεις και τα δημοψηφίσματα ως τρόποι διακυβέρνησης μιας κοινωνίας. Σε αντίθεση με το φιλελεύθερο νεωτερικό σύστημα που έχει ως βάση την έννοια του ατόμου και τον σοσιαλισμό που θέτει ως κέντρο των επιλογών του την έννοια της κοινωνίας, ο κοινοτισμός θέτει ως θεμέλιο των προταγμάτων του την πολιτική κοινότητα στην οποία συλλαμβάνεται η σύζευξη του ατομικού με το συλλογικό συμφέρον.

Στα νεότερα χρόνια στην Ευρώπη ο κοινοτισμός συνδέθηκε με τελείως διαφορετικές αφετηρίες. Ο κοινοτισμός έλαβε τρεις διαφορετικές ταυτότητες στη νεότερη εποχή, μία αμερικανική και δύο ευρωπαϊκές. Την δεκαετία του 1980 αναπτύχθηκε στην Αμερική ένα είδος ηθικού κοινοτισμού, ο κομμουνιταριανισμός, που έθεσε ζητήματα ταυτότητας της ατομικότητας. Στην Ευρώπη παρουσιάζονται δύο εκδοχές. Η μια συνδέθηκε με τη νεωτερική πολιτική έννοια του αναρχισμού (ελευθεριακός κοινοτισμός) που αναδείχθηκε κατά τον διαφωτισμό προωθώντας μια κοινωνία χωρίς αγορά και κράτος, και η άλλη, η κοινωνιολογική εκδοχή κοινοτισμού, η οποία συνδέθηκε με κοινωνιολογικές προσεγγίσεις που αφορούν τη σύγκρουση πολιτιστικών κοινοτήτων.

7. Εργαλεία

7.1 Γνώση — Πληροφορία - Διαπραγμάτευση: Μια νέα οπτική του χώρου

Η τρέχουσα βιβλιογραφία της Σύγχρονης Θεωρίας Καινοτομίας (Reinsmann (1999), Nonaka (2002)³³ εισάγει «διεργασίες εκδοχών γνώσης», βασιζόμενες πάνω σε γνωστά και ενσωματωμένα ήδη στην λογική των επιχειρήσεων, συστήματα πληροφοριών:

- > σιωπηλή γνώση, εκείνη που έχει κάποιος για τον εαυτό του
- > διαισθητική γνώση, η «άγνωστης προέλευσης γνώση», η «διαίσθηση»
- > διαδικαστική γνώση, εκείνη που προκύπτει μέσα από μία διαδικασία
- > κωδικοποιημένη είναι η γνώση που ενσωματώνεται σε «κώδικα» (κώδικας επικοινωνίας, κώδικας συμπεριφοράς, νομικός κώδικας, μαθηματικός κώδικας κλπ
- > συστηματική γνώση, είναι η «κωδικοποιημένη» που έχει συστηματικά ταξινομηθεί και στην οποία, ο καθένας έχει την δυνατότητα να ανατρέξει, να την κατανοήσει κλπ

Τύποι Γνώσης1	Τύποι Γνώσης2	Σύνθεση	Προκύπτουσα συμπεριφορά
σιωπηλή	σιωπηλή	συμπαθητική	κοινωνικοποίηση
σιωπηλή	κωδικοποιημένη	διαισθητική	εξωτερίκευση
κωδικοποιημένη	σιωπηλή	διαδικαστική	εσωτερίκευση
codified	codified	συστηματική	δικτυωμένα
<u>συμπαθητική</u>	<u>συστηματική</u>	<u>διαισθητική</u>	<u>ευαισθητοποίηση</u>
συστηματική	συστηματική	διαδικαστική	στρατηγική

Papakonstantinidis, 2003

the win-win-win papakonstantinidis model

34

³³ Ikujiro Nonaka et alle (2002) A Firm as a Dialectical Being: Towards a Dynamic Theory of a Firm February 2002 Industrial and Corporate Change 11(5):995-1009

Οι «κινήσεις» από τον ένα τύπο γνώσης προς τον άλλον προδικάζουν (Fischer M.M, 2002)³⁴, αφενός μεν διεργασίες μετατροπής γνώσης, από τον έναν στον άλλον τύπο γνώσης, αφετέρου δε, την διαμόρφωση συγκεκριμένων τύπων ανθρώπινης συμπεριφοράς, εξαιτίας αυτής της μετατροπής. Έτσι, για παράδειγμα: «Σιωπηλή» που «κινείται» προς «σιωπηλή» γνώση παράγει την «συμπαθητική» γνώση, που οδηγεί στην συμπεριφορά της κοινωνικοποίησης (ήθη, έθιμα, συνοχή)...κλπ

8. Αποτελέσματα-συμπεράσματα

8.1 Αναγκαιότητα της κοινωνικής ανάγνωσης της Διαπραγμάτευσης

Με βάση τα πιο πάνω,

Η «Διαπραγμάτευση» δείχνει να είναι η μεγάλη ενοποιητική θεωρία του 21^{ου} αιώνα, στο βαθμό που το ανταγωνιστικό πλαίσιο των ανθρώπινων σχέσεων στη σκληρότερη έκφρασή του συνιστά την κυρίαρχη λογική αυτού του αιώνα, την παγκοσμιοποίηση.

Κεντρικό στοιχείο του παγκόσμιου και ιστορικού αυτού φαινομένου -γιατί περί φαινομένου πρόκειται- είναι η διαπραγμάτευση και όχι η «αγορά» (όπως τουλάχιστον είχε προσδιοριστεί στη διάρκεια της βιομηχανικής εποχής) και μάλιστα η διαπραγμάτευση μέσα σε ένα πολύ σκληρό ανταγωνιστικό πλαίσιο [πέρα από το πλαίσιο της «καλής κοινωνίας» του Adam Smith] Μια ασυνήθιστη δύναμη υποχρεώνει σε μια συμπεριφορά πέρα από δομημένες σταθερές, σαν να ξεκινά ο «πολιτισμός» από σήμερα. Ο Alvin Toffler (The Third Wave)³⁵ αναφέρεται στην απότομη διακοπή της ιστορίας «Ζούμε την ασυνέχεια του πολιτισμού... νομίζω πως γεννήθηκε στο μέσο της ιστορίας.. όσα γεγονότα συσσωρεύτηκαν στις δύο τελευταίες δεκαετίες, δεν είχαν συσσωρευτεί 3000 χρόνια πριν από τα τέλη του 20ού αιώνα...». Η «αγοροποίηση» της ανθρώπινης και της κοινωνικής ζωής αγγίζει θεσμούς, λειτουργίες, ηλικίες, καταστάσεις, δίνοντας στην ζωή μας μια επιταχυντική ώθηση, που ενισχύει την προσωρινότητα, την συναισθηματική αστάθεια, την αβεβαιότητα. Η επιστημονική κοινότητα είναι κατηγορηματική: «..Ανατρέπει σχεδιασμούς, προσδοκίες, δημιουργεί την αίσθηση ότι το καλό είναι πάντα αλλού, επιφέρει τον πολλαπλασιασμό των σχεδίων μας...(Z.Laidi.2008)³⁶... «...ο χώρος κατοικίας έχει μετατραπεί σε χώρο εργασίας και ο χώρος εργασίας σε χώρο κατοικίας»(Juliet Schor 2000)³⁷ «Μέσα στο χώρο που προσδιορίζουν οι αφηρημένες έννοιες αγοράς έχουμε διαρκώς την ανάγκη προσδιορισμού του εφήμερου σημείου αναφοράς μας...» (Berger. 2005)³⁸ Από τη στιγμή που η διαπραγμάτευση εκφράζει την παγκοσμιοποίηση, γεννιέται αυτόματα η αναγκαιότητα της κοινωνικής της ανάγνωσης, πολύ δε περισσότερο, καθώς πυκνώνουν οι εναντίον της ενστάσεις, που έχουν να κάνουν με την παγκοσμιοποίηση των οικονομιών, ως φαινόμενο από τη μια και την κοινωνική αλληλεγγύη, τις αξίες και τα οράματα της ανθρωπότητας την άλλη, με ό, τι αυτές μπορούν να εκφράσουν σήμερα στην αυγή του 21^{ου} αιώνα (Papakonstantinidis, 2005) Παγκοσμιοποίηση: Κοινωνικό Συμβόλαιο ή παγκοσμιοποιητική παγίδα; Με αυτό το σκεπτικό, η ενότητα τούτη επιχειρεί να ανοίξει έναν ευρύτερο διάλογο γύρω από το «ατομικό», το «συλλογικό» και τη «διαπραγμάτευση», επιστρατεύοντας συνδυασμένη γνώση 17^{ου} έως και 20ού αιώνα, από τα κλασσικά έργα των J. J. Rousseau, Karl Marx, John F. Nash με κριτική ματιά στη σημερινή κοινωνία και την τυπολατρία σε φόρμες επιτηδευμένης «δημοκρατίας» με στόχο την κοινωνική συναίνεση Μέσα από υποδειγματική προσέγγιση και αφαιρετική σύνθεση, δίνονται ερεθίσματα εναλλαγής στρατηγικών, δείχνοντας την επικινδυνότητα της σύμπτωσης του ατομικού με το συλλογικό, αλλά παράλληλα αναδειχνοντας την αξία της ενσωμάτωσης του κοινωνικού στη διαπραγματευτική συμπεριφορά.

³⁴ Doris Scharfing, Christian Rammer, Manfred Fischer and Josef Frohlich (2002) Knowledge interactions between universities and industry in Austria: sectoral patterns and determinants Research Policy, 2002, vol. 31, issue 3, 303-328

³⁵ Alvin Toffler The Third Wave (ΜΤΦ Ερρίκος Μπαρτζινόπουλος) ΕΚΔ ΚΑΚΤΟΣ -1982

³⁶ Z. Laidi and Cynthia Schoch | (2008) Norms over Force: The Enigma of European Power (The Sciences Po Series in International Relations and Political Economy) Oct 14, 2008

³⁷ Juliet Schor (2000) The Consumer Society Reader Paperback – August 1, 2000 Douglas B. Holt (Editor)

³⁸ Charles R. Berger (2005) Interpersonal Communication: Theoretical Perspectives, Future Prospects Volume 55, Issue 3 September 2005 Pages 415-447

Μια τέτοια επιλογή είναι η προτεινόμενη win-win-win επιλογή για την οποία ισχύει (για τη πόλη, το win-win-win είναι μια κοινωνική επιλογή):

$$\text{κοινωνική επιλογή}(w - w - w) = \frac{\text{συνεργασία} - \text{ατομικισμός}}{\text{συνεργασία}}$$

$$0 \geq \text{κοινωνική επιλογή} \geq 1$$

Αν συνεργασία=0, η κοινωνική επιλογή δεν ορίζεται

Αν ατομικισμός=0 τότε η κοινωνική επιλογή λαμβάνει τη μέγιστη τιμή της =1

Αν συνεργασία είναι 1, τότε η κοινωνική επιλογή ισούται με (1 - ατομικισμό) δηλαδή με το αντίθετο του ατομικισμού

Αν συνεργασία=ατομικισμό, τότε η κοινωνική επιλογή είναι ίση με το ΜΗΔΕΝ (0)

Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται μια τάση διεθνώς που θέλει τους διαπραγματευτές όλο και λιγότερο ορθολογικούς: Οι αποφάσεις τους είναι είτε τιμωρητικές, είτε επέχουν θέση επιβράβευσης

Ο νόμος εκφράζει τη γενική βούληση και πρέπει να θεσπίζει μόνο κανονισμούς που επηρεάζουν ολόκληρο τον πληθυσμό. Ο στόχος της νομοθεσίας είναι να προστατεύσει την ελευθερία και την ισότητα και να προωθήσει το κοινό καλό. Ωστόσο, οι άνθρωποι μπορεί να μην γνωρίζουν πάντα πώς να επιδιώκουν το κοινό καλό και μπορεί να χρειάζονται τη βοήθεια ενός νομοθέτη για να τους καθοδηγήσει στη νομοθεσία. Ο νομοθέτης εμποδίζει τα ιδιωτικά συμφέροντα να επηρεάσουν τη νομοθεσία και βοηθά τον πληθυσμό να σταθμίσει τα βραχυπρόθεσμα οφέλη έναντι του μακροπρόθεσμου κόστους. Καταλήγουμε, επομένως ότι η πόλη είναι μια σύμβαση, ένας συμβατικός κανόνας τον οποίο πρέπει να σεβόμαστε αν θέλουμε να είμαστε πολίτες και όχι απλοί κάτοικοι

Από την άλλη, το “win-win-win” είναι μια σύμβαση, μια συμβατική σκέψη και δράση μέσα στη κάθε διαπραγμάτευση που γίνεται σε ένα συγκεκριμένο χώρο, που απαντά στα τρία ερωτήματα, “τι είναι καλύτερο για μένα” “τι είναι καλύτερο για τον διαπραγματευτή που έχω απέναντί μου” “τι είναι καλύτερο για τη κοινότητα μέσα στην οποία διαπραγματεύομαι”

εισηγητής	Νοηματικό περιεχόμενο	έργο	Μορφή συμπεριφοράς
Adam Smith 1776	Η τάση να προάγεται το κοινωνικό σύνολο μέσω της συναλλαγής που έχει ως στόχο το ατομικό όφελος	An inquire An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (1776)	ατομικισμός
J. Nash 1950	Η τάση να προάγεται το κοινωνικό σύνολο μέσω της συναλλαγής που έχει ως στόχο αφενός μεν το ατομικό όφελος, αφετέρου δε το όφελος της ΟΜΑΔΑΣ	John F. Nash, Jr.(1950) The Bargaining Problem Econometrica Vol. 18, No. 2 (Apr., 1950), pp. 155-162 (8 pages)	Κοινοτισμός και (TRUST THEORY)- governing dynamics: (1950)

		Published By: The Econometric Society	
Πρόταση 2021-lp	<p>Στη χώρα μας από αρχαιοτάτων χρόνων υπάρχει μια σπουδαία λέξη “εν-συναίσθηση” για να υποδηλώσει μία κατάσταση του “να ερχόμαστε στη θέση του άλλου, να τον καταλαβαίνουμε”</p> <p>Τα συστατικά στοιχεία της λέξης «ενσυναίσθηση» αποτελούνται από τις λέξεις εν, συν και αίσθηση, υποδηλώνοντας την επέκταση της αίσθησης του ατόμου πέρα από τον εαυτό του.</p> <p>Ως εν-συναίσθηση ορίζεται η συναισθηματική ταύτιση με την ψυχική κατάσταση ενός άλλου ατόμου, και η κατανόηση της συμπεριφοράς και των κινήτρων του</p> <p>Οι ξένοι χρησιμοποιούν τη λέξη “empathy” με το ίδιο ακριβώς περιεχόμενο</p> <p>Με την πρόταση αυτή εισάγεται η έννοια του κοινωνισμού</p> <p>Η πρόταση ολοκληρώνει ένα νέο είδος διαπραγματευτικής συμπεριφοράς της win-win-win συμπεριφοράς (the win-win-win papakonstantinidis model) <u>η οποία στο όριο της ταυτίζεται με τη καθαρή συνεργασία</u></p>		

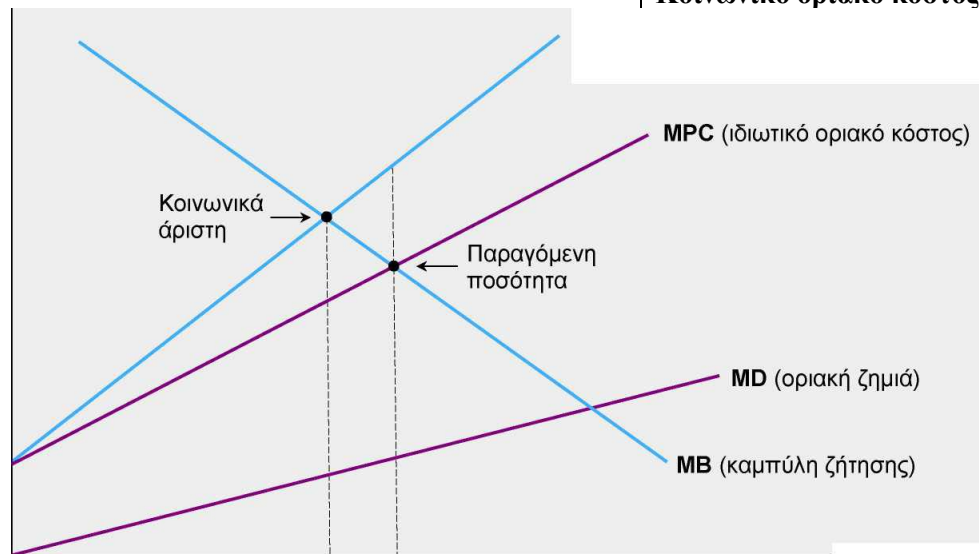
Μάλιστα αποδεικνύεται πως το οριακό κοινωνικό κόστος διαπραγμάτευσης στη περίπτωση αυτή είναι ελάχιστο $MSC=0$ Εμβαδόν ρόμβου $=0$ σύμφωνα με το θεώρημα COASE

8.2 Αρνητική εξωτερικότητα Το θεώρημα Coase

Το θεώρημα Coase βασίζεται σε εκχωρημένα δικαιώματα ιδιοκτησίας που βοηθούν στην ευθυγράμμιση της πραγματικής οικονομικής αξίας. Όπου δεν εκχωρούνται δικαιώματα ιδιοκτησίας, βλέπουμε μια αναποτελεσματική κατανομή των πόρων. Αυτό μπορεί να είναι ηχορύπανση, ατμοσφαιρική ρύπανση ή κάποια άλλη αρνητική εξωτερικότητα. Όταν συμβαίνουν τέτοιες αρνητικές εξωτερικές επιδράσεις, το θεώρημα Coase δηλώνει ότι μπορούν να αποφευχθούν με την εκχώρηση δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και στη συνέχεια επιτρέποντας και στα δύο μέρη να διαπραγματευτούν. Με άλλα λόγια, το θεώρημα Coase προτείνει ότι οι αρνητικές εξωτερικές επιδράσεις μπορούν να επιλυθούν με δικαιώματα ιδιοκτησίας. Εξετάζεται³⁹ π.χ , η περίπτωση αρνητικής εξωτερικότητας, και συγκεκριμένα στην εξωτερικότητα που προκαλεί ένας βιομηχανικός κλάδος (χάλυβας) που ρυπαίνει στο ποτάμι **που δεν ανήκει σε κανένα** κάτι που έχει άμεση αντανάκλαση πάνω στους ψαράδες και το ψάρεμα

³⁹ ΘΕΣΜΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ (EC0464) ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΕΣ - ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ - ΘΕΩΡΗΜΑ ΤΟΥ COASE

Κοινωνικό οριακό κόστος MSC

Η παραγόμενη ποσότητα είναι μεγαλύτερη από την κοινωνικά άριστη»

Η συνοχή μέσα στη διαπραγμάτευση προκύπτει όταν η παραγόμενη ποσότητα ισούται με τη κοινωνικά άριστη παραγόμενη ποσότητα στη κοινωνικά βέλτιστη τιμή

Με την ίδια λογική, **κάθε** διαπραγμάτευση έχει κοινωνικό κόστος. Η πρόταση της συνοχής που καταθέτουμε, με τη μορφή του κοινωνισμού “μεσολαβεί” ανάμεσα στο “εγώ” και το “εμείς” και μετατρέπει τη διαπραγμάτευση σε συνεργασία

Και αυτό, επειδή κανείς δεν θα είχε συμφέρον –στα πλαίσια των εκχωρημένων οριοθετημένων δικαιωμάτων -να παράξει περισσότερο από το κοινωνικό άριστο, που θα του υπαγόρευε ο κάθε διαπραγματευτής ο οποίος θα ζητούσε τόσο όσο ώστε να μη δημιουργεί εξωτερικότητες, σύμφωνα με το θεώρημα Coase

Αυτό συμβαίνει επειδή τα εκχωρημένα δικαιώματα δεν έχουν οροθετηθεί οδηγώντας έτσι στην αναποτελεσματική κατανομή των πόρων.

Η σύμβαση αυτή είναι δύσκολη με τα σημερινά δεδομένα, αλλά όχι ανέφικτη:

8.3 Ομάδα

Στα μαθηματικά, η ομάδα διευκρινίζεται ως εξής:

Ένα ζεύγος $(G, *)$ με ένα σύνολο G και μια δυαδική πράξη

$$*: G \times G \rightarrow G, (a, b) \mapsto a * b$$

ονομάζεται ομάδα, όταν ισχύουν οι εξής ιδιότητες:

1. Προσεταιριστική: Για κάθε στοιχείο της ομάδας a, b και c ισχύει

$$(a * b) * c = a * (b * c)$$

2. Ουδέτερο στοιχείο: Υπάρχει ουδέτερο στοιχείο $e \in G$ για το οποίο για κάθε στοιχείο a της ομάδας ισχύει: $a * e = e * a = a$
3. Αντίστροφο στοιχείο: Για κάθε στοιχείο a υπάρχει ένα στοιχείο $a^{-1} \in G$ έτσι ώστε να ισχύει $a * a^{-1} = a^{-1} * a = e$

Με βάση τα πιο πάνω,

- ✓ Για κάθε διαπραγματευτική συμπεριφορά p που συμπεριλαμβάνεται στο win-win-win υπάρχουν συμπεριφορές t, s έτσι ώστε οι διαπραγματευτικές τους διαφωνίες $(p - s), (p - t)$ περιλαμβάνονται επίσης στο win-win-win
 $\forall p \in (\text{win} - \text{win} - \text{win}) \exists (s, t): (p - s, p - t) \in (\text{win} - \text{win} - \text{win})$

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Στην Αγγλική Γλώσσα

- Amin S. (1976) "Unequal Development" Harvester Brighton
- Arrow, Kenneth J. (1950)-. "A Difficulty in the Concept of Social Welfare" . Journal of Political Economy. 58 (4): 328–346. doi:10.1086/256963. JSTOR 1828886. AND Social Choice and Individual Values 1951 NP 1972 [THE IMPOSSIBILITY THEOREM]
- Berger Charles R. (2005) Interpersonal Communication: Theoretical Perspectives, Future Prospects Volume 55, Issue 3 September 2005 Pages 415-447
- Castells M. (1973) "La question urbaine" Maspero/ Paris
- Fishburn Peter C. (1977) "Condorcet Social Choice Functions" SIAM Journal on Applied Mathematics Vol. 33, No. 3 (Nov., 1977), pp. 469-489 (21 pages) Published By: Society for Industrial and Applied Mathematics
- Fishburn Peter C. (2016) The Theory of Social Choice-BOOK
- Gehrlein, William V.; Valognes, Fabrice (2001). "Condorcet efficiency: A preference for indifference". Social Choice and Welfare. 18: 193–205.
- Giddens A (1981) "A contemporary Critique on Historical Materialism" Macmillan Press London
- Hobbes, Thomas (1651) Leviathan or the Matter, Form and Power of a Commonwealth Ecclesiastical and Civil),
- Ikujiro Nonaka et al (2002) A Firm as a Dialectical Being: Towards a Dynamic Theory of a Firm February 2002 Industrial and Corporate Change 11(5):995-1009
- L'Épistémologie historique de Gaston Bachelard (1969, new edition Vrin, Paris, expanded 11th edition, 2002). Pour une critique de l'épistémologie: Bachelard, Canguilhem, Foucault (1972, new edition Maspero, Paris, 5th edition 1980). «Le piège de l'individualisme», στο Y a-t-il une pensée unique en philosophie politique ?, Actuel Marx 28, PUF, Παρίσι 2000, σ. 73-75
- Lapple, D., 1985: Internationalization of capital and the regional problem. In Walton, J., editor, Capital and labor, in the urbanized world. London: Sage, 43-75.
- Nash John F., Jr. (1950) The Bargaining Problem Econometrica Vol. 18, No. 2 (Apr., 1950), pp. 155-162 (8 pages) Published By: The Econometric Society
- Papakonstantinidis LA (2002/August) The win-win-win model The Journal of Hospitality and Tourism (JOHAT) 2002
- Rawls John (1971) "A Theory of Justice" BOOK Belknap Press 1971

Rousseau J.J (1762) Du contrat social ou Principes du droit politique)

Sang H. Chin "On Application of Game Theory for Understanding Trust in Networks" Johns Hopkins University Applied Physics Laboratories

Schartinger Doris, Christian Rammer, Manfred Fischer and Josef Frohlich (2002) Knowledge interactions between universities and industry in Austria: sectoral patterns and determinants Research Policy, 2002, vol. 31, issue 3, 303-328

Schor Juliet (2000) The Consumer Society Reader Paperback – August 1, 2000 Douglas B. Holt (Editor)

Sen Amartya (1977) Social Choice Theory: A Re-Examination Econometrica, Vol. 45, No. 1 (January, 1977)

Sen Amartya (1977)-NB 1998 Social Choice Theory: A Re-examination Econometrica, 1977, vol. 45, issue 1, 53-89

Sen Amartya 1987, Freedom of Choice. Concept and Content, World Institute for Development Economics Research, of the United Nations Univ

Sen Amartya 1993, «Capability and Well-Being», στο The Quality of Life, Nussbaum, Martha, Amartya Sen eds, Published to Oxford Scholarship

Sen Amartya 1998, "The Possibility of Social Choice", Nobel Lecture,

Sen Amartya 1999, "The Possibility of Social Choice", The American Economic Review, Vol. 89, No. 3 (Jun., 1999), 349-378

Sen Amartya 2004, Επανεξετάζοντας την Ανισότητα, Εκδ Καστανιώτη, Αθήνα.

Sen Amartya 2005, Human Rights and Capabilities, Journal of Human Development, Vol. 6, No. 2, July 2005, pp. 151-166, Routledge.

Sen Amartya 2006, Η ανάπτυξη ως ελευθερία, Εκδόσεις Καστανιώτη,

Sen Amartya 2015, Η Ιδέα της Δικαιοσύνης, Πόλις, Αθήνα.

Sen Amartya, 1990, "Justice: Means versus Freedoms", στο Philosophy and Public Affairs, Vol. 19, No. 2 (Spring, 1990), pp. 111-121 Blackwell Publishing

Smith Adam (1776) An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations

Toffler Alvin The Third Wave (ΜΤΦ Ερρίκος Μπαρτζινόπουλος) ΕΚΔ ΚΑΚΤΟΣ -1982Z. Laïdi and Cynthia Schoch | (2008) Norms over Force: The Enigma of European Power (The Sciences Po Series in International Relations and Political Economy) Oct 14, 2008

Αραβαντινός Αθανάσιος (2021) "Δυναμικές και σχεδιασμός κέντρων στην πόλη των επόμενων δεκαετιών - προς συγκεντρωτικά ή αποκεντρωτικά σχήματα;" Τεύχος :Αειχώρος 1(1) [1 - με νέα αρίθμηση]

Αριστοτέλης Αθηναίων Πολιτεία" (330 – 322 π.Χ.)

Βασενχόβεν Λουδοβίκος (2021) Η δημοκρατικότητα του σχεδιασμού του χώρου και η αμφισβήτηση του ορθολογικού "μοντέλου" Τεύχος :Αειχώρος 1(1) [1 - με νέα αρίθμηση]

Στην Ελληνική Γλώσσα

2^ο Διεθνές Συνέδριο Διαπραγμάτευσης: Η πόλη και οι Δυναμικές της

Οκτώβριος 2021

Δραγούμης Ίων (1908) Κοινωνισμός και Κοινωνιολογία. 295 του «Νουμά». (11 του Μάη 1908).

Καυκαλάς Γρηγόρης (1993) «Περιφερειακή Ανάπτυξη και Χωρική Ολοκλήρωση- Θεωρητικές θέσεις και στοιχεία μιας τυπολογίας» Συμβολή στον τόμο «Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη»/ Επιμέλεια Γετίμης-Καυκαλάς-Μραβέγιας/ 1993

Καυκαλάς Γρηγόρης (2002) Θεωρίες Χωρικής Ανάπτυξης Στο πλαίσιο του μαθήματος Θεωρίες Χωρικής Ανάπτυξης το οποίο διδάχτηκε τα ακαδημαϊκά έτη 2001,2 και 2002/3, διανεμήθηκε το κείμενο που ακολουθεί και το οποίο συνθέτει κεφάλαια και αποσπάσματα του βιβλίου Περιφερειακή Ανάπτυξη και Χωρική Ολοκλήρωση, Θεσσαλονίκη, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 1992

Οικονόμου Δ (1993: 44-90) «Αστική Ανάπτυξη και Χωροταξική Οργάνωση οικιστικού Δικτύου» στον τόμο «Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη» / επιμέλεια Γετίμη- Καυκαλάς-Μαραβέγιας, 1993

Όμηρος-Ιλιάδα -8ος π.Χ αιώνας

Παπακωνσταντινίδης ΛΑ (2011) Πρόταση επαναπροσδιορισμού της περιφέρειας/κοινότητας με βάση το Υπόδειγμα “win-win-win parakonstantinidis model” Συνέδριο ERSA 2011

Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδα (2008) Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β΄ Εκπαιδευτική Σειρά, ΑΘΗΝΑ (2008) Μάθημα: ΟΙΚ. Δ. – Μ3.1.1

Σεβαστάκης, Ν. (2007) Για τον ατομικισμό. Νεότερα και Σύγχρονα Μορφώματα Αξιολογικά.

Τα Οικονομικά, η ‘Ηθική’ τους και η Ανθρώπινη Δράση

Καθηγητής Σπύρος Ι. Βλιάμου ⁴⁰

Ο Karl Popper στο έργο του ‘Η Ανοικτή Κοινωνία και οι Εχθροί της’ θεωρούσε τον Πλάτωνα ‘ως ένα από τους εχθρούς της ανοικτής κοινωνίας’. Στην ‘Πολιτεία και τους Νόμους’ ο Πλάτωνας πιστεύει ότι ο ηγέτης (ως υπεράνθρωπος ;), καλείται από την ‘Πρόνοια’ ή την δική του σπουδαιότητα να αναδιοργανώσει ή να κατασκευάσει τον κόσμο χωρίς να νοιάζεται για τις επιθυμίες των συνανθρώπων του. Οι άνθρωποι ως υπήκοοι, είναι εργαλεία χρήσιμα για την κατασκευή μιας νέας κοινωνικής οντότητας. Η συνεργασία των ‘υπηκόων’ είναι άνευ σημασίας για την επιτυχία του σχεδίου. Το μόνο που απαιτείται είναι να έχει ο ‘δικτάτορας’ την απαραίτητη ισχύ για να εξαναγκάζει τους ανθρώπους. Είναι ο Θεός ή κάποιος ‘κοινωνικός μηχανικός’ που ανακατασκευάζει τον κόσμο. Για 2000 χρόνια όλοι πίστευαν ότι οι άνθρωποι ήταν απλά πόνια στα χέρια των ηγεμόνων, της αστυνομίας, κλπ. Η ισχύς θεωρούνταν το μεγαλύτερο προσόν της κυβέρνησης. Η παρέμβαση του ... ‘Θεού’, του ‘βασιλιά’, της κυβέρνησης και της αστυνομίας ήταν απαραίτητη για να υπάρξουν δράσεις και αποτελέσματα.

Τον 18^ο αιώνα διατυπώνεται μια νέα προσέγγιση στα κοινωνικά προβλήματα. Οι άνθρωποι κατάλαβαν ότι τα νομικά διατάγματα και η εφαρμογή τους δεν αρκούν για την εξάλειψη ενός κακού. Αυτό που έπρεπε να γίνει ήταν να μελετηθεί η σύνδεση ή αλληλουχία των κοινωνικών φαινομένων για να ανακαλύψουμε τί μπορεί και πρέπει να γίνει. Δηλαδή άρχισε να διαπιστώνεται η ύπαρξη τακτικών αλληλουχιών και στο πεδίο των κοινωνικών προβλημάτων⁴¹ και ότι οι κακοί κοινωνικοί θεσμοί προκαλούν την ένδεια και την αθλιότητα..

Από το τέλος του 18^{ου} με αρχές του 19^{ου} αιώνα οι παρατηρήσεις και προτάσεις άρχισαν να γίνονται περισσότερο συγκεκριμένες: Ο Malthus επισήμανε ότι δεν θα υπάρχουν τα απαραίτητα προς επιβίωση για όλους τους ανθρώπους. Γι αυτό απαιτείται η αύξηση της παραγωγικότητας (δηλαδή καθένας να παράγει περισσότερα με την ίδια ποσότητα πόρων) και αυτό θα μπορούσε να γίνει με τον καταμερισμό της εργασίας και την ανάπτυξη της συνεργασίας. Τούτο έκανε δυνατή την κοινωνική συνεργασία, τους κοινωνικούς θεσμούς και τον πολιτισμό.

Η συνεχιζόμενη όμως αύξηση του πληθυσμού δεν θα έλυνε το πρόβλημα για πολύ, αν ολόκληρη η παραγωγή καταναλώνεται αμέσως. Η βελτίωση είναι δυνατή μόνο όταν μέρος της παραγωγής αποταμιεύεται προς χρήση της μελλοντικής παραγωγής, δηλ. μόνο αν συσσωρεύεται κεφάλαιο. Δηλαδή, μόνον αν γίνεται αποταμίευση.

Ήταν ο Adam Smith που είπε ότι ακόμα και αν απουσιάζει το κράτος και η αστυνομία οι άνθρωποι ενεργούν από τη φύση τους με τέτοιο τρόπο, ώστε ο παραγωγός να μην παράγει από αλτρουισμό παρά από δικό του συμφέρον, επειδή θέλει τα προϊόντα των άλλων με αντάλλαγμα τα δικά του. Άρα υπηρετώντας τον εαυτό του, υπηρετεί αναγκαστικά και τα συμφέροντα των άλλων. Εδώ κανείς άλλος δεν δίδει εντολές. Η δράση προκύπτει από τις αυτόνομες πράξεις των ανθρώπων στην αγορά.

Έτσι σταδιακά, ή πολλές φορές βίαια, μία νέα πολιτική φιλοσοφία αντικαθιστά τον μοναρχισμό και την απολυταρχία με την ελευθερία και φέρνει αλλαγές στην παραγωγική και κοινωνική ζωή. Επήλθαν έτσι αλλαγές στην όλη δομή του κόσμου (πληθυσμοί πολλαπλασιάστηκαν, το μέσο προσδόκιμο ζωής αυξήθηκε, το βιοτικό επίπεδο ανέβηκε). Είναι αυτό που έχει επικρατήσει να λέγεται ‘Βιομηχανική Επανάσταση’. Μία νέα γενική επιστήμη της ανθρώπινης

⁴⁰ Ο Καθηγητής Σπύρος Βλιάμος είναι Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας & Επιχειρηματικότητας του Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην Κοσμήτωρ της Σχολής Οικονομικών, Διοίκησης και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου «Νεάπολις» Πάφου στην Κύπρο και σήμερα είναι Πρόεδρος του Ακαδημαϊκού Συμβουλίου & της Επιστημονικής Επιτροπής του Mediterranean College Greece.

⁴¹ Βλ. L.v. Mises, *Η Ελεύθερη Αγορά και οι Εχθροί της*, Εκδόσεις Φιλελεύθερος, Αθήνα, Οκτώβριος 2019, σελ. 26.

δράσης αναπτύσσεται: η επιστήμη των οικονομικών, η *πολιτική οικονομία*, της οποίας τα συμπεράσματα βασίζονταν σε βασικούς νόμους. *Η νέα επιστήμη, στοχεύει στην βέλτιστη χρήση σπάνιων πόρων και μελετά τον βαθμό στον οποίο αυτό μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με την βοήθεια των αγορών εντός ενός κατάλληλου πλαισίου νόμων και θεσμών.* Αν οι αγορές δεν μπορούν να λειτουργήσουν, η βέλτιστη χρήση σπάνιων πόρων επιδιώκεται με καλύτερες μεθόδους που έχουν σχετικά πλεονεκτήματα ή λιγότερο κρίσιμες ατέλειες. Η επιστήμη αυτή, ως νέα, περιέχει νοήματα που οδηγούν σε παρανοήσεις.

Προσπάθησα να σκεφθώ και καταγράψω αυτές τις παρανοήσεις καθώς και τις συνέπειες τους και κατέληξα στο ότι οι τρεις κύριες είναι αυτές που προσφέρουν σήμερα τις βάσεις της επιστήμης αλλά δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες στο κοινό για την φύση και αποτελεσματικότητα αυτής:

1. Τα Οικονομικά δεν ασχολούνται με τον τρόπο με τον οποίο ζουν και δρουν πραγματικά οι άνθρωποι, αλλά με ένα φάντασμα το οποίο δεν αντιστοιχεί στην πραγματική ζωή. Δηλαδή ο πραγματικός άνθρωπος είναι διαφορετικός από τον 'οικονομικό άνθρωπο'⁴². Ο οικονομικός άνθρωπος δηλαδή, σε κάθε πράξη του κάνει χρήση του συνόλου των διαθέσιμων πληροφοριών, για να διαμορφώσει την απόφαση του. Όμως, είναι δυνατόν ανά πάσα στιγμή να γνωρίζει όλες τις παραμέτρους των γεγονότων που τον αφορούν; Τότε θα μιλούσαμε για έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή και όχι ανθρώπινο εγκέφαλο. Επομένως δεχόμαστε τον πραγματικό άνθρωπο. Τα οικονομικά δεν υποθέτουν ότι ο οικονομικός άνθρωπος είναι διαφορετικός από τον άνθρωπο της καθημερινής ζωής.
2. Οι άνθρωποι οδηγούνται από μία φιλοδοξία και μια πρόθεση μόνο: να βελτιώσουν τις υλικές συνθήκες διαβίωσης και την ευημερία τους, σαν να δεχόμαστε ότι όλοι τους είναι εγωιστές.
3. Όλοι οι άνθρωποι είναι λογικοί, ορθολογικοί και καθοδηγούμενοι μόνο από τον λόγο, ενώ στην πραγματικότητα καθοδηγούνται και από 'ανορθολογικές' δυνάμεις.

Σε παλαιότερο δοκίμιο⁴³ και πολλές ομιλίες μου, ισχυρίστηκα ότι 'η *Οικονομική Επιστήμη βρίσκεται σε κρίση σήμερα* (δεν μπόρεσε να προβλέψει και ερμηνεύσει την τρέχουσα οικονομική κρίση με τα παραδοσιακά εργαλεία και τις υποθέσεις που προσφέρει). Πολύ δε περισσότερο, ισχυρίστηκα ότι δεν μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο σε έξοδο από αυτήν την κρίση αλλά και σε 'μόνιμη' παραμονή έξω από αυτήν με ό,τι προτείνει. Και τούτο γιατί η οικονομική θεωρία όπως εξελίχθηκε κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, δεν έλαβε υπόψη της την ανθρώπινη φύση, δηλαδή τα 'ζωικά πνεύματα' των ανθρώπων (κατά τον J.M.Keynes), *δηλαδή τα μη οικονομικά κίνητρα και τις παράλογες συμπεριφορές αυτών.* Γι αυτό και λίγοι οικονομολόγοι – ελάχιστοι - διέβλεψαν την επερχόμενη καταστροφή.

Τα οικονομικά είχαν πάψει να αποτελούν επιστημονικό κλάδο των κοινωνικών επιστημών και η κρίση αποκάλυψε τα ελαττώματά τους: Παρουσιάστηκε ένα 'ηθικό έλλειμμα' πολύ μεγαλύτερο από το δημοσιονομικό, και το οποίο είναι πολύ δύσκολο να διορθωθεί. Τα οικονομικά όμως δέχονται ότι ο άνθρωπος δεν είναι ουδέτερος απέναντι στον κόσμο, αλλά επιθυμεί να αλλάξει την κατάσταση στην οποία ζει μέσω της σκόπιμης δράσης. Αν ήταν ουδέτερος δεν θα δρούσε. Ο στόχος του ανθρώπου είναι να υποκαταστήσει μια κατάσταση πραγμάτων με μία άλλη την οποία θεωρεί καλύτερη. Ικανοποιώντας αυτή του την επιθυμία γίνεται πιο ευτυχισμένος από πριν. Αυτό δεν συνεπάγεται τίποτα αναφορικά με το περιεχόμενο της δράσης, ή με το κατά πόσο δρα για εγωιστικούς ή αλτρουιστικούς λόγους.

Ό,τι κάνει ο άνθρωπος συνειδητά γίνεται υπό την επιρροή μιας δύναμης που ονομάζουμε λόγο⁴⁴. Κάθε πράξη που στοχεύει σε ένα ορισμένο σκοπό είναι υπ'αυτήν την έννοια 'ορθολογική'. Επομένως τα οικονομικά προϋποθέτουν ότι υπάρχει δράση, δηλ. μια συνειδητή

⁴² Σ. Βλιάμου: 'Μήπως ο Homo Economicus δεν ζει πια εδώ;', *Επιθεώρηση αποκέντρωσης, Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Νο 60, Αθήνα 2010

⁴³ Βλ. ανωτ.

⁴⁴ Βλ. L.v. Mises, *ενθ. ανωτ. Σελ. 48*

προσπάθεια των ατόμων να απομακρύνουν κάτι δυσάρεστο και να υποκαταστήσουν μια λιγότερο ικανοποιητική κατάσταση με μια περισσότερο ικανοποιητική. Δεν γίνεται καμία αξιακή κρίση αναφορικά με τον λόγο ή το περιεχόμενο της δράσης. Τα οικονομικά είναι ουδέτερα και ασχολούνται με τα αποτελέσματα των αξιακών κρίσεων.

Ο Keynes, υπεστήριξε ότι ‘η αγάπη για το χρήμα’ δικαιολογείται μόνο μέχρι το σημείο που εξασφαλίζει το ‘ευ ζην’. Και το ευ ζην δεν είναι ό,τι κάνει τους ανθρώπους πλούσιους, αλλά ό,τι τους κάνει καλούς. Το να κάνει κανείς τον κόσμο ηθικά καλύτερο, είναι για τον Keynes ο μοναδικός εύλογος σκοπός κάθε οικονομικής προσπάθειας.⁴⁵

---

⁴⁵R. Skidelsky: *Keynes, Επιστροφή στην Διδασκαλία του*, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ, Αθήνα 2012.

The Importance of Mental Health Services, Recognition of Potential Stigmatization, & City Impact

Sandy Aziz, Ph.D., LPC, NCC

The Costs of Mental Disorders

The mental health of its people is a matter of great importance to a society. In the United States, over 50 million adults (about 20 percent of the population 18 or over) were found to have experienced some form of mental disorder in 2019 (Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2020). Not only adults, but also children and adolescents make up sizeable numbers of individuals who have been diagnosed with a mental disorder. Again in the U.S., one in six children ages two to eight were found to have a mental disorder in 2016 (Centers for Disease Control and Prevention, 2021), and approximately 20 percent of adolescents have a mental disorder (Schwarz, 2009).

The list of types of mental disorders is lengthy. It includes mood and anxiety disorders, cognitive and personality disorders, schizophrenia and other psychotic disorders, trauma-related disorders including PTSD, and eating and substance-related disorders. Many of these ailments are socially disabling and can result in an individual experiencing significant distress and damaged functioning over lengthy periods of time. Poor mental health can have an adverse effect on physical well-being and may lead to early death (Dimoff & Kelloway, 2013). Mental disorders can have detrimental effects on the families of those who experience such issues. They also take a large economic toll by leading to lost working days and reduced productivity among employees. As a result, mental health problems have a major overall adverse economic effect on a society (Roehrig, 2016).

Mental Health Services

According to the World Health Organization (2004), mental health is associated with positive evaluations of one's competence, ability to cope with stress, and being a productive member of the community. As such, mental health is a foundation for the effective functioning of individuals and their communities. Thus, promoting the mental health of its residents should be a concern of cities and other communities.

Today, in many communities, individuals can access varying levels of mental health care and various treatment options, depending on the type and severity of the disorder. Options include (American Addiction Centers, 2021):

- Inpatient or residential mental health treatment
- Outpatient mental health treatment
- Psychiatric hospitalization
- Psychotherapy
- Medication
- 12-step programs and support groups
- Complementary and alternative treatments.

Inpatient facilities may include short-term facilities, acute voluntary hospitals, and intermediate and long-term hospitals. Outpatient facilities may include extended day care facilities, intensive outpatient programs, outpatient psychiatric clinics, integrated case management services, and assertive community treatment.

The particular mental disorder and type of care that is needed help determine the kind of mental health professional who can best treat an individual with a mental disorder. These professionals may include:

- Psychiatrist
- Psychiatric Nurse
- Psychiatric Social Worker/Screeners
- Occupational/ Rehabilitation Therapist
- Psychologist

- Counselor
- Substance Abuse Specialist
- Peer Advocate

The prevalence of mental illness and options for mental health care are not the same for all communities. Research shows that the risk of having a mental disorder increases if the individual lives in a city (Gruebner, Rapp, Adli, Kluge, Galea, & Heinz, 2017; Sundquist, Frank, & Sundquist, 2004). This increased prevalence may be due to several factors, including residents having to cope with greater stress in a fast-paced and demanding urban environment and the low socioeconomic level experienced by many city dwellers. According to Gruebner et al. (2017), two main reasons for this increased prevalence are the low social capital and poor social segregation that often occurs in cities. These conditions may lead people with a mental disorder to become isolated from others, an isolation that is exacerbated by the stigma that plagues many who have a mental health problem.

Stigma Associated with Mental Illness

A widespread stigma consisting of negative self-evaluations and social attitudes is associated with having a mental disorder (Dimoff & Kelloway, 2018). Three types of stigmas can be identified: self-stigma, public stigma, and institutional stigma (American Psychiatric Association, 2020). Self-stigma consists of feelings of personal shame and guilt that often accompany having a mental disorder. These self-evaluations can lead those who have such a disorder to not consult a mental health professional or mental health clinic that might provide assistance in dealing with the disorder (Hanisch, Twomey, Szeto, Birner, Nowak, & Sabariego, 2016). In the U.S. in 2020, over 57 percent of adults with a mental health disorder were going without treatment for their condition, and 59 percent of youths who were diagnosed with major depression were going without treatment (Mental Health America, 2021). Many of the individuals who avoid treatment do so because of self-stigma or their fear that adverse consequences will result if others learn about their disability.

Public stigma consists in others' negative evaluations and discriminatory behaviors toward those who have a mental disorder. Negative evaluations of individuals with a mental disorder often reflect various stereotypes including that they are dangerous, unpredictable, and incompetent. Some people also believe that the individuals are somehow to blame for their disorder (American Psychiatric Association, 2020). These stereotypes are actually false myths about mental disorders (Mentalhealth.gov, 2017), yet they are still held by many.

Institutional stigma consists of government and organizational policies that limit the opportunities for those with mental disorders. For instance, public funding for research into causes and effective treatments for mental disorders may be limited by the stigma associated with such conditions (American Psychiatric Association, 2020). Also, an organization may have a policy of not hiring people with a mental disorder due to the belief that those individuals would not perform their job functions competently, which is another unfounded myth (Mentalhealth.gov, 2017).

Enduring myths about people who have mental disorders contribute to the lack of social capital and social segregation that these individuals experience in cities. One of the most damaging of the myths is the belief that those with mental disorders are more prone to violence and criminality. This belief may be encouraged by the ways in which mental illness is dealt with in media. For the U.S., research suggests that newspaper articles about mental illness mention violence and criminality at a higher rate than other countries, thereby contributing to the myth (see Figure 1).

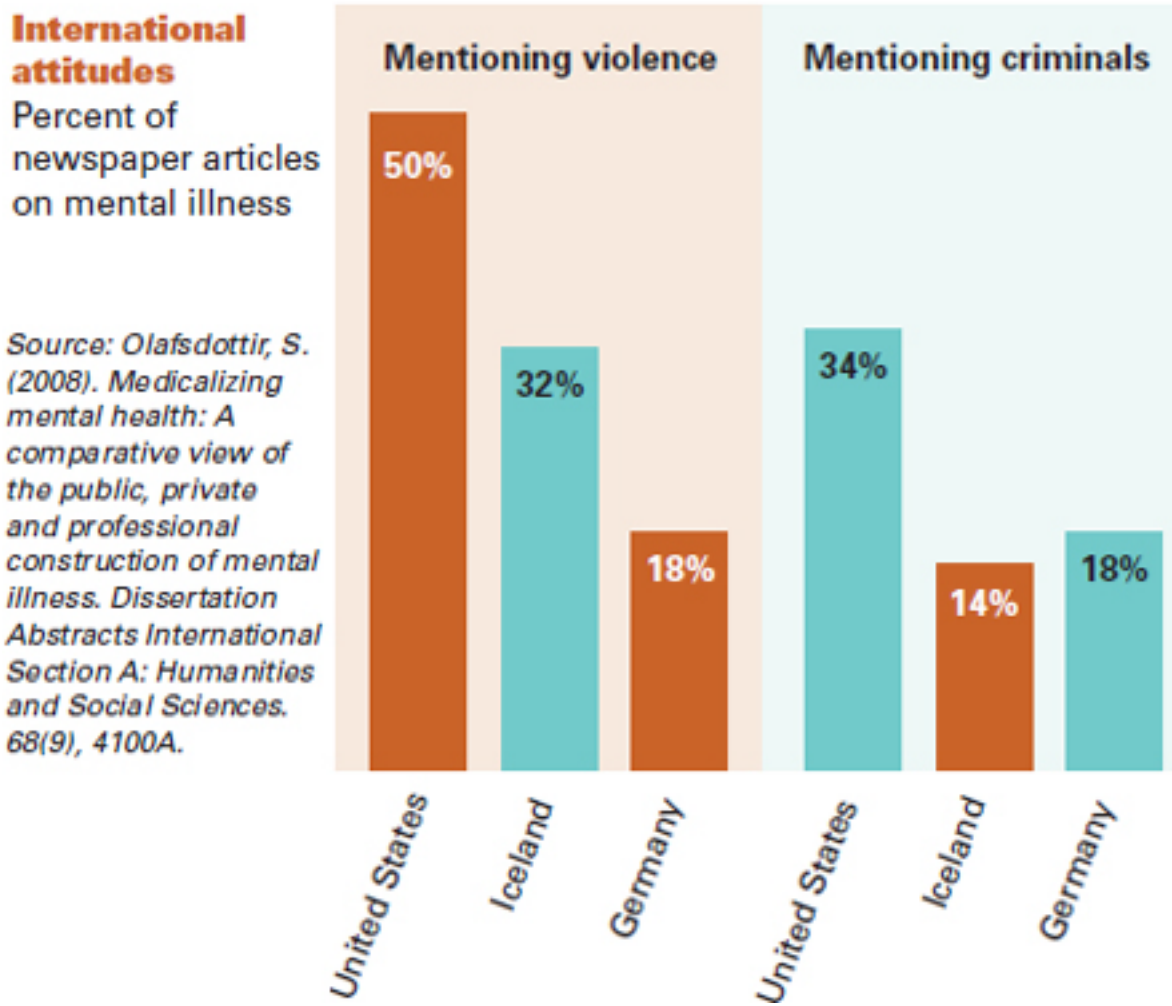

Figure 1. Comparing Newspaper Articles on Mental Illness in Three Countries

Unfounded beliefs that those with a mental disorder are more prone to be violent or to engage in criminality, along with other stigmatizing beliefs, constitute a main factor that leads many in society to avoid those with mental disorders, as shown by the research summarized in Figure 2. This avoidance may exacerbate the lack of social capital and social segregation that occurs in cities and may lead those with a mental disorder to become more isolated.

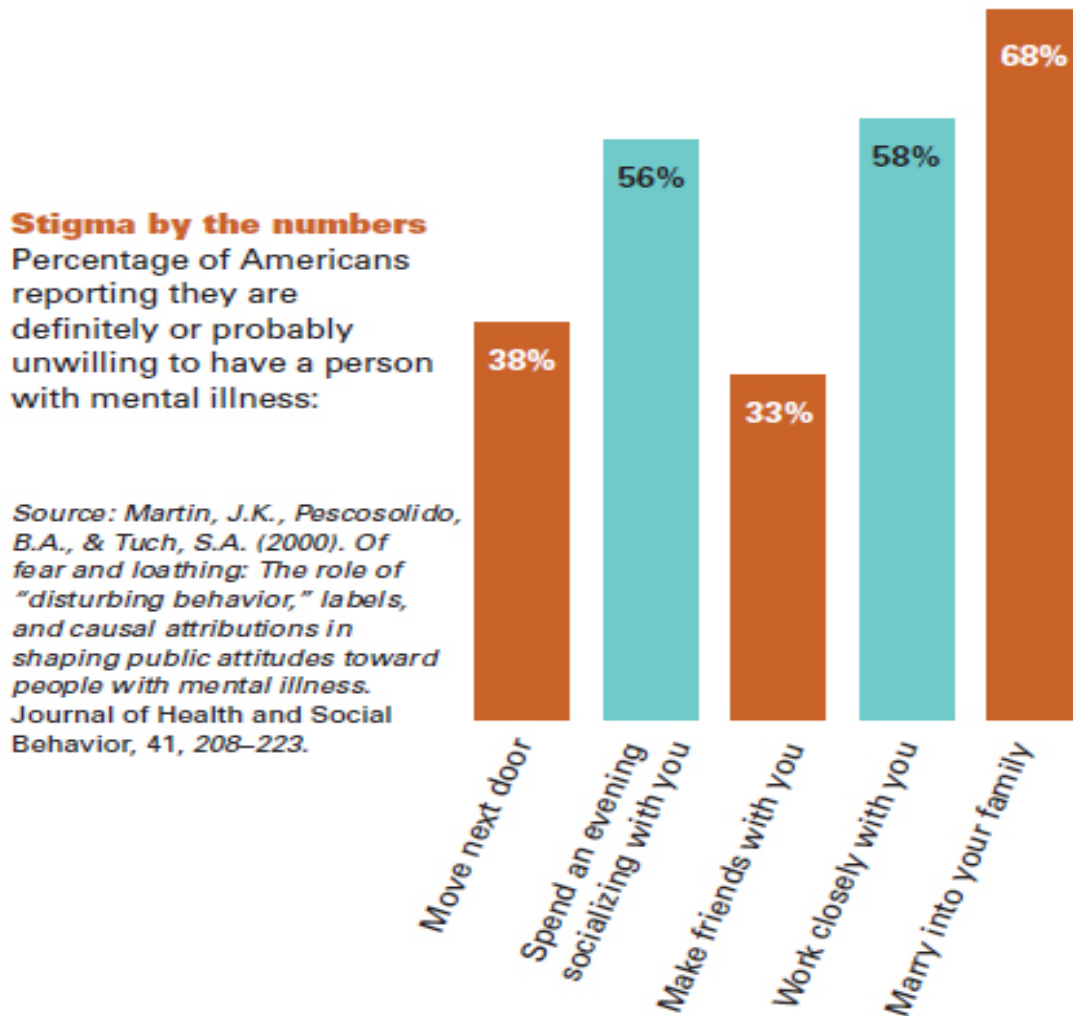

Figure 2: Stigma by the Numbers

The Need for Mental Health Education in Cities

Given the higher prevalence of mental health issues in cities, it is obvious that city public programs should focus developing and maintaining adequate and effective mental health services for residents with mental disorders. What may not be so obvious is that given the widespread stigma associated with having a mental health problem, mental health education of city residents is also needed. A primary objective of such education should be to reduce the public stigma attached to mental illness. Educational efforts could target negative beliefs about those who experience mental disorders, with the intent of showing that those beliefs are false. Such education would help reduce the stigma associated with mental disorders and promote the inclusion of those with mental health problems within the urban community. This education would likely reduce the ostracism and isolation often experienced by city residents with a mental disorder. Creating a more inclusive environment for those residents would then likely assist many of them in coping with their ailment and foster their mental health.

The other residents of cities would also benefit from such education. The greater inclusion of people with a mental disorder in the social life of the city would increase the city's overall amount of social interaction, which has been found to be positively associated with quality of life (Datta, Datta, & Majumdar, 2016). Research also indicates that social connectedness is positively correlated with mental health (Saeri, Cruwys, Barlow, Stronge, & Sibley, 2018). This latter finding suggests that reducing negative beliefs about mental disorders and thereby increasing overall social interaction, would help to foster and safeguard the mental health of the city's other residents.

Mental Health Education & the Win-Win-Win Papakonstantinidis Model

To correlate the benefits of providing mental health education services on and the Win-Win-Win Papakonstantinidis Model we must first identify (A) individuals who are experiencing mental health issues, (B) other individuals within the community who are not experiencing mental health issues, and (C) the city in which both A and B reside (Papakonstantinidis, 2007).

The education of a city's inhabitants that is focused on reducing the negative stigma associated with mental disorders would be a win-win-win situation. It would promote the mental health and recovery of (A) residents with a mental disorder, which is the first win. It would also advance the mental health of (B) the other residents of the city, who are more likely to engage with the first group, which is the second win. Thereby, mental health education would promote the quality of life of (C) the city as a whole, which serves as the third win.

References

- American Addiction Centers. (2021). *Types of mental health treatments*. <https://www.psychguides.com/mental-health-disorders/treatment/types/>
- American Psychiatric Association. (2020). *Stigma, prejudice and discrimination against people with mental illness*. <https://www.psychiatry.org/patients-families/stigma-and-discrimination>
- Centers for Disease Control and Prevention. (2021). *Data and statistics on children's mental health*. <https://www.cdc.gov/childrensmentalhealth/data.html#ref>
- Datta, D., Datta, P. P., & Majumdar, K. K. (2016). Role of social interaction on quality of life. *National Journal of Medical Research, 5*(4), 290-292. https://www.researchgate.net/publication/317105953_ROLE_OF_SOCIAL_INTERACTION_ON_QUALITY_OF_LIFE
- Dimoff, J. K., & Kelloway, E. K. (2013). Bridging the gap: Workplace mental health research in Canada. *Canadian Psychology, 54*(4), 203-212. doi:10.1037/a0034464
- Dingfelder, S. F. (2009). Stigma: Alive and well. *Monitor on Psychology, 40*(6), 56. <https://www.apa.org/monitor/2009/06/stigma>
- Gruebner, O., Rapp, M. A., Adli, M., Kluge, U., Galea, S., & Heinz, A. (2017). *Cities and mental health*. *Deutsches Ärzteblatt International, 114*(8): 121–127. doi:10.3238/arztebl.2017.0121
- Hanisch, S. E., Twomey, C. D., Szeto, A. C. H., Birner, U. W., Nowak, D., & Sabariego, C. (2016). The effectiveness of interventions targeting the stigma of mental illness at the workplace: A systematic review. *BMC Psychiatry 16*(1). doi:10.1186/s12888-015-0706-4.
- Mental Health America. (2021). *Access to care ranking 2020*. <https://mhanational.org/issues/2020/mental-health-america-access-care-data>
- Papakonstantinidis, L., (2002). *The sensitized community*. Athens, Greece: Typothito Edition.
- Papakonstantinidis, L., (2007). Win-win-win methodology on rural tourism activities: Good practices from Greece. *Asian Journal of Hospitality and Tourism, 1*(1): 95–120.

Papakonstantinidis, L., (2012). The intermediate community: A behavioral/bargaining approach for conflict resolution at the local level – Bayesian analysis. *International Journal of Research in Commerce, IT and Management*, 2(1): 1–6.

Roehrig, C. (2016). Mental disorders top the list of the most costly conditions in the United States: \$201 billion. *Health Affairs (Millwood)*, 5(6):1130-1135.
doi:10.1377/hlthaff.2015.1659

Saeri, A. K., Cruwys, T., Barlow, F. K., Stronge, S., & Sibley, C. G. (2018). Social connectedness improves public mental health: Investigating bidirectional relationships in the New Zealand attitudes and values survey. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 52(4), 375-374. doi:10.1177/0004867417723990

Schwarz, S. W. (2009). *Adolescent mental health in the United States: Facts for policymakers*. National Center for Children in Poverty. <https://www.nccp.org/publication/adolescent-mental-health-in-the-united-states-facts-for-policymakers/>

Substance abuse and Mental Health Services Administration. (2020). *2019 National Survey of Drug Use and Health Annual National Report*. <https://www.samhsa.gov/data/report/2019-nsduh-annual-national-report>

Sundquist, K., Frank, G., & Sundquist, J. (2004). Urbanisation and incidence of psychosis and depression: Follow-up study of 4.4 million women and men in Sweden. *The British Journal of Psychiatry*, 184(4), 293-298. doi:10.1192/bjp.184.4.293

World Health Organization. (2004). *Promoting mental health*. Geneva, Switzerland: World Health Organization: https://www.who.int/mental_health/evidence/en/promoting_mhh.pdf

Υπαίθριοι χώροι και η συνεισφορά τους στην υγεία των κατοίκων: Αποτελέσματα Έρευνας επισκεπτών των υπαίθριων δημόσιων χώρων της Αθήνας

Δρ. Φούλη Παπαγεωργίου⁴⁶

1. Εισαγωγή

Η έρευνα στην οποία αναφέρεται το παρόν άρθρο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Διακρατικού Προγράμματος «**PREHealth: Promoting Education and Jobs to enhance the Use of Urban Blue and Green Infrastructure for Health and Fitness**», με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Πρόγραμμα Erasmus+. Η έρευνα εκπονήθηκε σε τέσσερις ευρωπαϊκές πόλεις: Αθήνα, Darmstadt, Győr και Eindhoven. Στόχος της έρευνας ήταν να καταγράψει τα χαρακτηριστικά χρήσης των αστικών υπαίθριων χώρων από τους πολίτες, τις δραστηριότητες των επισκεπτών μέσα στον υπαίθριο χώρο, τα οφέλη που αντιλαμβάνονται οι επισκέπτες και τις βελτιώσεις που πιστεύουν ότι απαιτούνται, κυρίως όσον αφορά την άθληση και την προαγωγή της υγείας.

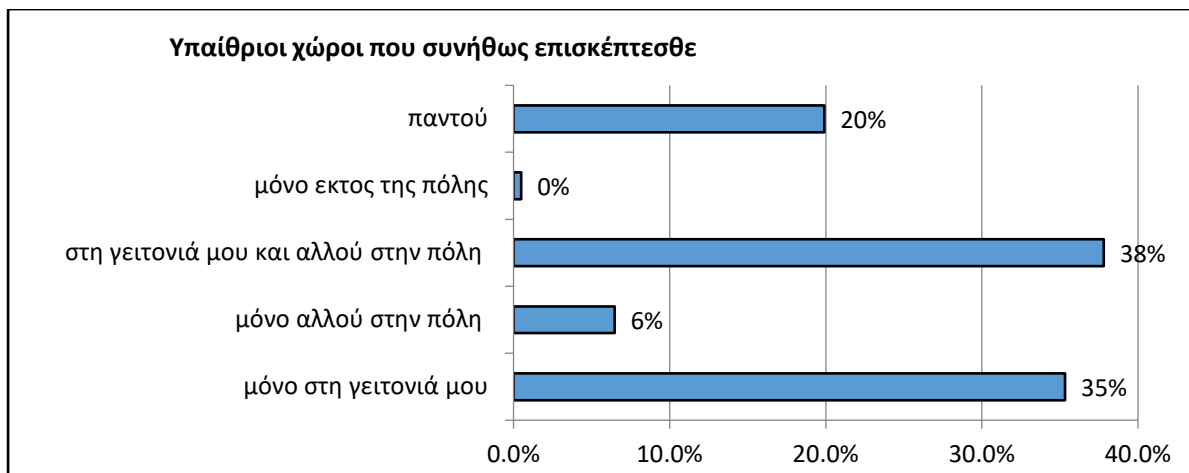
Το δείγμα των επισκεπτών που συμμετείχε στην έρευνα επιλέχθηκε τυχαία και πήρε μέρος σε συνέντευξη κατά τη διάρκεια επίσκεψής τους στους υπαίθριους δημόσιους χώρους στους οποίους διεξήχθη η έρευνα σε κάθε πόλη, ενώ οι απαντήσεις τους αντανακλούσαν άμεσα την εμπειρία τους από τον συγκεκριμένο υπαίθριο χώρο που επισκέπτονταν. Τα παρακάτω ευρήματα αναφέρονται στην Αθήνα, και συγκεκριμένα σε έρευνα που διενεργήθηκε με προσωπικές συνεντεύξεις σε τυχαίο δείγμα 201 επισκεπτών σε 3 υπαίθριους χώρους της Αθήνας: Άλσος Παγκρατίου, Εθνικός Κήπος και Εγκαταστάσεις Άθλησης και Αναψυχής Γουδή.

2. Χαρακτηριστικά χρήσης των αστικών υπαίθριων χώρων

Καταρχήν διαπιστώθηκε ότι η συχνότητα επίσκεψης του υπαίθριου χώρου, στον οποίο διενεργήθηκε η έρευνα, ήταν μέρος της καθημερινής ζωής των επισκεπτών, εφόσον 2 στους 3 επισκέπτονται τον υπαίθριο χώρο τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα, και παραμένουν στον υπαίθριο χώρο περισσότερο από 1 ώρα κάθε φορά. Ενδιαφέρον επίσης έχει το γεγονός ότι 73% των επισκεπτών κάνουν χρήση των τοπικών υπαίθριων χώρων και μεταβαίνουν σε αυτούς βόδην, ή με τοπική συγκοινωνία. Επισκέψεις σε άλλους υπαίθριους χώρους, σε μεγαλύτερη απόσταση από την κατοικία, παρατηρούνται με μικρότερη συχνότητα.

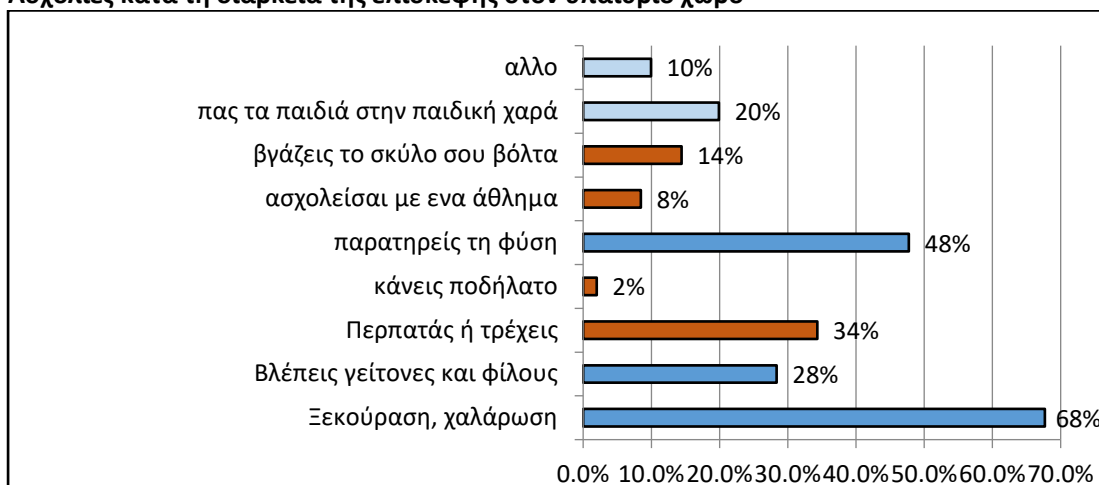
---

⁴⁶ Αρχιτέκτων, Δρ Πολεοδομίας-Χωροταξίας, Γενική Διευθύντρια, PRISMA Κέντρο Αναπτυξιακών Μελετών

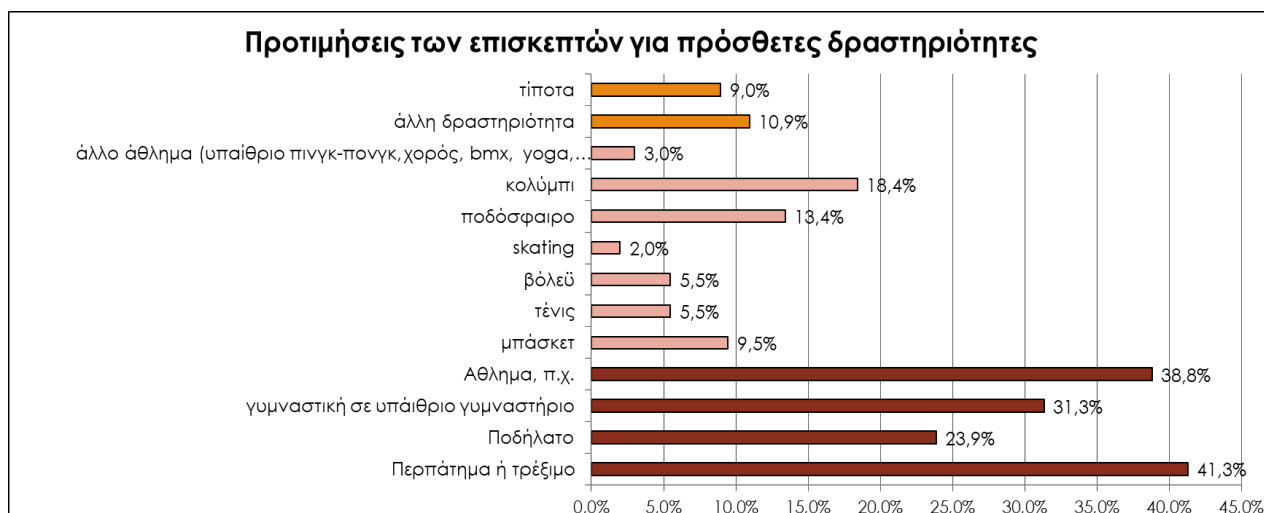

Παρατηρήθηκε επίσης ότι η επίσκεψη είναι «προσωπική» υπόθεση, εφόσον το 40% των επισκεπτών μεταβαίνουν στον υπαίθριο χώρο μόνοι, 27% με φίλους και μόνον 27% συνοδεύουν παιδιά. Αυτό αντανακλάται επίσης και στις ασχολίες και δραστηριότητες που επιδιώκουν κατά την παραμονή τους στον υπαίθριο χώρο, όπως φαίνεται στο παρακάτω γράφημα.

Ασχολίες κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στον υπαίθριο χώρο

Παρόλο ότι η ξεκούραση και χαλάρωση αποτελούν μια βασική ασχολία για το 68% των επισκεπτών, παρατηρούμε ότι η ενασχόληση με κάποια μορφή φυσικής άσκησης (άθλημα, ποδήλατο, βόλτα- τρέξιμο, περπάτημα με κατοικίδιο) αναφέρεται από το σημαντικό ποσοστό 58%. Επίσης αυτή η τάση επιβεβαιώνεται και ενισχύεται από τις απαντήσεις στην ερώτηση: «Τι άλλο θα θέλατε να κάνετε στον υπαίθριο χώρο αν είχατε τη δυνατότητα». Εδώ η φυσική άσκηση υπερτερεί στις προτιμήσεις των επισκεπτών, όπως σαφώς αναδεικνύει το παρακάτω γράφημα.

3. Οφέλη και επιθυμητές βελτιώσεις

Η σημασία της φυσικής άσκησης αποδεικνύεται επίσης από οφέλη τα οποία αναφέρθηκαν από τη χρήση του υπαίθριου χώρου, αλλά και από τις βελτιώσεις που επιθυμούν οι επισκέπτες. Στο γράφημα που ακολουθεί παρουσιάζεται η θετική αντίληψη των επισκεπτών για τα οφέλη που συνδέονται με την βελτίωση της υγείας, τη διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης, τη βελτίωση της υγείας της οικογένειας και τη ενασχόληση με άθλημα. Παράλληλα, τα οφέλη της επαφής με τη φύση τοποθετούνται σε υψηλό επίπεδο αξιολόγησης και αντανακλούν οπωσδήποτε στην υγεία.

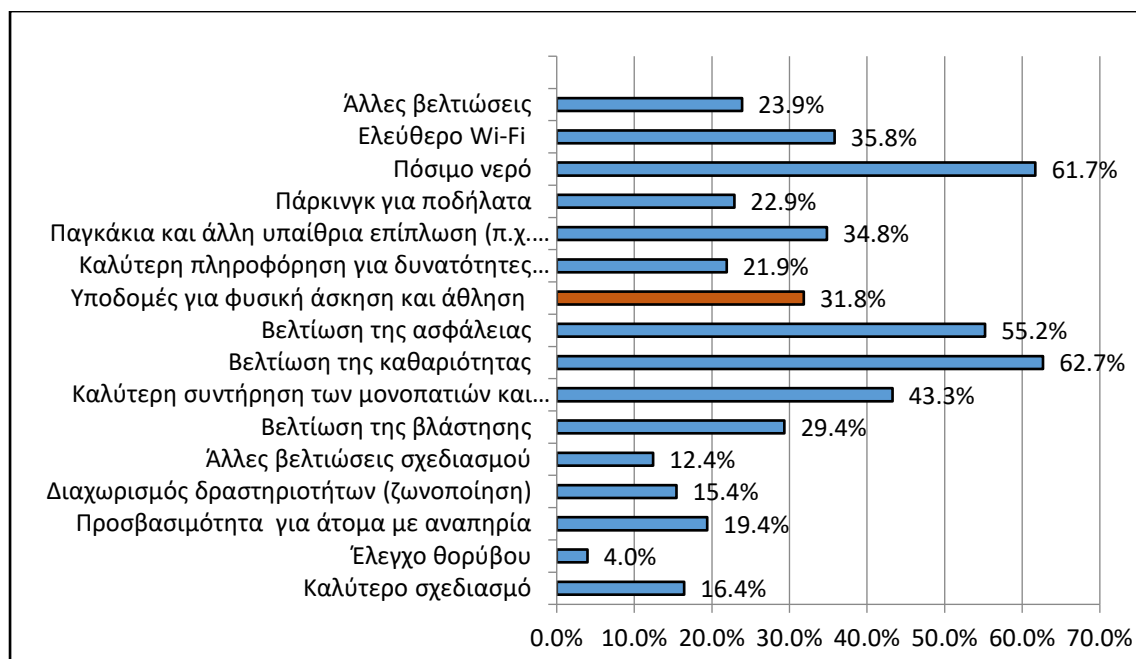
Οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση του υπαίθριου χώρου

Σημείωση: τα οφέλη εκτιμήθηκαν σε μια κλίμακα από 1 έως 5 και στο ιστόγραμμα εμφανίζεται ο μέσος όρος των βαθμολογιών των επισκεπτών.

Οι βελτιώσεις που επιθυμούν οι επισκέπτες επίσης αντανακλούν τη σημασία της φυσικής άσκησης για σημαντική μερίδα από αυτούς, εφόσον ένας στους τρεις ανέφερε τη βελτίωση των υποδομών για φυσική άσκηση και άθληση ως επιθυμητή, και επιπλέον 22% ανέφεραν την καλύτερη πληροφόρηση για δυνατότητες άθλησης.

Επιθυμητές βελτιώσεις των εξυπηρετήσεων που προσφέρει ο υπαίθριος χώρος

4. Συμπεράσματα

Μια γενική παρατήρηση που προκύπτει από την έρευνα της Αθήνας είναι ότι η προαγωγή της υγείας και η άθληση είναι αναπόσπαστα δεμένα με την χρήση των υπαίθριων χώρων για μεγάλο μέρος των επισκεπτών των χώρων αυτών και επομένως η αύξηση και βελτίωση των αστικών υπαίθριων χώρων αλλά και η ενθάρρυνση των κατοίκων να τους χρησιμοποιούν περισσότερο αναμένεται να έχει θετικά αποτελέσματα στην βελτίωση της υγείας και φυσικής κατάστασής τους.

Εξετάσαμε επίσης τις παραπάνω μεταβλητές σε σχέση με τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων, αλλά και κάποιους δείκτες ποιότητας ζωής, όπως ο ελεύθερος χρόνος και το επίπεδο άγχους. Τα αποτελέσματα συνοψίζονται ως εξής:

- Οι συχνοί επισκέπτες υπαίθριων χώρων τείνουν να είναι γενικά οι «ντόπιοι», δηλ. αυτοί που ζουν κοντά στον υπαίθριο χώρο. Μεταξύ αυτών, οι ηλικιωμένοι είναι οι πιο συχνοί επισκέπτες που ανέφεραν ότι αποκομίζουν ποικίλα οφέλη.
- Οι νεότεροι και οι πιο μορφωμένοι επισκέπτες είναι διατεθειμένοι να ταξιδεύουν σε μεγαλύτερες αποστάσεις για να επισκεφθούν έναν υπαίθριο χώρο και απολαμβάνουν περισσότερα οφέλη, τα οποία για τους νέους επικεντρώνονται κυρίως στην αθλητική δραστηριότητα.
- Οι ντόπιοι που επισκέπτονται το πάρκο της γειτονιάς τους είναι συχνά πιο επικριτικοί από τους άλλους για την ποιότητα του χώρου και τις εξυπηρετήσεις που προσφέρονται σε αυτόν, πιθανότατα επειδή οι επισκέψεις τους είναι πιο συχνές και αντιλαμβάνονται τα όποια προβλήματα σε τακτική βάση.
- Οι συχνοί επισκέπτες εμφανίζονται ως οι πλέον ευχαριστημένοι όσον αφορά τα οφέλη που αποκομίζουν, ιδιαίτερα τα οφέλη για την υγεία τους και την υγεία της οικογένειάς τους, την διατήρηση της φυσικής τους κατάστασης, την ξεκούραση και χαλάρωση και την αθλητική δραστηριότητα.
- Ο τρόπος ζωής έχει επίσης αντίκτυπο στη χρήση των υπαίθριων χώρων. Οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν λιγότερο άγχος και διαθέτουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο (αυτές οι δύο μεταβλητές έχουν συσχετισθεί σε μεγάλο βαθμό) εκτιμούν ιδιαίτερα τα οφέλη που σχετίζονται με την υγεία.

Ένα σημαντικό τμήμα της ανάλυσης των στοιχείων της έρευνας αποτέλεσε και η σύγκριση των ευρημάτων των τεσσάρων πόλεων στις οποίες διενεργήθηκε η έρευνα (Αθήνα, Darmstadt, Győr, Eindhoven). Παρόλο ότι παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές, ιδίως στην ενασχόληση με αθλήματα και δραστηριότητες βελτίωσης της φυσικής κατάστασης, ανάλογα με τις δυνατότητες που προσφέρει κάθε πόλη στους υπαίθριους χώρους της, οι κάτοικοι των πόλεων που ερευνήσαμε, παρουσιάζουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά:

- Προέρχονται από όλες τις ηλικίες, είναι ομαλά κατανομημένοι σε άνδρες - γυναίκες, εντάσσονται σε ποικιλία επαγγελμαμάτων και μορφωτικού επιπέδου και εκπροσωπούν τόσο την κλασική οικογένεια όσο και άλλους τύπους νοικοκυριών.
- Προτιμούν τους υπαίθριους χώρους της γειτονιάς τους τους οποίους επισκέπτονται τουλάχιστον σε εβδομαδιαία βάση.
- Οι δημοφιλείς ενασχολήσεις περιλαμβάνουν «παθητικές» ασχολίες όπως η ανάπαυση, η παρατήρηση της φύσης και η παρέα, αλλά και «ενεργητικές» ασχολίες, όπως το περπάτημα, το τρέξιμο, αθλήματα και το παιχνίδι με τα παιδιά.
- Οι επιθυμίες για πρόσθετες ασχολίες επικεντρώνονται σε περισσότερο περπάτημα και τρέξιμο, αλλά και σε διάφορα αθλήματα, γυμναστική σε υπαίθριο γυμναστήριο, και ποδηλασία.
- Στα κυριότερα οφέλη που αναφέρθηκαν περιλαμβάνεται σε υψηλή θέση η βελτίωση της υγείας.
- Οι βελτιώσεις που προτάθηκαν αφορούν κυρίως στην καλύτερη συντήρηση, την καθαριότητα και την ασφάλεια των υπαίθριων χώρων, αλλά περιέχουν σε σημαντικό ποσοστό και τις υποδομές άσκησης και άθλησης.

Βάσει της ανάλυσης των ευρημάτων της έρευνας πεδίου, αποδεικνύεται ότι τα οφέλη που σχετίζονται με την υγεία και απορρέουν από τη χρήση υπαίθριων χώρων αξιολογούνται ιδιαίτερα υψηλά από τους πολίτες. Έτσι, κρίνεται ότι είναι απαραίτητη μια προσπάθεια διαμόρφωσης πολιτικής που να αποβλέπει στη βελτίωση των εξυπηρετήσεων των υπαίθριων χώρων γειτονιάς, ώστε να ενθαρρυνθούν οι κάτοικοι να τους επισκέπτονται συχνότερα, με στόχο ιδίως τους νέους και τους λιγότερο μορφωμένους πολίτες, καθώς και όσους είναι σωματικά αδρανείς και έχουν λιγότερο ελεύθερο χρόνο. Οι βελτιώσεις που ανέφεραν οι ερωτηθέντες, και στις τέσσερις πόλεις, προσφέρουν ένα σημείο εκκίνησης για τις τοπικές αρχές, ώστε να ξεκινήσουν μια προσπάθεια αξιολόγησης των μέτρων που είναι απαραίτητα για την αναβάθμιση των υπαίθριων χώρων και να τους κάνουν ελκυστικότερους για τους πολίτες, ενθαρρύνοντας την ευρύτερη χρήση τους.

Ειδικότερα για τον Δήμο της Αθήνας, στον οποίο το απόθεμα πρασίνου και οι ευκαιρίες άθλησης είναι μειωμένες, εκτός των παραπάνω παρεμβάσεων προτάθηκε η δημιουργία «διαδρομών υγείας και άθλησης». Αυτή κρίνεται ως μια εξαιρετικά χρήσιμη παρέμβαση για τη δημιουργία δικτύου πρασίνου και ευκαιριών άθλησης και φυσικής άσκησης στην πόλη, η οποία θα συμπληρώσει την πολιτική των ξεχωριστών υπαίθριων χώρων, και θα αυξήσει τις ευκαιρίες επίσκεψης των δημόσιων υπαίθριων χώρων για την πλειοψηφία των κατοίκων.

Tourism Development and Cities: Overtourism Transforming Destinations

Vagena Akrivi, Ph.D.

Department of Business Administration, University of Patras, Rio Achaia, Greece

Abstract:

While tourism often leads to a welcome economic boost, overtourism is incredibly damaging to the environment and local communities. Many overtourism destinations are now putting in measures to manage the crowds while protecting the rights of locals.

Overtourism is a term that is used to describe the negative impacts attributed to the tourism activities that were too massive and intensive in a certain area. It is also used to describe the condition of a tourist destination/site that is overcrowded and visited by too many people. The phrase “too many” occurs when there are more visitors than the facilities of a host destination can handle, and when the quality of life or experience in an area has noticeably and significantly deteriorated.

At the same time, there is a constantly growing, strong interest in the relation between **tourism and the environment**. These are two concepts with closely interacting. Uncontrolled tourism development in many destinations has led to environmental and socio-economic problems. After that, it is clear that new "green" models of tourism development must be adopted. Sustainable tourism development can have a positive impact on the economy, the environment and society.

After the outbreak of the pandemic, there has been a global interest in the **effects of Covid 19 on tourism**. Research reveals the dramatic impact of travel restrictions designed to reduce COVID-19 on the global economy, various regions and job losses around the world. All this brought to the fore the need for clean, sustainable and safe tourism. It also seems that the pandemic has caused a change in the preferences of **travellers, as they have turned to more ecological solutions** that are close to nature.

Although there has been a lot of studies exploring the above situations and activities there are no so many studies that explore the relationship among them. The factors that lead destinations to overtourism and then the solutions that could be given to get off this major crisis could be found in this study. Finally, this study results in how tourism destinations could become sustainable after all.

Keywords: Overtourism, sustainable tourism, Covid 19 crisis impact, environment, destination

Introduction:

The WTTC Economic Trends 2020 report shows that tourism leads to socio-economic growth, job creation and has a significant positive social impact. But, “Are we killing tourist destinations for an Instagram photo?” ABC News is wondering (2018). The benefits and effects of tourism have been deeply questioned at least since the advent of modern mass tourism (e.g. Butcher, 2003; Wheeler, 1991). The Covid 19 epidemic was the catalyst for the start of a serious debate on major tourism reforms. Many argued that the epidemic was a counterattack on hostile tourism while others argued that it resulted in harm to tourism businesses, tourism workers and tourists (Higgins-Desbiolles 2021). At the same time, WTTC (2020), continues to

focus on its three strategic priority areas, notably, security & travel facilitation, crisis preparedness, management & recovery and sustainable growth.

Overtourism is a relatively new term in the public and academic debate and describes the negative consequences of tourism, Fabian Weber (2017). However, the phenomenon itself is not a new one, as problematic forms of tourism crowding and their effects on local communities and the environment have been studied for decades. Yet, there is much evidence that the character of tourism in many locations is changing rapidly. Destinations reaching a saturation point bear the pressure of external and internal impacts and show signs of overtourism. Hence overtourism happens when a destination's negative results exceed the benefits. Overtourism not only results in the extreme utilisation of the destination and its products and services in a try to benefit socio-economically and culturally but also in return gives back the obnoxious and extraneous results to the host country, Zehrer, A., & Raich, F. (2016).

Overtourism has recently caused important discussion at many destinations of great tourist importance worldwide. The increased flow of visitors, in relation to the limited existing infrastructure, create a negative impact on the environment and local communities. This study investigates the factors that contribute to the emergence of the complex phenomenon of Overtourism. It also enhances the knowledge on social carrying capacity in heritage towns and suggests solutions. It is important to realize that there is still no specific policy for dealing with overtourism.

However, it is important to identify the new trends that are already gaining tourists as well as the changes that may be required to sustain travel and tourism in the future (Vagena A 2021).

Research themes and agenda:

This is a conceptual paper and as such it does not directly involve primary data collection but analysing related papers and documents. It also draws from the experience of the second and third authors, who have conducted research.

The paper aims to critically review existing literature and help professionals and researchers to better understand, manage and valorize the tourism impacts and transformational affordance of overtourism.

To achieve this, the paper identifies the fundamental values, institutions and pre-assumptions that the tourism industry and academia should challenge.

Literature review:

Tourism: A positive or a negative privilege?

Bullock et al. (2018) argues that overtourism is taking a toll across the globe, with closures of popular destinations and backlash from residents in cities like Venice and Barcelona.

"The problem we've got is that we're all congregating on the same places at the same time of the year," says Justin Francis, CEO of the UK-based Responsible Travel. The "ethos of travel" is changing: in the social media era, it's now more about "where you want to be seen. Getting the photo and getting it on Instagram or Facebook is becoming the purpose of the trip — it's the reason for going," he says.

It's not just the environment that's under threat. Overtourism for example in Venice and Barcelona have made locals feel "forced out" of their own city. Prices are increasing, residents can't move freely through the cities because of crowds, and local markets are changing to cater

for swarms of tourists. The residents feel they are losing their cities, they feel it's a betrayal of their heritage describes Bullock C. & Fisher A. (2018). Overtourism is the result of complex factors related to both the socio-economic environment, that fosters the growth of demand, and the space of the destination itself generally focused on tourism growth (Dodds and Butler, 2019). There are many examples of overtourism covered by the media in some cases related to the controversial concept of tourism phobia (Huete and Mantecón, 2018).

Despite the growing attention to overtourism, the current public media discourse on this issue remains rather simplistic, focusing mainly on reporting facts of tourist numbers, as well as reactive measures of locals and cities, Giang Thi Phi (2020). These findings are consistent with Hall (2019)'s criticisms of the neoliberal discourse promoted by the UNWTO and other major industry players, which simplifies complex 'wicked' issues such as overtourism and sustainable tourism development (concerning the 2030 Sustainable Development Goals) into 'tame' policy problems, to be readily addressed by management solutions and individual agency. The issue of overtourism arguably will worsen in the future if more active links are not established between the media discourse and the theoretical academic foundations about overtourism's root causes.

According to Vagena (2021), in the twenty-first century, hypertourism is a successive process and arises for different reasons. The search for pleasure from the demanding tourists and the attraction to a destination creates as a result the exceeding of the tolerance force of the destination. The collapse of the destination's carrying capacity is due to overtourism, and in recent times the carrying capacity has been obsolete due to the pressure of overtourism, Eugenio-Martin, J. L. (2011). According to a study by the TRAN committee (European Parliament's Committee on Transport and Tourism), a clear definition of overtourism is not readily available. By its very nature, the overtourism phenomenon is associated with tourist numbers, the type and time frame of their visit, and a destination's carrying capacity. Perspectives on overtourism may include those of various stakeholders, such as residents, tourists, or businesses. According to a recent study, (McKinsey & Company & World Travel & Tourism Council, 2017), challenges associated with overtourism may relate to alienated residents, a degraded tourist experience, overloaded infrastructure, damage to nature, or threats to culture and heritage. Currently, an increasing number of cities, such as Berlin, Prague, Santa Monica, Hong Kong, Belfast, Venice, Rio de Janeiro, Barcelona, Shanghai, Amsterdam, Palma de Mallorca, Lisbon, Reykjavik and Dubrovnik (Colomb & Novy, 2016b; Milano, 2017b, 2018), have been reported to suffer from overtourism.

We should highlight that while overcrowding is a well-known phenomenon primarily associated with negative experiences emerging from the presence of too many tourists at certain places and times, overtourism is a much broader and more complex phenomenon, Zehrer, A., & Raich, F. (2016); Fabian Weber (2017).

Tourism industry seems to believe that overtourism mainly stands in the way of continuously growth but its impact may be an existential risk for destinations around the world. There are many examples where the cultural and natural heritage of a place is at risk, or where costs of living and real estate have substantially increased and caused a decline in quality of life. The spread of overtourism could cause the loss of authenticity and imply a significant risk to the future attractiveness of a destination. Overtourism is a growing concern in most developing nations, where tourism resources are utilised more than their usual consumption. Many of the popular destinations are suffering from these activities where it has also been termed as "chaos" (Mohanty et al 2021). Uncontrolled tourism development can cause significant damage to landscapes, seascapes, air and water quality, as well as the living conditions of residents, causing economic inequalities and social exclusion, amongst many other issues (European Parliament, 2018). The economic significance of tourism (especially in creating jobs and bringing revenue to destinations) is frequently mentioned, along with terms such as "responsible growth" and "managing growth". The essence of this theme lies in the assumption that it is not the global travel industry's rapid expansion that creates overtourism, but rather

“bad management” of the growth momentum. This indicates a strong distribution of responsibilities, (Giang Thi Phi, 2020).

Which factors cause the overtourism phenomenon?

- There is a high propensity to travel, to experience other peoples’ places, amongst the emerging middle-classes – overtourism is a global phenomenon.
- The low cost of travel – the rise of the budget airlines and cheap coach travel have all made it easier for people to pay the price of the journey. Where holiday time and holiday pay are constraints, more people are willing to travel.
- House and properties rating platforms are creating problems in the housing market, forcing up rents, displacing those on low incomes and creating disturbance in residential neighbourhoods. Airbnb and similar portals have made it easier to find affordable accommodation enabling more people to travel. Often that accommodation is in more residential neighbourhoods. That means tourists are in much closer proximity to residents.
- Efforts to disperse tourism pressure, distribution strategies, initiatives to spread tourists to less-visited residential neighbourhoods increase tourism impacts adjacent to peoples’ homes.
- Seasonality concentrates numbers of tourists – but then there is a quieter season which suits some destinations and individual businesses. Extending the season is seen as desirable for some businesses but not for all, for businesses and communities alike there is no respite.
- Tourism industry businesses and trade associations assert the economic importance of tourism and point to the large numbers employed in the industry. However, tourism and hospitality jobs are often relatively low paid and seen as temporary, casual, insecure and without prospects.
- Popular destinations are difficult to demarket. Tourists are motivated to travel to see the sights and to collect the selfie. The destination marketers rewarded for their success in securing arrivals use the destination attractions to achieve their targets.
- Transport is larger in scale than it was ten years ago. Aircraft, coaches, trains and cruise liners deposit more passengers with each arrival, and they arrive more often. It is very difficult for destinations to prevent these flows.

Tourists, too, says Goodwin H. (2019), will have different perspectives on whether or not a place is suffering from overtourism. Nationality and cultural backgrounds are significant influential factors in determining perceived crowding. In general, people’s tolerance of crowding is specific to the context. We expect markets to buzz and be busy. Some beaches are enjoyed because the crowds on them are part of the experience, others are abandoned because they are spoiled when a tipping point is reached, and a lively beach becomes overcrowded and then, overtouristed. But tipping points vary from place to place and between individuals.

There is also a differentiation our concept of overtourism, like crowding, is relative. For example, if we have no memory of standing with a small group in Old Town Square in Prague to watch the Astronomical Clock on a winter night, we do not miss that experience. The crowds, today, are accepted as the norm, the tourists become the experience. In Barcelona, Barceloneta, La Rambla and other popular tourist destinations are increasingly described as “no-go zones for residents” – places with a thin veneer of local culture, tourist places devoid of any authenticity other than that of the tourists, Goodwin H. (2019).

Until now, studies have focus on environmental and biophysical carrying capacity (Liu and Borthwick, 2011; Simon et al., 2004; Zacarias et al., 2011); economic carrying capacity and social carrying capacity (Navarro et al., 2012). The interconnectedness between these

dimensions has been consistently acknowledged in literature as well as their relevance to any comprehensive assessment of capacity (Navarro et al., 2012; Simon et al., 2004).

Consequences of overtourism include locals being pushed out of certain neighborhoods for hotels, tourist sights becoming too crowded, or environmental damage. Also, we have to consider pollution, unsustainable business practices, a tourism-dependent economy, and rising prices, it becomes clear that the people who live in these touristy destinations are paying the price.

Destination metamorphosis

Although tourism is a source of wealth for the world in many destinations transforms the urban landscape and the uses of public space areas. The marketing strategy of the tourism sector for the creation of new markets has increased in the number of districts, which are sometimes neglected and the concentration of social problems is increased, Ballester (2018). A difficult touristic-urban transition can be observed. Tourism prosperity has brought saturation to Public Spaces and deterioration of the Urban Landscape. As such, tourism becomes a source of wealth for a large number of Mediterranean cities benefiting from globalization and a planned strategy that relies on the benefits of tourism (Olagnier, 2007), but also a source of concern related to tourism.

While tourists have the potential to positively impact the places they visit—infusing money into local economies, supporting conservation projects and local artisans, and building bridges across cultures, they also run the risk of destroying the very things they love. From Canada to Thailand to Croatia, budget airlines and cruise ships are delivering visitors in record numbers, overwhelming and even damaging historic cities and natural sites around the world. As tourists flood into destinations such as Venice and Dubrovnik, residents are forced out and frustrated to the point of protest, (Fitzgerald, 2018).

The Adventure Travel Trade Association’s “20 Travel Trends to Watch in 2018” report warns that “adventure destinations, often located in fragile environments and with less built infrastructure, need to pay attention to the dialogue around preventing and managing overtourism, because the destruction of the world’s most pristine and special places is irreversible.”

García-Hernández, M. (2019) argues that today massification has reached a greater level of intensity and it has extended to more destinations It is causing acute functional and socio-economic transformations in the urban fabric and is giving rise to greater social discontent. In some cities, such as Venice or Barcelona, the debate has taken to the streets, and there is significant social mobilization taking place, with very belligerent positions against tourism (María García-Hernández, Manuel de la Calle-Vaquero and Claudia Yubero, 2017).

After all this, it makes sense to wonder how a destination can regulate tourism activity, while not depriving itself of a financial windfall in times of social crisis and mass unemployment.

A significant change has been caused by the COVID-19 pandemic which brought dramatic changes Global. According to the United Nations World Tourism Organization (2020), the restricted movement that has arisen from the pandemic is expected to reduce the national tourist market to 180 million visitors, a 44% decrease from 2019. Most countries have implemented strict restrictions on international travel to curb the spread of COVID-19, but as the duration of these restrictions lengthens (Gössling et al., 2020), the world is experiencing deglobalization (Niewiadomski, 2020). Ultimately, the tourism market is expected to suffer a prolonged contraction (UNWTO, 2020a). People are demonstrating a preference for exploring areas with lower population densities where they can be more active, with more natural environments, exemplified by the increase in tourism in rural areas (Zhu & Deng, 2020). The tourist behaviour

indicated a desire for distance from the threat of an infectious disease by visiting destinations with low tourism density (Everingham & Chassagne, 2020). Thus, this pandemic has restricted travel habits and ways of life and shifted tourism to local and pristine environments (Chassagne, 2020; Clough, 2020; Zhu & Deng, 2020).

Tourism and environment reaction:

According to Dodds R. and Butler, R. (2010), sustainable tourism has always been a hot topic for scholars, and there are many studies on tourism policies. However, research on sustainable tourism policies is generally weak, and the review of sustainable tourism policy research is weaker.

As the world is embracing the next normal of the COVID-19 pandemic it seems that people are more interested in the environment. The COVID-19 pandemic presents the tourism industry with an opportunity. Human activities will need to change to avoid the worst effects of human-induced climate change, Higgins-Desbiolles (2020) points out.

Gianluca Goffi, Marco Cucculelli and Lorenzo Masiero (2018) argue, it was eventually observed, after Covid 19 pandemic, tourists' preference for spacious destinations producing a sense of relative security. However, this was not something new for tourism professionals who had already noticed the preference of tourists for spacious places on their holidays.

Tourism impacts on destinations and countries vary significantly according to the local political framework and stakeholders' involvement. The positive and negative effects of tourism have been discussed many times by research but a model of sustainable tourism that promotes the competitiveness of the destination has not yet been found and adopted (Brown & Hall, 2008; Postma A. & Schmuecker D. 2017; J Wang, X Huang, Z Gong, K Cao, 2020; KG Chang, H Chien, H Cheng, H Chen, 2018).

Sustainability is often perceived as a cost rather than an investment (Weeden, 2001): we cannot expect the tourism industry to turn to a cleaner model of production in developing countries if we do not demonstrate that sustainability has a key role in fostering tourism destination competitiveness. Tourism development in developing countries needs an integrated approach recognizing that resources, facilities, and infrastructures are interrelated with the social, cultural, and natural environment. The empirical evidence suggests that the integration of sustainable tourism into the overall development is fundamental (Goffi G. et al 2018).

Degrowth maybe is the keyword for tourism future. Hall (2009, pp. 55-56), reasserts that the process of degrowth has certain characteristics and these are: Quality of life rather than quantity of consumption; Basic human needs satisfaction; Societal change based on individual and collective actions and policies; Increased self-sufficiency; Free time; Unremunerated activity; Conviviality; Sense of community and individual and collective health; Self-reflection; balance, creativity, flexibility, diversity, good citizenship, generosity, and non-materialism; Equity, participatory democracy, respect for human rights, and respect for cultural differences.

Conclusions:

This study has attempted to address the definition and impact of overtourism destinations, which requires the understanding of the overtourism factors. Tourism destinations with rapid increase in tourism flows are facing important challenges of destination management. Tourism management can be vital for the economy, the society and the environment. Overtourism is a complex phenomenon that surpasses the boundaries of the tourism sphere.

Overtourism is the antithesis of Responsible Tourism. It is the consequence of paying little more than lip service to sustainability and assuming that there are no limits to growth. It was in

1972 that the landmark Club of Rome report was published on «The Limits to Growth». As Goodwin H. (2019) argues, Overtourism is but one example of what happens when more and more seek to consume a common resource, particularly when that resource is a finite common property resource, many destinations are just that.

The table below is an attempt to present as fully as possible the problems related to the indicators of pressure, impact and response measures to overtourism in destinations.

Table: Summary of the indicators of pressure, impact and response measures to overtourism in urban spaces

INDICATORS OF PRESSURE		
IMPACT		
RESPONSE MEASURES		
<ul style="list-style-type: none"> • Density of tourist overnight stays per inhabitant and per unit of surface area • Percentage of Airbnb and Booking.com accommodation of the total • Percentage of tourism of regional GDP • Intensity of flights (flight arrivals/number of residents) • Closeness to the airport, cruise port or Heritage Site (UNESCO) 	<ul style="list-style-type: none"> • Touristification (transformation of the commercial fabric...) • Contribution to gentrification • Urban recentralisation • Overcrowding and/or privatisation of public spaces • Overcrowding of public services (e.g. transport) • Environmental pollution (concentration of gases or acoustic pollution) 	<ul style="list-style-type: none"> • Dispersion of visitors in the city and its surroundings • Temporary dispersion of visitors • New tourist sites and itineraries • Regulation of the tourist activities • Demarketing and better segmentation of demand • Guaranteeing the benefits of tourism for the local community • Creating experiences that benefit residents and tourists • Improvement of urban infrastructures • Communication and integration of the local society in tourism development • Raising awareness among visitors • Follow-up and response measures to the evolution of the tourism activity

Source: García-Hernández, M., Ivars-Baidal, J., & Mendoza de Miguel, S. (2019), “Overtourism in urban destinations: the myth of smart solutions”.

Avoiding overtourism requires custom-made policies in cooperation between destinations' stakeholders and policymakers. In fact, this phenomenon is transforming the tourism policy and has given rise to more restrictive measures of the tourism activity, says Russo & Scarnato, (2017). The complexity of overtourism reveals itself again when looking at the effects of policy measures. It is revealed that these have been, at times, different than expected. For example, in Bruges, city-center parking tariffs were raised aggressively to make tourists and day-visitors contribute more to the city budget. In practice, this led to perceptions of touristification at the expense of residents. Tourists were willing and able to pay the higher parking tariffs, but regular users now had to park outside of the city center, Ko Koens et al (2018).

Local and national governments and tourist boards have long believed that more is better. A “successful” year in tourism is generally considered to be one in which numbers have increased substantially. Never mind whether these numbers are of cruise ship passengers, duty-free shoppers, resort guests, backpackers or high-end visitors; the number is all that counts. This has resulted in a reluctance – or often outright refusal – to cap numbers in any way, to increase (or introduce) daily tourist taxes, to charge cruise lines for docking, or to try and ensure that tourists' behavior is beneficial – or at the very least, not damaging – to local lifestyles and landscapes.

In very popular tourism destinations, there are two perceptions, that tourists get in the way of residents and that prices are higher due to tourism. The first perception is related to lack of space in areas shared with tourists. Residents weigh the benefits and costs through some informal cost-benefit analysis. Personal benefits and community interests could turn positively residents' perceptions as for example, better leisure facilities or preservation of heritage.

The number of tourism destinations experiencing overtourism is not low and the effects of overtourism are potentially severe, to a degree that destinations lose their primary functions and appeal.

The effective management of tourism in destinations can only be dealt with by local authorities, although changes in national legislation may be required to provide local powers. New business models, for example, Airbnb and Uber, often emerge rapidly benefitting from an unregulated and lightly regulated environment.

“Responsible tourism” is a term that refers to tourism that creates better places for people to live and to visit – with the emphasis on ‘to live’. Therefore, by definition, it is the opposite of overtourism, which diminishes the quality of life for local residents and creates a negative experience for visitors. Overtourism is sometimes simply a case of numbers: there are too many people in a particular place at a particular time. But in some cases, taking a more responsible approach to tourism can mitigate the negative effects.

It is important to rebalance the “growth paradigm”. Where the measure of success is not only centered on visitor arrivals, but on the value that such presence brings to a destination in terms of profitability, local employment or fair pay.

The development of sharing economy platforms, such as Airbnb, as entities existing largely outside the control of destinations and policymakers, as well as the revenue loss that is associated with these platforms, deserves greater attention (European Parliament 2018).

Overtourism is a problem that will not be solved in a night. It takes organization and a lot of effort and patience. Entrepreneurs in the tourism industry, is reasonable to believe that lots of people will offer a lot of profits, but in reality, that is what can literally destroy the business.

An important part of the tourist services offered, is to ensure a quality of the experience for the visitors, but also respect for the destination in general, so it is crucial that everyone in tourism industry to be involved in solving this problem.

While international tourists are often the most visible group to contribute to perceptions of overtourism, a large and growing number of people also use the physical space in cities for other purposes. Day visitors constitute up to 50% of the people that visit a city for leisure purposes. While these visitors blend in relatively well and are often not viewed as tourists by residents, they also cause overcrowding and annoyances. Promoting the dispersion of visitors in and out of the city as well as Promoting the dispersion of visitors during the year can also help significantly addressing overtourism, Ko Koens et al (2018).

There is no one-size-fits-all solution for overtourism, that is why it is so difficult to deal with it. The way in which overtourism manifests itself, as well as the possibilities for dealing with the issues strongly depend on the city context and solutions, need to be made to fit this local context. To achieve this, stakeholders need to engage with each other to come to inclusive solutions.

References:

1. Ballester P., (2018), “Barcelona And Mass Tourism: Tourism phobia and Coexistence, CNU (Centre national des universités), Vol.37 No.2 pp.9 ref.1
2. Becker, E. (2020, April 2). “How hard will the coronavirus hit the travel industry?”, National Geographic
3. Breitsohl and Garrod, (2016), “Assessing tourists' cognitive, emotional and behavioural reactions to an unethical destination incident’, *Tourism Management*, 54, 209–220
4. Brown, F. & Hall, D., (2008), “Tourism and Development in the Global South: the issues”, *Third World Quarterly*, 29 (5), 839-849.
5. Bullock C. & Fisher A. (2018), “Are we killing tourist destinations for an Instagram photo?”, ABC Radio National
6. Butcher, J. (2003), “The moralisation of tourism”, Routledge.
7. Chang KG., Chien H., Cheng H., Chen H. (2018), “The impacts of tourism development in rural indigenous destinations: An investigation of the local residents' perception using Choice Modeling”, *Sustainability* 2018, 10, 4766; doi:10.339
8. Dodds R. and Butler, R. (2010), “Barriers to implementing Sustainable Tourism Policy in Mass Tourism Destinations”, *TOURISMOS: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF TOURISM*, Volume 5, Number 1, Spring 2010, pp. 35-53
9. Ertas M. Gökçe Sel Z. Burçin Kırlar-Can (2021), “Effects of crisis on crisis management practices: a case from Turkish tourism enterprises”, *Journal of Sustainable Tourism* Volume 29, 2021 - Issue 9: Special Issue: Transport, Tourism and Environmental Crisis
10. Fitzgerald S. (2018), “Avoid Crowds at Popular Destinations and Try These Hidden Gems”, National Geographic, Published July 6, 2018
11. García-Hernández, M., Ivars-Baidal, J., & Mendoza de Miguel, S. (2019), “Overtourism in urban destinations: the myth of smart solutions”, *Boletín de la Asociación de Geógrafos, Españoles*, 83, 2830, 1–38.
12. Giang Thi Phi (2020), “Framing overtourism: a critical news media analysis”, *Current Issues in Tourism*, Vol. 23, No. 17, 2093–2097
13. Gianluca Goffi, Marco Cucculelli, Lorenzo Masiero (2018), “Fostering tourism destination competitiveness in developing countries: The role of sustainability”, *Journal of Cleaner Production*, JCLP 14610
14. Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2020). “Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19”, *Journal of Sustainable Tourism*, April, Pages 1-20.
15. Hall, C. M. (2009), “Degrowing tourism: Decroissance, sustainable consumption and steady-state tourism”, *Anatolia - Taylor & Francis*, 20(1), 46–61.

16. Hall, C. M. (2019), “Constructing sustainable tourism development: The 2030 agenda and the managerial ecology of sustainable tourism”, *Journal of Sustainable Tourism*, 27, 1044-1060.
17. [Higgins-Desbiolles F.](#) (2020), “Socialising tourism for social and ecological justice after COVID-19”, Taylor and Francis, Pages 610-623
18. [Higgins-Desbiolles F.](#) (2021), «The “war over-tourism”: challenges to sustainable tourism in the tourism academy after COVID-19», *Journal of Sustainable Tourism*, 29:4,551-569, DOI: 10.1080/09669582.2020.1803334
19. <https://www.abc.net.au/news/2018-09-06/mass-tourism-proving-disastrous-is-instagram-to-blame/10198828>
20. IATA (2020), “Deeper Revenue Hit from COVID-19”, <https://www.iata.org/en/pressroom/pr/2020-03-24-01/>
21. Ivan Ka Wai Lai, Jose Weng Chou Wong (2020), “Comparing crisis management practices in the hotel industry between initial and pandemic stages of COVID-19”, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*
22. Jiang, Y., Ritchie, B. W., & Benckendorff, P. (2017), “Understanding a field of study: A bibliometric visualization of tourism crisis and disaster research”, *Current Issues in Tourism*, 1–34.
23. Kozak, M., Crofts, J., & Law, R. (2007), “The impact of the perception of risk on international travellers”, *International Journal of Tourism Research*, 9, 233–242.
24. Laws, E., & Prideaux, B. (2005). «Crisis management: A suggested typology», *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 19 (2–3), 1–8.
25. Lepp, A., & Gibson, H. (2003), “Tourist roles, perceived risk and international tourism”, *Annals of Tourism Research*, 30(3), 606–624
26. Mair, J., Ritchie, B. W., & Walters, G. (2014). “Towards a research agenda for post-disaster and post-crisis recovery strategies for tourism destinations: A narrative review”, *Current Issues in Tourism*, 19 (1), 1–26.
27. María García-Hernández, Manuel de la Calle-Vaquero and Claudia Yubero, (2017), “Cultural Heritage and Urban Tourism: Historic City Centres under Pressure”, *Sustainability*, 9, 1346; doi:10.3390/su9081346
28. McKinsey (2020), “The path to the next normal, Leading with resolve through the coronavirus pandemic”, McKinsey & Company
29. Novelli M., Liv Gussing Burgessb, Adam Jonesc, Brent W. Ritchied, (2018), “‘No Ebola...still doomed’ – The Ebola-induced tourism crisis”, *Annals of Tourism Research*, 70 (2018) 76–87
30. Postma A. & Schmuecker D. (2017), “Understanding and overcoming negative impacts of tourism in city destinations: conceptual model and strategic framework”, *Journal Of Tourism Futures* Vol. 3 No. 2 2017, pp. 144-156
31. Schroeder, A., & Pennington-Gray, L. (2014), “Perceptions of crime at the Olympic games: What role does media, travel advisories, and social media play?”, *Journal of Vacation Marketing*, 20 (3), 225–237.
32. Sönmez, S. and A.R. Graefe (1998), “Determining Future Travel Behavior from Past Travel Experience and Perceptions of Risk and Safety”, *Journal of Travel Research* 37(2):171-177
33. Taylor, T., & Toohey, K. (2007), “Perceptions of terrorism threats at the 2004 Olympic games: Implications for sporting events”, *Journal of Sports Tourism*, 12(2), 99–114.
34. UNWTO (2020, May 7). “International tourist numbers could fall 60-80% in 2020”, UNWTO reports
35. UNWTO. (2017), “2017 International tourism results”, Retrieved from <http://media.unwto.org/press-release/2018-01-15/2017-international-tourism-results-highest-seven-years>
36. UNWTO. (2020a). Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism. <https://www.unwto.org/impact-assessment-of-the-covid-19-outbreak-on-international-tourism>
37. UNWTO. (2020b), “Impact of COVID-19 on tourism in January–April 2020”, <https://www.unwto.org/news/new-datashows-impact-of-covid-19-on-tourism>

38. Vagena, A. (2021). OVERTOURISM: “Definition and Impact”, Academia Letters, Article 1207, <https://doi.org/10.20935/AL1207>.
39. Wang J., Huang X., Gong Z., Cao K. (2020), “Dynamic assessment of tourism carrying capacity and its impacts on tourism economic growth in urban tourism destinations in China”, *Journal of Destination Marketing & Management*, 2020 - Elsevier
40. Weeden, C., (2001), “Ethical tourism: An opportunity for competitive advantage?”, *Journal of Vacation Marketing*, 8(2),141–153.
41. Wheeler B. (1991). Tourism’s troubled times: Responsible tourism is not the answer. *Tourism Management*,12(2),91–96
42. World Bank Group (2020), “Rebuilding Tourism Competitiveness - Tourism response, recovery and resilience to the COVID-19 crisis”, the World Bank Group
43. World Travel & Tourism Council (2020), “Global Economic Impact and Trends”, Nejc Jus Economic Research Manager, June 2020

Η Αστική Πολιτική της ΕΕ

Χριστίνα Μπαρμπαρούση

Περιφερειολόγος, υπ. Δρ. Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αστική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν και είναι εξαιρετικά αναγκαία για την ευρωπαϊκή συνοχή και ανάπτυξη, στην επιστημονική βιβλιογραφία παραμένει ως μια θολή έννοια. Αν και η βάση των προβλημάτων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν είναι κοινή, η πολυμορφία που χαρακτηρίζει τις αστικές περιοχές στην επικράτεια της ΕΕ, δεν επιτρέπει το σχεδιασμό μίας και ενιαίας οικονομικής πολιτικής για την ανάπτυξη πολλών και διαφορετικών πόλεων. Στο άρθρο παρουσιάζεται η έννοια της ανάπτυξης των αστικών περιοχών ως στόχος της αστικής πολιτικής, η οποία ωστόσο εκφράζεται με τη μορφή διάστασης στην Πολιτική Συνοχής και όχι ως μία αυτοδύναμη κοινοτική λειτουργία.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: αστικοποίηση, αστική πολιτική, αστικός σχεδιασμός, πολιτική συνοχής, Ευρωπαϊκή Ένωση

ABSTRACT

In spite of urban policy is crucial for European cohesion and development, still remains a vague concept in the scientific literature. The diversity of urban areas in the EU does not allow for the design of a single economic policy for the development of many different cities, although they generally have to deal with common problems and challenges. Therefore, European urban development as an urban policy goal is placed as a dimension in Cohesion Policy and is not provided as a distinct function. In this case, urban planning is the methodology which is used to fill the gap for the economic development of cities.

KEYWORDS: cohesion policy, urbanization, urban planning, urban policy, European Union

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΟΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΩΣ ΚΙΝΗΤΗΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΚΑΙ ΩΣ ΠΕΔΙΟ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

Η αστική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), αν και είναι εξαιρετικά αναγκαία για την ευρωπαϊκή συνοχή και ανάπτυξη, στην επιστημονική βιβλιογραφία παραμένει ως μια θολή έννοια. Αν και η βάση των προβλημάτων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν είναι κοινή, η πολυμορφία που χαρακτηρίζει τις αστικές περιοχές στην επικράτεια της ΕΕ, δεν επιτρέπει το σχεδιασμό μίας και ενιαίας οικονομικής πολιτικής για την ανάπτυξη πολλών και ετερογενών πόλεων, είτε μεταξύ του ίδιου κράτους-μέλους είτε μεταξύ διαφορετικών κρατών-μελών.

Ειδικότερα, το ευρωπαϊκό αστικό σύστημα αποτελείται από μητροπόλεις, μεγάλες πόλεις, μεσαίες και μικρές πόλεις. Συγκεκριμένα, από τα 446 εκατομμύρια κατοίκους της ΕΕ, τα 2/3 και πλέον του πληθυσμού είναι συγκεντρωμένα στις πόλεις. Γεγονός που σημαίνει ότι παράγουν περίπου το 85% του κοινοτικού ΑΕΠ, ωστόσο, καταναλώνουν και το 80% της παραγόμενης ενέργειας. Ο εν λόγω αστικός

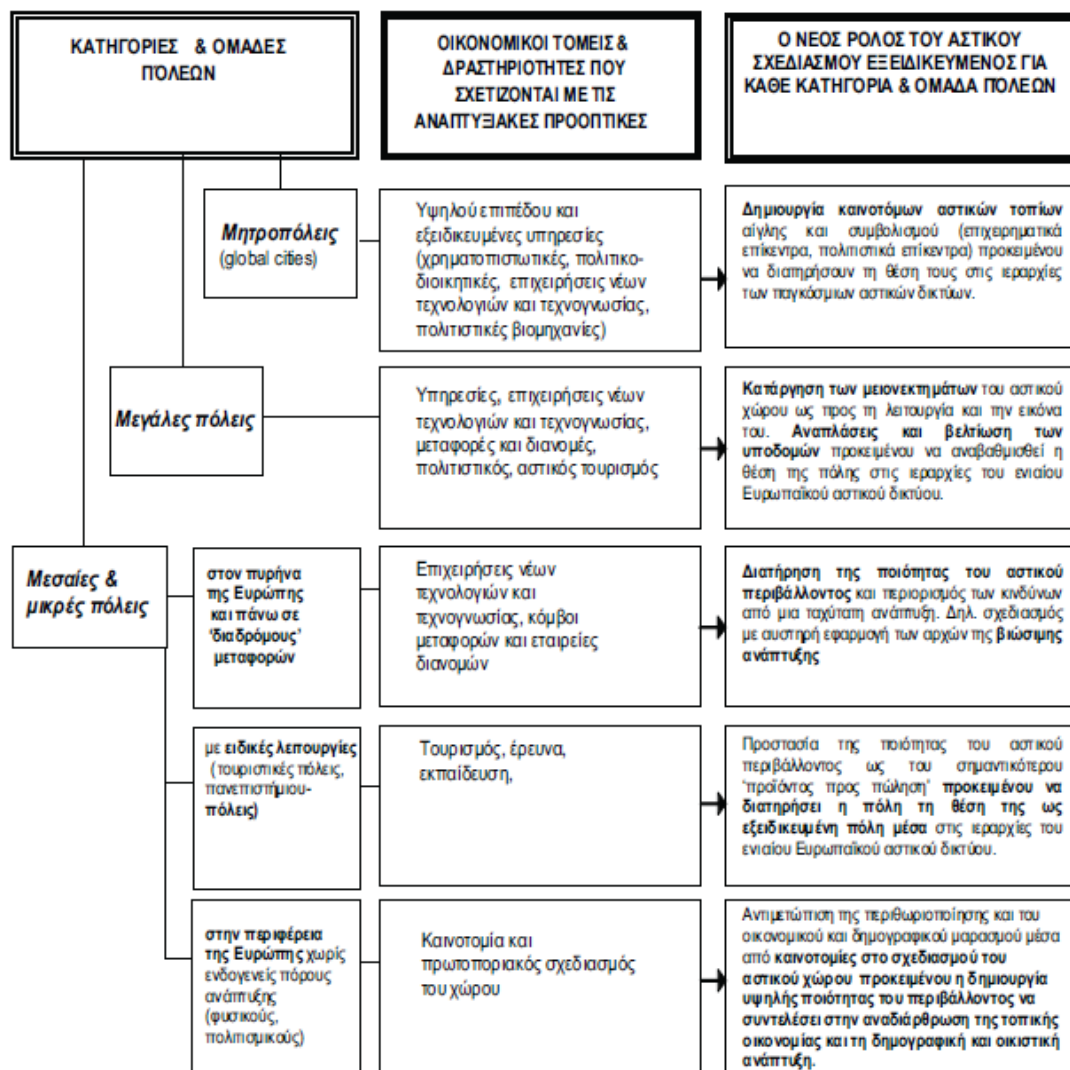
συνωστισμός ενέτεινε το φαινόμενο της αστικοποίησης των ευρωπαϊκών κοινωνιών, αποκαλύπτοντας τρεις σημαντικές πτυχές του: αφενός, δηλώνει τις αυξημένες αναπτυξιακές ικανότητες των αστικών περιοχών, αφετέρου τις αυξημένες ανάγκες τους σε πόρους – υποδομές και, επιπλέον, την ταχύτητα εξέλιξης του φαινομένου λόγω των ανταγωνιστικών σχέσεων και διασυνδέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ του χώρου και των δραστηριοτήτων στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Η παραπάνω αντίθεση αποτελεί ένα παράδοξο, το αστικό παράδοξο· διότι, αν και οι πόλεις είναι η κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου, εξαιτίας των συγκεντρώσεων πόρων και δραστηριοτήτων σε επιλεγμένα τμήματά του, μοιραία αντιμετωπίζουν ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων, που με τη σειρά τους προκαλούν οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και εξάντληση των φυσικών πόρων. Και όσο εντείνονται οι ανισότητες, υποβαθμίζεται η ποιότητα ζωής στις πόλεις. Η δε ταχύτητα εξέλιξης του φαινομένου οδηγεί, αναπόφευκτα, στη συρρίκνωση των μικρότερων πόλεων. Φαίνεται, ότι η ίδια δύναμη που δημιουργεί τις ευκαιρίες ανάπτυξης, προκαλεί και τον κίνδυνο των ανισοτήτων και των προβλημάτων των ανισοτήτων στα άτομα και στο χώρο με τη συμπεριφορά ενός φαύλου κύκλου.

Κατά συνέπεια, όπως ανταγωνίζονται τα άτομα και οι ομάδες ατόμων μεταξύ τους, έτσι ανταγωνίζονται και οι πόλεις μεταξύ τους, για οικονομικές δραστηριότητες, θέσεις εργασίας και υποδομές, ώστε να ξεπεράσουν τα αστικά προβλήματα που προκαλούν οι συγκεντρώσεις. Στα πλαίσια του ανταγωνισμού, οι πόλεις διαφοροποιούνται η μια από την άλλη: στην πληθυσμιακή πυκνότητα, την οικονομική βάση, την εξειδίκευση, τις υπηρεσίες με υψηλή τεχνολογία, την προσβασιμότητα, τη διασυνδεσιμότητα, τις τηλεπικοινωνίες, την ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος καθώς και τη θεσμική αναπτυξιακή ικανότητα και με βάση τα σημεία διαφοροποίησης σχηματίζουν την αναπτυξιακή τους προοπτική. Και επειδή αποτελούν τμήματα ευρύτερων χωρικών οντοτήτων, όπως οι περιφέρειες και τα κράτη-μέλη, οι συνθήκες διαμορφώνονται επηρεαζόμενες και από την υφιστάμενη κατάσταση στα άλλα επίπεδα. Στο περιφερειακό επίπεδο, επιρροή ασκεί ο βαθμός αποκέντρωσης, ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ, η παραγωγική διάρθρωση και ο βαθμός εκβιομηχάνισης και στο εθνικό επίπεδο, το πολιτισμικό και το θεσμικό υπόβαθρο.

Εντούτοις, αν και η αστική ανάπτυξη αφορά το μεγαλύτερο μέρος του ευρωπαϊκού χώρου, η συνεπαγόμενη πολιτική για τη θεραπεία των προβλημάτων τοποθετείται ως μια διάσταση στην Πολιτική Συνοχής της ΕΕ και όχι ως μία αυτοδύναμη κοινοτική λειτουργία, και ως εκ τούτου, χρήζει αυξημένης προσοχής και αναγκαιότητας περαιτέρω επιστημονικής διερεύνησης.

2. Ο ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

Σε αυτή την περίπτωση, τη μεθοδολογία βάσης για την οικονομική ανάπτυξη των πόλεων αποτελεί ο αστικός σχεδιασμός.

Σχήμα 1: Κατηγορίες και ομάδες πόλεων στο ενιαίο Ευρωπαϊκό αστικό δίκτυο και ο ρόλος του αστικού σχεδιασμού. Πηγή: Γοσποδίνη, 2005.

Το ζητούμενο είναι η εξισορρόπηση των ανισοτήτων που δημιουργούνται από τη συνύπαρξη των δύο άκρων εντός του ευρωπαϊκού αστικού δικτύου. Δηλαδή, από τη μία πλευρά υπάρχουν οι μητροπόλεις στις οποίες συγκεντρώνονται οι πόροι και οι οικονομικές δραστηριότητες με τάση διαρκούς πυκνώσεως, οπότε δίδεται έμφαση και προβολή σε εκείνο το χαρακτηριστικό που διακρίνει την κάθε μητρόπολη και από την άλλη, υπάρχουν οι μικρές πόλεις, οι οποίες συχνά βρίσκονται στη σκιά των μεγάλων κέντρων, αλλά με αναδιάρθρωση, ενδογέννεση των πόρων και με αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού οι ανισότητες αμβλύνονται.

Ακριβέστερα, ο αστικός σχεδιασμός στοχεύει: στη δημογραφική εξέλιξη, την αξιοποίηση και βιωσιμότητα των εδαφικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, την προσβασιμότητα, τη συνδεσιμότητα και τη δικτύωση πόρων, δρόμων και δραστηριοτήτων με στόχο την ανάδειξη των σχέσεων στον αστικό χώρο, την παραγωγή καινοτομίας μέσα από την αξιοποίηση της γνώσης για την τόνωση της επιχειρηματικότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων καθώς και τη δημιουργία θέσεων εργασίας· εδώ η αστική διακυβέρνηση λαμβάνει ενεργό ρόλο, ώστε να προάγει

τη συνολική ανάπλαση των περιοχών, που μέσα από την επίτευξη των ως άνω προσβλέπουν στην κοινωνική συνοχή.

Και επειδή ο χώρος ορισμού είναι η ΕΕ, όπου κάθε ενέργεια δρα συμπληρωματικά με μια άλλη με σκοπό την ολοκλήρωση, πρέπει οι ενέργειες του αναπτυξιακού σχεδιασμού στην κάθε πόλη εντός του ίδιου κράτους-μέλους και μεταξύ πόλεων διαφορετικών κρατών-μελών να αποτελούν μέρος του συνολικότερου οράματος της Πολιτικής Συνοχής. Παρά ταύτα, για το περιφερειακό επίπεδο της Πολιτικής Συνοχής με κλίμακα σχεδιασμού την περιφέρεια στην οποία εμπεριέχονται οι πόλεις, ενώ υπάρχει σαφής περιφερειακή πολιτική, δεν υπάρχει σαφής μεθοδολογία. Αντίθετα, στο αστικό επίπεδο σχεδιασμού, ενώ υπάρχει μεθοδολογία, δεν υπάρχει αστική πολιτική.

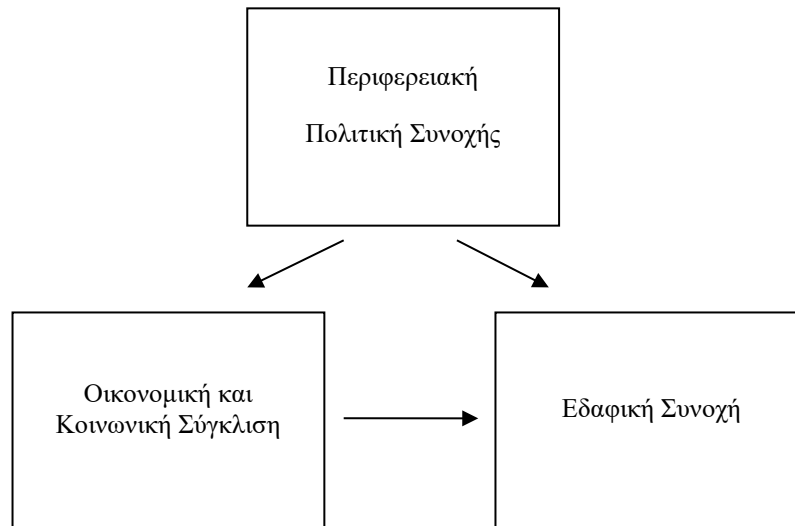
ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Περιφέρεια	Περιφερειακή Πολιτική ✓	Μεθοδολογία ?
Πόλη	ΚΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ		
Αστική Πολιτική ?			
Μεθοδολογία ✓			

Σχήμα 2: Κενό διασύνδεσης μεταξύ του περιφερειακού και του αστικού επιπέδου αναπτυξιακού σχεδιασμού στην Πολιτική Συνοχής της ΕΕ. Πηγή: Ιδία επεξεργασία.

3. Η ΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΩΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Ελλείπει του σημείου διασύνδεσης μεταξύ του περιφερειακού και του αστικού επιπέδου στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, η αστική πολιτική για την ανάπτυξη τοποθετείται ως μια διάσταση στην Πολιτική Συνοχής της ΕΕ και όχι ως μία αυτοδύναμη κοινοτική λειτουργία. Συγκεκριμένα, η αστική πολιτική εκφράζεται ως η πολιτική υπόσταση της θεωρητικής βιβλιογραφίας, με βασικό εργαλείο άσκησης τον αστικό σχεδιασμό και με στόχο την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αστικών περιοχών, πλέον και με εδαφικό προσδιορισμό. Χρονολογικά, η έννοια τέθηκε και

άρχισε να διερευνάται σταδιακά από το 1985 και έπειτα. Κατά κύριο λόγο, διακρίνεται στην οικονομική και κοινωνική συνοχή και στη διαχείριση του περιβάλλοντος, ενώ τα τελευταία χρόνια γίνεται λόγος και για την εδαφική διάσταση της αστικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβάνοντας στους δύο πυλώνες και το έδαφος ως χώρο.

Σχήμα 3: Από την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση στην εδαφική συνοχή της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ. Πηγή: Ϊδια επεξεργασία.

Τα μέσα άσκησης εξειδικεύονται (από κάτω προς τα άνω) σε πρωτοβουλίες, ενέργειες, δράσεις, προγράμματα και στρατηγικές, τα οποία συνθέτουν το τελικό περιεχόμενο, ως ένα ενιαίο θεματολόγιο για την αντιμετώπιση των κοινών και επίμονων αστικών προβλημάτων στα πλαίσια της αστικής διάστασης της Πολιτικής Συνοχής.

Στη συνέχεια, οι ευρωπαϊκοί και οι εθνικοί φορείς απόφασης επιχειρούν να επιλύσουν τα αστικά προβλήματα με τα μέσα άσκησης της πολιτικής συνοχής. Ενδεικτικά, μερικά από τα θέματα στην κοινή διάταξη της αστικής ατζέντας (θεματολόγιο ή προγραμματική διάταξη) για την οικονομική ανάπτυξη των πόλεων είναι: η κυκλική οικονομία, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ο πολιτισμός, η ψηφιακή και η ενεργειακή μετάβαση, η στέγαση, οι καινοτόμες και υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις, η ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων, η απασχόληση και οι δεξιότητες στην τοπική οικονομία, η βιώσιμη χρήση της γης και λύσεις βασισμένες στη φύση, η αστική κινητικότητα, η διαχείριση της αστικής φτώχειας και η ασφάλεια.

Επίσης, σημαντικές είναι οι πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί για το Δίκτυο Αστικής Ανάπτυξης, τις Έξυπνες Πόλεις, το Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια, που αποτελούν τμήματα και είναι εναρμονισμένες με τη Διεθνή Αστική Πολιτική όπως ασκείται από τα Ηνωμένα Έθνη. Επιπλέον, πολύτιμη ήταν και είναι διαχρονικά προς αυτή την κατεύθυνση η καθιέρωση των προγραμμάτων Horizon 2020, URBACT III, JASPERS, LIFE. Επιπροσθέτως, η ΕΕ επικοινωνεί τις αναπτυξιακές δράσεις της με ένα προσιτό τρόπο στους πολίτες, συχνά μεταφέροντας το περιεχόμενο των πολιτικών στις τοπικές κοινωνίες με τη μορφή κοινωνικών εκδηλώσεων. Οι πιο σημαντικές είναι η Ευρωπαϊκή Εβδομάδα των Περιφερειών και των Πόλεων, η

Εβδομάδα Κινητικότητας και το Φόρουμ των Πόλεων, ενώ επιβραβεύει και τις καλές πρακτικές.

Τέλος, για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2021–2027), η αστική ανάπτυξη ορίζεται ως έξυπνη, διατηρήσιμη, κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς, συνδεδεμένη και ολοκληρωμένη προς όφελος των πολιτών και των κρατών-μελών καθώς οι παλαιές προκλήσεις παραμένουν και εντείνονται, ενώ εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης προστίθεται και μία ακόμη: η συρρίκνωση των πόλεων. Όσο το φαινόμενο προχωρά, αυξάνεται η εξωτερική μετανάστευση, η δημογραφική παρακμή, η ανεργία, το κτιριακό και εδαφικό πλεόνασμα στις πόλεις και οι αντικοινωνίες. Ενώ ταυτόχρονα μειώνονται η κατανάλωση των αγαθών, η χρηματοδότηση της παραγωγής και τα έσοδα με συνέπειες σε πολλαπλά επίπεδα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η άνοδος της παγκοσμιοποίησης οδήγησε στον αστικό συνωστισμό, ο οποίος ενέτεινε το φαινόμενο της αστικοποίησης των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Αφενός, το γεγονός ότι τα 2/3 και πλέον του πληθυσμού της ΕΕ είναι συγκεντρωμένα στις πόλεις, παράγοντας περίπου το 85% του κοινοτικού ΑΕΠ, δηλώνει τις αυξημένες αναπτυξιακές ικανότητες των αστικών περιοχών και τις καθιστά ως την κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου. Αφετέρου, δηλώνει και τις αυξημένες ανάγκες τους σε πόρους, αφού καταναλώνουν το 80% της παραγόμενης ενέργειας ενώ αντιμετωπίζουν παράλληλα ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων. Με άλλα λόγια, η πυκνωση των συγκεντρώσεων στα αστικά κέντρα αποτελεί την ίδια δύναμη που δημιουργεί τις ευκαιρίες ανάπτυξης, αλλά ταυτόχρονα και τα προβλήματα οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ανισοτήτων στα άτομα και στο χώρο (αστικό παράδοξο). Η δε ταχύτητα εξέλιξης του φαινομένου οδηγεί στη συρρίκνωση των μικρότερων πόλεων. Κατά συνέπεια, όπως ανταγωνίζονται τα άτομα και οι ομάδες ατόμων μεταξύ τους, έτσι ανταγωνίζονται και οι πόλεις μεταξύ τους, για οικονομικές δραστηριότητες, θέσεις εργασίας και υποδομές, ώστε να ξεπεράσουν τα αστικά προβλήματα που προκαλούν οι συγκεντρώσεις, διαφοροποιούμενες στους ανάλογους τομείς της ποιότητας ζωής και διαμορφώνοντας την αναπτυξιακή τους προοπτική. Για την εξισορρόπηση των ανισοτήτων, η ΕΕ προτείνει μέσα άσκησης της αστικής διάστασης της πολιτικής συνοχής που προάγουν την έξυπνη, διατηρήσιμη, κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς, συνδεδεμένη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών περιοχών προς όφελος των πολιτών και των κρατών-μελών. Παρά ταύτα, επειδή η αστική ανάπτυξη αφορά το μεγαλύτερο μέρος του ευρωπαϊκού χώρου, η συνεπαγόμενη πολιτική για τη θεραπεία των προβλημάτων τοποθετείται ως μια διάσταση στην Πολιτική Συνοχής της ΕΕ και όχι ως μία αυτοδύναμη κοινοτική λειτουργία, και ως εκ τούτου, χρήζει αυξημένης προσοχής και αναγκαιότητας περεταίρω επιστημονικής διερεύνησης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Atkinson, R., (2008), *European Urban Policies and the Neighbourhood: An overview*, Urban Design and Planning, 161, DP3, 115–122.

Atkinson, R., and Zimmerman, K., (2017), *Cohesion Policy and cities: An ambivalent relationship?* in: Piattoni, S., and Polverari L. (Eds.), *Handbook on Cohesion Policy in the EU*, 413–429, New York: Edward Elgar.

CEC [Commission of the European Communities], (2021), *EU Regional and Urban Development* [Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development_en. Τελευταία πρόσβαση: Δεκέμβριος 2021].

CEC [Commission of the European Communities], (2017), *Urban Agenda of the EU*, Report from the Commission to the Council, COM(2017)657 final (CEC, Brussels). [Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/urban/report_urban_agenda2017_en.pdf. Τελευταία πρόσβαση: Δεκέμβριος 2021].

CEC [Commission of the European Communities], (2021), *Urban Development*, [Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/urban-development/. Τελευταία πρόσβαση: Δεκέμβριος 2021].

Jensen–Butler, C., (1997), *Competition between cities, urban performance and the role of urban policy: a theoretical framework*, in: Jensen–Butler, C., Shachar, A. and van Weesep, J. (Eds.), *European Cities in Competition*, Aldershot: Ashgate.

McCann, P., and Varga, A., (2015), *The Reforms to the Regional and Urban Policy of the European Union: EU Cohesion Policy*, *Regional Studies*, 49(8), 1255-1257.

Temenos, C., and Lauermann, J., (2020), *The urban politics of policy failure*, *Urban Geography*, 41(9), 1109–1118.

Zimmermann, K., and Atkinson, R., (2021), *Urban Policy in European Cohesion Policy*, in: Rauhut, D., Sielker, F., and Humer, A. (Eds.), *EU Cohesion Policy and Spatial Governance: Territorial, Social and Economic Challenges*, 83–97, *Elgar Studies in Planning Theory, Policy and Practice*, New York: Edward Elgar.

Γοσποδίνη, Α., (2005), *Χωρικές Πολιτικές για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των Μικρών Ελληνικών Πόλεων*, *Αειχώρος*, 4(1), 136–161.

Η Πόλη της Πύλου

Υπ. Δρ Φωτόπουλος Αθανάσιος & Δρ. Δαούση Χριστίνα

(*) Κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος Università degli Studi Guglielmo Marconi & Υποψήφιος Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

(*) Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και Docteur d'Etat του Πανεπιστημίου Παρίσι 1 Πάνθεον - Σορβόννη

Η κωμόπολη της Πύλου βρίσκεται στο νότιο άκρο του όρμου του Ναβαρίνου. Αποτελεί έναν σύγχρονο οικισμό με αστικό κυρίως χαρακτήρα. Η ευρύτερη περιοχή του όρμου αποτελείται από ημιορεινές και πεδινές εκτάσεις, χείμαρρους, πηγές αλλά και επιφανειακά και υπόγεια νερά. Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό με ζεστό καλοκαίρι με ηλιοφάνεια και ήπιο χειμώνα με πολλές βροχοπτώσεις. Οι αγροτικές δραστηριότητες κυριαρχούν στην περιοχή αλλά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει έντονη ανάπτυξη και ο τουρισμός.

Η ευρύτερη περιοχή

Στον όρμο του Ναβαρίνου όπου βρίσκεται η Πύλος, έχει αναπτυχθεί έντονη γεωλογική δραστηριότητα η οποία είχε ως αποτέλεσμα να διαμορφωθούν διαφορετικές μορφές και τυπολογίες τοπίων. Ο όρμος αποτελεί στην ουσία ένα φυσικό λιμάνι, το μεγαλύτερο στην Μεσόγειο. Η περιοχή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο τοπίο στη Δυτική Μεσσηνία το οποίο περιλαμβάνει επίσης τον ορμίσκο της Βοΐδοκοιλιάς, την λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας, βραχώδεις σχηματισμούς και βραχονησίδες.

Περιβαλλοντικά η περιοχή περιλαμβάνει σημαντικά οικοσυστήματα. Η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής έχει σημαντικά είδη και μεταξύ αυτών υπάρχουν ενδημικά, σπάνια ακόμα και απειλούμενα. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι ο τρόπος που είναι διαμορφωμένο το τοπίο και τα μνημεία που περιλαμβάνει καθώς και η διαχρονικότητα του, μαρτυρούν ότι η φύση και ο άνθρωπος βρίσκονταν σε συνεχή αλληλοεπίδραση στην περιοχή που της αποδίδει αισθητική αλλά και ιστορική και οικολογική αξία. Αυτός είναι και ο λόγος που η ευρύτερη περιοχή του όρμου του Ναβαρίνου έχει χαρακτηριστεί ως προστατευόμενη ενώ αποτελεί παράλληλα και ιστορικό τόπο.

Ο σύγχρονος οικισμός της Πύλου

Η Πύλος ανήκει ως δημοτική ενότητα στο Δήμο Πύλου-Νέστορος όπως αυτός διαμορφώθηκε το 2010 με το πρόγραμμα «Καλλικράτης». Έδρα του Δήμου είναι η Πύλος. Ο πληθυσμός που διαβίει στη δημοτική ενότητα της Πύλου μόνιμα είναι περίπου 5.500 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Εξ αυτού περίπου 2500 βρίσκονται στον οικισμό της Πύλου.

Ο σύγχρονος οικισμός της Πύλου δημιουργήθηκε από τον στρατηγό Maison και το γαλλικό εκστρατευτικό σώμα. Όταν ο τουρκοαιγυπτιακός στρατός αποχώρησε από την περιοχή, το σώμα ξεκίνησε να αναπτύσσει τις υποδομές της περιοχής. Οι Γάλλοι μηχανικοί του σώματος αποτύπωσαν σε ένα σχέδιο που χρονολογείται το 1830 τις προτάσεις που έκαναν για τη δημιουργία μίας νέας πόλης. Αρχικώς, η πόλη προοριζόταν να δημιουργηθεί στο Νιόκαστρο και πιο συγκεκριμένα στα τείχη του όπου στο παρελθόν βρίσκονταν ο οικισμός των Οθωμανών. Η πρόταση για την συγκεκριμένη τοποθεσία δεν ευδοκίμησε και έτσι αποφασίστηκε να δημιουργηθεί στη θέση που βρίσκεται σήμερα. Όσο καιρό βρίσκονταν οι Γάλλοι στην περιοχή εργάστηκαν έντονα στις υποδομές της πόλης αφού έκαναν τις απαραίτητες επισκευές στην οχύρωση του κάστρου, επιδιόρθωσαν και συντήρησαν το υδραγωγείο της πόλης ενώ παράλληλα σε αυτούς οφείλεται και ο δρόμος που οδηγεί από την Πύλο στη Μεθώνη και είναι ο πρώτος δρόμος που έγινε στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος που ήταν αμαξιτός. Η πόλη πήρε επίσημα το όνομα Πύλος το 1833.

Η Πύλος είναι αμφιθεατρικά δομημένη. Στο κέντρο της βρίσκεται η πλατεία των Τριών Ναυάρχων. Στην μεγάλη μεγέθους πλατεία βρίσκεται ένα μνημείο με τους τρεις ναυάρχους το οποίο τοποθετήθηκε στην επέτειο των 100 χρόνων από την ναυμαχία του Ναβαρίνου. Το μνημείο που είναι κατασκευασμένο από μάρμαρο απεικονίζει τους τρεις ναυάρχους που έλαβαν μέρος ενώ τη βάση του στολίζουν δύο κανόνια από το Νιόκαστρο, ένα των Βενετών και ένα των Μωαμεθανών.

Περιμετρικά της πλατείας του κέντρο βρίσκονται στοές που έχουν καμάρες και παραδοσιακά κτίρια με στοιχεία τοπικής και νεοκλασικής αρχιτεκτονικής. Τα κτίρια αυτά αποτελούνται από έναν ή δύο ορόφους και είναι κατασκευασμένα από πέτρα ενώ στην κορυφή τους έχουν κεραμοσκεπή. Οι όψεις των κτιρίων δεν είναι διακοσμημένες παρά μόνο με μαρμάρινους εξώστες. Στις όψεις υπάρχουν επίσης κιγκλιδώματα κατασκευασμένα από μέταλλο. Στους ορόφους βρίσκονται συνήθως γραφεία ή κατοικίες ενώ τα ισόγεια φιλοξενούν καταστήματα. Παραδοσιακά κτίρια εντοπίζονται και σε άλλα μέρη της πόλης πέρα από την πλατεία του κέντρο. Ειδικά στο δυτικό τμήμα και μετωπικά της πόλης υπάρχουν παραδοσιακά κτίρια που έχουν διατηρηθεί σε καλή κατάσταση. Στην ανατολική πλευρά, που η οικιστική ανάπτυξη είναι πιο έντονη, απουσιάζουν τέτοιου είδους κτίρια και υπάρχουν καταλύματα για τους τουρίστες και κατοικίες.

Οικονομικές δραστηριότητες

Ένα μεγάλο μέρος των κατοίκων της περιοχής βιοπορίζεται κυρίως από την γεωργία και γενικότερα από τον πρωτογενή τομέα. Η γεωργική καλλιέργεια έχει υψηλή παραγωγικότητα. Τα προϊόντα που παράγονται είναι κηπευτικά, πατάτα, εσπεριδοειδή, σταφύλια, σταφίδα, ελαιόλαδο και ελιές. Εντούτοις, ο γεωργικός κλάδος δεν παρουσιάζει ανάπτυξη τόσο παραγωγικά όσο και σε επίπεδο εργασίας. Αυτό οφείλεται στο ότι πολλοί από τους κατοίκους έχουν στραφεί πλέον στον τομέα του τουρισμού και των υπηρεσιών λόγω της αρνητικής πορείας που έλαβε ο αγροτικός κλάδος και η οικονομία του. Η αρνητική πορεία οφείλεται κυρίως στην ευρωπαϊκή κοινή αγροτική πολιτική και τις συνέπειες που αυτή δημιούργησε. Ειδικότερα κυριάρχησε η καλλιέργεια της ελιάς ενώ άλλες σημαντικές καλλιέργειες υποχώρησαν ενώ παράλληλα υπήρξαν και άλλα προβλήματα όπως η έλλειψη οργάνωσης στη διάθεση των προϊόντων, η επικράτηση των εμποροβιομηχάνων στους αγρότες, οι μεγάλες διαφορές στις τιμές, κ.λπ. Αντίθετα από τη γεωργία, η κτηνοτροφία δεν είναι ανεπτυγμένη και περιορίζεται κυρίως στα οικόσιτα ζώα. Υπάρχει επίσης αλιευτική δραστηριότητα κυρίως στη λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας η οποία όμως δεν παρέχει ικανοποιητικό εισόδημα δεδομένου ότι δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της υδρόβιας πανίδας.

Αντίθετα από τον πρωτογενή τομέα, στο δευτερογενή δεν υπάρχει μεγάλη συμμετοχή. Η δραστηριότητα που υπάρχει περιορίζεται στην μεταποίηση των προϊόντων που προέρχονται από την πρωτογενή παραγωγή και κυρίως στο ξύλο, τα μη μεταλλικά προϊόντα και τα τρόφιμα και τα ποτά. Ο τριτογενής τομέας από την άλλη, έχει την μεγαλύτερη συμμετοχή από τους άλλους δύο. Οι κύριες δραστηριότητες αυτού του τομέα είναι η εστίαση, το λιανικό εμπόριο και τα τουριστικά καταλύματα. Περισσότεροι από τους μισούς κατοίκους ασχολούνται με τις υπηρεσίες ενώ υπάρχουν στο σύνολο της δημοτικής ενότητας πάνω από 250 επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα.

Ιδιαίτερα έντονη είναι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Η περιοχή διαθέτει στοιχεία που μπορούν να προσελκύσουν τουρίστες. Όπως και άλλες περιοχές που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό, η έναρξη του γίνεται τον Μάιο και ολοκληρώνεται τον Σεπτέμβριο. Η Πύλος συγκεντρώνει τουρίστες από μεγάλα αστικά κέντρα όπως η Αθήνα, η Τρίπολη, η Σπάρτη και η Καλαμάτα. Ειδικότερα οι κάτοικοι των τελευταίων λόγω της μικρής απόστασης επισκέπτονται την περιοχή για σαββατοκύριακο και γενικότερα για διακοπές λίγων ημερών. Την περιοχή επισκέπτονται και μεγάλο μέρος τουριστών από το εξωτερικό και κυρίως Ελβετοί, Ολλανδοί, Ιταλοί, Άγγλοι, Γάλλοι και Γερμανοί. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η περιοχή όπως και ευρύτερα η Μεσσηνία δεν έχει αναπτύξει υποδομές μαζικού τουρισμού και προτιμάται κυρίως από τους λάτρεις του εναλλακτικού τουρισμού.

Στον νομό Μεσσηνίας έχουν χωροθετηθεί τα τελευταία χρόνια Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ). Μία από αυτές είναι και η Πύλος και οι ΠΟΤΑ έγιναν αφορμή για νέες επενδύσεις. Οι ΠΟΤΑ έχουν οδηγήσει στη δημιουργία ενός νέου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης που εφαρμόζεται όχι μόνο στην Πύλο αλλά ευρύτερα στην Μεσσηνία και είναι μοναδικό για τα ελληνικά δεδομένα. Στο μοντέλο αυτό, η μεγάλη χωρική έκταση συμβάλλει στη δημιουργία πολλών τουριστικών υποδομών σε μία περιοχή που καλύπτουν διαφορετικές ανάγκες των τουριστών (από γήπεδα γκολφ και ξενοδοχεία μέχρι κέντρα για συνέδρια). Η απόδοση της επένδυσης αυτής μπορεί να εκτιμηθεί από το γεγονός ότι χρειάζονται για την λειτουργία των υποδομών περίπου 9.332 κυβικά νερού την ημέρα .

Η επένδυση αυτή σαφώς αναμένονταν να έχει θετικές επιπτώσεις και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη του τουρισμού στην περιοχή. Εντούτοις, υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις που επιδρούν αρνητικά στην πολιτιστική φυσιογνωμία της περιοχής αλλά και στην κοινωνία και στην οικονομία. Αυτό οφείλεται στο ότι δεν υπήρξε ο κατάλληλος χωροταξικός σχεδιασμός πριν την υλοποίηση του. Σε διεθνές επίπεδο έχει διαπιστωθεί ότι τέτοιας μορφής τουριστικές μονάδες έχουν μεγάλη δυναμική αλλά αν δεν γίνουν οι σωστές εκτιμήσεις και προβλέψεις, μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικά προβλήματα. Οι οικολογικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της λειτουργίας αυτών των μονάδων οδηγούν σε υποβάθμιση και αυτό στη συνέχεια συνεπάγεται και μείωση του τουρισμού . Στην ουσία ενώ υπάρχει μία αρχική έξαρση της ανάπτυξης, στη συνέχεια η περιοχή στερείται τους πόρους που την κατέστησαν πόλο έλξης με αποτέλεσμα να επέλθουν τα αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Η ανάπτυξη της περιοχής μέσω τέτοιων μονάδων μπορεί να πλήξει τους φυσικούς πόρους οι οποίοι δεν είναι εύκολο να αναπληρωθούν.

Στην περίπτωση της Πύλου υπάρχουν κινήσεις που έγιναν και που δημιούργησαν σημαντικές επιπτώσεις στην περιοχή. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης, η περιοχή μετατράπηκε σε τουριστική από γεωργική ενώ εφαρμόστηκαν χρήσεις γης εκτός της περιοχής που έχει χαρακτηριστεί ως προστατευόμενη. Παράλληλα με την μεγάλη ανάπτυξη και την λειτουργία των δομών, έχουν υπάρξει σημαντικές οικολογικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αλλοίωση επίσης στο τοπίο υπάρχει και σε αισθητικό επίπεδο.

Πολιτιστικές υποδομές και θεσμοί

Η Πύλος έχει σημαντικές υποδομές και θεσμούς που μπορούν να συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Μία από αυτές είναι το Αντωνοπούλειο Αρχαιολογικό Μουσείο που η λειτουργία ξεκίνησε από τη δεκαετία του '60. Στο μουσείο φιλοξενούνται εκθέματα από την περιοχή της Πυλίας που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια αρχαιολογικών ανασκαφών και αφορούν μία μεγάλη ιστορική περίοδο.

Τέτοιου είδους εκθέματα είναι αυτά που προέρχονται από το θολωτό τάφο της Βοϊδοκοιλιάς αλλά και το νεκροταφείο της λιμνοθάλασσας της Γιάλοβας της ελληνιστικής περιόδου.

Στις πιο σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές η δημοτική βιβλιοθήκη της που στεγάζεται σε ένα αρχοντικό που ανήκε στον Κ. Τσικλητήρα. Ο χώρος αυτός φιλοξενεί και άλλα πολιτιστικά δρώμενα, ειδικά το καλοκαίρι, όπως εικαστικές εκθέσεις.

Ένας πολιτιστικός θεσμός της πόλης είναι τα «Ναβαρίνια» που γίνονται κάθε 20 Οκτωβρίου. Η εκδήλωση γίνεται με αφορμή την ναυμαχία του Ναβαρίνου και αποτελεί ένα διεθνές γεγονός που συμμετέχουν αντιπρόσωποι από την Ρωσία, τη Γαλλία και τη Βρετανία. Στην Πύλο καθώς και στο Νιόκαστρο γίνονται επίσης οι «Βραδιές πολιτισμού» και πάλι κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

Η Πύλος έχει και τοπικούς φορείς που δραστηριοποιούνται πολιτιστικά. Σημαντικό έργο παράγει η δημοτική φιλαρμονική αλλά και ο Σύλλογος Κυριών Πύλου που έχει τμήμα παραδοσιακών χωρών. Επιπλέον, δραστηριότητες με στόχο την πολιτική ανάπτυξη κάνει και ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πύλου «Το Ναβαρίνο».

Συμπεράσματα

Η Πύλος είναι μία πόλη που έχει όλες τις προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί σε όλα τα επίπεδα. Τα τελευταία χρόνια όμως φαίνεται ότι η εστίαση έχει δοθεί κυρίως στην τουριστική ανάπτυξη λόγω των οικονομικών προοπτικών που προσφέρει αλλά τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει από αυτή τη δραστηριοποίηση είναι αντιφατικά.

Η Πύλος είναι μία πόλη που βρίσκεται σε μία περιοχή με σημαντικούς πόρους που μπορούν να αξιοποιηθούν προς όφελος της. Οι πόροι αυτοί είναι περιβαλλοντικοί, πολιτιστικοί αλλά και αισθητικοί. Εντούτοις, η εστίαση στον τουρισμό αναμένεται, και ήδη έχουν υπάρξει δείγματα προς αυτή την κατεύθυνση, να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον αλλά και στη δραστηριότητα της περιοχής δημιουργώντας ένα φαύλο κύκλο. Αν δεν δοθεί η κατάλληλη προσοχή και δεν ληφθούν υπόψη όλοι οι παράμετροι, τότε ενδεχομένως οι επενδύσεις που γίνονται όχι μόνο δεν θα οδηγήσουν στην ανάπτυξη της περιοχής αλλά αντίθετα στην

υποβάθμιση της επηρεάζοντας όχι μόνο το τοπίο και το περιβάλλον αλλά και την κοινωνία και την οικονομία της πόλης.

Βιβλιογραφία

Ι.Δικαίος Ε., «Η προβληματική καθορισμού Π.Ο.Τ.Α. σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000», Νόμος και Φύση, διαθέσιμο ηλεκτρονικά στη διεύθυνση <http://www.nomosphysis.org.gr>.

Κοντογιάννης Ν.Δ., «Το Νιόκαστρο Πύλου μέσα από τα σχέδια των στρατιωτικών μηχανικών του 17ου-19ου αιώνα», ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΗ, Μελέτες Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης προς τιμήν της καθ. Ελένης Δεληγιάννη- Δωρή, Αθήνα, 2010.

Μπάλας Χ.Α., Πύλος. Ναβαρίνο-Νιόκαστρο-Ανάκτορο Νέστορος. Τουριστικός Οδηγός και Σύντομη Ιστορία, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 1987.

ΣτΕ 15

New Deal - Triple Bottom Line Proposal for Investment & Sustainability Μία πρόταση για προσέλκυση νέων επενδύσεων και νέων κεφαλαίων στην πόλη

Δούσκας, Ιωάννης Π.

Δικηγόρος LL.M, ADR-ODR, MBA

Εφαρμογή Σχεδίου TRIPLE BOTTOM LINE

Κέρδος οικονομικό (στόχος η δημιουργία νέων εταιρειών και νέων θέσεων εργασίας).

Κέρδος στην ανάπτυξη των πόλεων και των τοπικών κοινωνιών.

Κέρδος στην συγκεκριμένη περιοχή και το περιβάλλον.

Βασικές Αρχές Σχεδίου

- ^m Απόλυτα νέες επενδύσεις από νέα κεφάλαια τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό.
- ^m Επένδυση που θα υπακούει στο νέο θεσμικό πλαίσιο του «TRIPLE BOTTOM LINE».
- ^m Σταθερό φορολογικό πλαίσιο χαμηλού συντελεστή (8-10%) για 10 χρόνια για όλες τις επιχειρήσεις που θα υπαχθούν στο νέο θεσμικό πλαίσιο χωρίς να προσκρούει στο δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων και του ανταγωνισμού.
- ^m Ποιοτικά χαρακτηριστικά που συνάδουν με την «Sharing Economy».
- ^m Έμφαση στην απορρόφηση του λιμνάζοντος υψηλής ποιότητας εργατικού, διοικητικού και επιστημονικού προσωπικού (ανακοπή του brain drain και επιστροφή εξειδικευμένων στελεχών).
- ^m Συμμετοχή των εταιρειών στην διαμόρφωση νέας κουλτούρας στην κοινωνική, χωροταξική και περιβαλλοντική ανάπτυξη (Leadership Development in Social Sector με βάση την αρχή win-win- win).
- ^m Υπογραφή συμβάσης με τους επενδυτές που θα περιλαμβάνει αναλυτικά όρους και προϋποθέσεις.
Επιχειρησιακό Σχέδιο
- ^m Προσέλκυση επενδύσεων νέου χρήματος με χαμηλή φορολογία 8-10% για 10 χρόνια ως εξής: ^m **Δέσμευση για επένδυση σημαντικών ποσών σε κοινωνική δράση & ανάπτυξη:**
  - ^m Εκπαίδευση ^m
  - Shared Economy
  - ^m Κτιριακή
  - Φροντίδα ^m
  - Πολιτισμός &
  - Αθλητισμός ^m
  - Φιλανθρωπία
  - ^m Ηθική και Αισθητική
- ^m Δέσμευση για επένδυση σημαντικών ποσών σε περιβαλλοντική δράση & ανάπτυξη
  - ^m Ενεργειακή υποδομή χαμηλής κατανάλωσης ^m Μείωση ρύπων ^m
  - Επένδυση σε βιώσιμη διατροφή ^m
  - Πρωτογενή παραγωγή και διαχείριση πόρων ^m Στέγαση και ζωή στην πόλη
  - ^m Τεχνολογία
- ^m Το ποσοστό του κέρδους της κάθε εταιρείας που θα μοιράζεται στις ανωτέρω δράσεις θα είναι άνω του 10%. Θα επιλέγεται μία δράση από την κοινωνική ανάπτυξη και μία δράση από περιβαλλοντική ανάπτυξη. Θα αποτελεί ξεχωριστό τμήμα στην κάθε επιχείρηση στο πλαίσιο της εταιρική κοινωνική ευθύνη (Corporate Social Responsibility -CSR).

Παραδείγματα στην Κατηγορία Κοινωνικής Δράσης & Ανάπτυξης

^m Εκπαίδευση (επιλογή ενός εκ των παρακάτω)

- ^m Υιοθέτηση από την εταιρεία των παιδιών ενός κτηρίου / οικοδομικού τετραγώνου / γειτονιάς με σκοπό την πλήρη κάλυψη των οικονομικών αναγκών εκπαίδευσης τους (φροντιστήρια, πανεπιστημιακές σπουδές, κτλ.) μέχρι την εργασία τους.
- ^m Υιοθέτηση από την εταιρεία των ανέργων ενός κτηρίου / οικοδομικού τετραγώνου / γειτονιάς με σκοπό την πλήρη κάλυψη των οικονομικών αναγκών εκπαίδευσης τους μέχρι την επανατοποθέτηση τους στην εργασιακή ζωή.

^m Shared Economy

- ^m Διάθεση εργαζομένων και τεχνογνωσίας στη τοπική οικονομία του δήμου δραστηριοποίησης για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

^m Κτηριακή Φροντίδα

- ^m Υιοθέτηση κτηρίων / οικοδομικών τετραγώνων / γειτονιών με σκοπό την ανακαίνιση / αναβάθμιση / γκρέμισμα με σκοπό το χτίσιμο νέων, και πλήρη εξοπλισμό των κτιρίων της περιοχής επιλογής.

^m Πολιτισμός / Αθλητισμός

- ^m Υιοθέτηση των πολιτιστικών / αθλητικών εκδηλώσεων ενός δήμου με ταυτόχρονη κάλυψή του κόστους τους.

^m Φιλανθρωπία

- ^m Οικονομική στήριξη των οικονομικά ασθενέστερων μιας γειτονιάς / ενός δήμου.

Παραδείγματα στην Κατηγορία Περιβαλλοντικής Δράσης & Ανάπτυξης

^m Ενεργειακή διαχείριση

^m Ενεργειακή αυτονόμηση μιας γειτονιάς ενός δήμου με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. ^m **Μείωση ρύπων**

- ^m Εφοδιασμός των παραγωγικών μονάδων της περιοχής με τεχνολογίες μείωσης ρύπων και αποτυπώματος CO (π.χ. μια μονάδα παραγωγής ηλιακών συλλεκτών ενέργειας και αποθήκευσης ενέργειας σε μπαταρίες που θα εξοπλίσει σταδιακά τις βιοτεχνίες / βιομηχανίες του δήμου με το προϊόν της).

^m Επένδυση σε βιώσιμη διατροφή

- ^m Χρηματοοικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη μονάδων παραγωγής υψηλής αξίας τροφών και υποστήριξη για την διάθεση του πλεονάζοντος προϊόντος σε αδύναμες κοινωνικές ομάδες.

^m Πρωτογενή παραγωγή και διαχείριση πόρων

- ^m Μεταφορά τεχνολογικής γνώσης στην πρωτογενή παραγωγή με σκοπό την μείωση της υποβάθμισής του περιβάλλοντος λόγω παραγωγικού μοντέλου (π.χ. ηλεκτρικά αγροτικά μηχανήματα).

^m Στέγαση και ζωή στην πόλη

- ^m Χρηματοδότηση της στέγασης αστέγων, υιοθέτηση της ανάπτυξης και συντήρησης χώρων πρασίνου και αναψυχής σε μια γειτονιά ή ένα δήμο.

^m Τεχνολογία και Μετακίνηση

- ^m Χρηματοδότηση της ανάπτυξης και εφαρμογής τεχνολογιών με σκοπό το

περιβαλλοντικό όφελος (π.χ. ηλεκτρική και αυτόνομη μετακίνηση βλ. νέα οχήματα της Google, Apple, Tesla, Yahoo κλπ. και ανάπτυξη υποδομών ταχυφορτιστών στους δήμους ευθύνης).

Έλεγχος και Διακυβέρνηση Σχεδίου

^m Ανάπτυξη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων όπου:

^m Θα καταγράφονται οι εταιρείες που λειτουργούν κάτω από αυτό το θεσμικό πλαίσιο.

^m Θα επιλέγουν οι εταιρείες τομείς ευθύνης κάθε έτος (ένα από περιβαλλοντική δράση και ένα από την κατηγορία κοινωνικής δράσης).

^m Κατά τη διάρκεια του έτους οι εταιρείες θα καταχωρούν στο σύστημα - πλατφόρμα αποδεικτικά στοιχεία (ιδέες, project plan, τιμολόγια (10%-12%) των κερδών, φωτογραφίες, σχέδια, κτλ.)

^m Τελική αξιολόγηση στο τέλος κάθε έτους από αλγορίθμους και ελεγκτές.

^m Καταγραφή ιστορικού, δεδομένων και διορθωτικές ενέργειες στο σχέδιο.

City Breack: Το μέλλον του τουρισμού πόλεων Βασίλης Σπόκος MSc

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Τι εννοούμε όμως με τον σύγχρονο όρο αυτό ; με τον σύγχρονο όρο City Break εννοούμε τον τουρισμό πόλεων ή αστικός τουρισμός και εντάσσεται στις μορφές εναλλακτικού τουρισμού που αφορά ταξίδια αναψυχής μικρής διάρκειας σε αστικές περιοχές που έχουν σκοπό την γνωριμία του επισκέπτη με την πόλη.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν βασικό πυλώνα της οικονομίας και είναι απόλυτα συνδεδεμένος με την τοπική οικονομία και κοινωνία. Αυτό αντικατοπτρίζεται σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής της πόλης και της τοπικής οικονομίας.

Το City Break αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές τουρισμού στον κόσμο, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να γίνεται γνωστό στην Ελλάδα ως εναλλακτική μορφή τουρισμού ειδικά για την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη που έχουν αρχίσει να αναδεικνύονται σε πόλεις αστικού τουρισμού, αλλά και σε μικρότερες όπως το Ηράκλειο και τα Χανιά

Θα πρέπει να αναφέρουμε σε κάτι που είναι εν' εξέλιξη και έχει αρχίσει να διαμορφώνει τις εξελίξεις στον τομέα του τουρισμού. Και αυτό είναι η είσοδος της νέας γενιάς στην τουριστική οικονομία (είτε ως ταξιδιώτες, είτε ως εργαζόμενοι στην τουριστική οικονομία – βιομηχανία).

Η νέα γενιά ταξιδεύει περισσότερο από τις προηγούμενες και διαμορφώνει τα δικά της χαρακτηριστικά που δεν είναι άλλα από εκείνα του νέου - συγχρόνου περιηγητή.

Χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να ανακαλύψει τα μέρη που επισκέπτεται αλλά και να μοιραστεί τις εμπειρίες από τα ταξίδια του.

Ο νέος ταξιδιώτης- περιηγητής επιλέγει τα μικρά και σύντομα ταξίδια καταναλωμένα σε όλη την διάρκεια του έτους, μακριά από τον μαζικό τουρισμό και την στιγμιαία κατανάλωση, αναζητά συγκινήσεις, σχέσεις, γνώσεις και εμπειρίες που είναι συνδεδεμένες με την συναισθηματική και ανθρώπινη του ύπαρξη. Θέλει να είναι ένας επισκέπτης που θα ανακαλύψει την πόλη που επισκέπτεται και όχι απλά ένας παθητικός παρατηρητής.

Θέλει να γνωρίσει την αυθεντικότητα του τόπου!

Να γνωρίσει την ιστορία της, τον πολιτισμό, τους ανθρώπους που διαμορφώνουν την Πόλη, το φυσικό της περιβάλλον, της γαστρονομικές της παραδόσεις, ακόμη να συμμετέχει και στα κοινωνικά της δρώμενα. Θέλει να του προσφέρει η πόλη μια ολιστική εμπειρία, κάνοντας τον συμμετοχο της και πρεσβευτή της.

Η δημιουργία πόλεων City Break και ο ρόλος των τοπικών κοινωνιών.

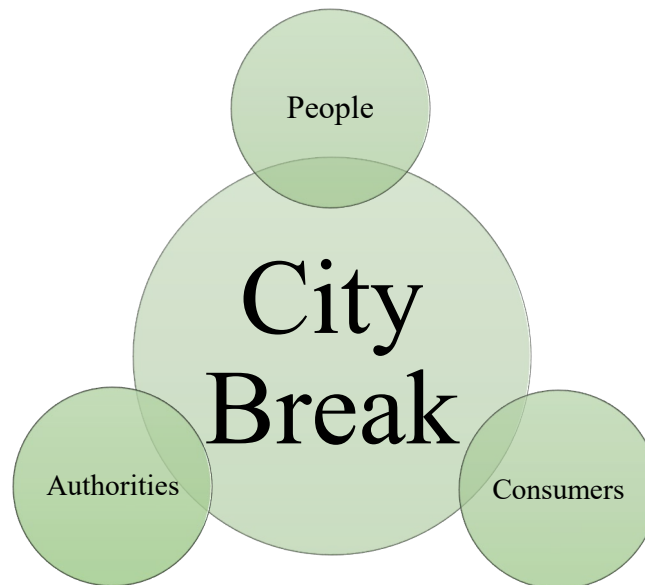
Η τουριστική βιομηχανία σήμερα είναι σε μια μετατουριστική φάση καθώς η έντονη απήχηση του σε όλους τους τομείς της οικονομίας είναι τέτοια που καλείται να παρεκκλίνει από το μονοδιάστατο μοντέλο που επικρατεί και γεννάει πολλές παθογένειες εμπλουτίζοντας το με το πολιτιστικό και πολιτισμικό κεφάλαιο που έχουμε ώστε να δημιουργήσει τον τουρισμό 'πρωταγωνιστεί' να περάσουμε δηλαδή από τον Τουρισμό στους Τουρισμούς (τοπικά τουριστικά συστήματα) δημιουργώντας ένα ποικιλόμορφο τουριστικό σύστημα.

Ένα νέο τουριστικό μοντέλο θα πρέπει να λαμβάνει ως βασικούς παράγοντες του την τοπική κοινωνία, τους τοπικούς φορείς τουριστικών υπηρεσιών (ξενοδοχειακές μονάδες κτλ.) και τους καταναλωτές των υπηρεσιών (επισκέπτες).

Διαμορφώνοντας μια νέα συμμαχία ανάμεσα στην τοπική κοινωνία, τους τοπικούς φορείς τουριστικών υπηρεσιών και τον «καταναλωτή».

Συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας και της τοπικής οικονομίας, αναδεικνύοντας τις κοινότητες ως μέρος του τουριστικού προϊόντος και κάνει τον επισκέπτη κοινωνό της.

Προσφέροντας στον επισκέπτη μια ολιστική εμπειρία, αναδεικνύοντας τις κοινωνίες ως μέρος του τουριστικού προϊόντος, κάνοντας τον συμμετοχο της μέσα από τα μνημεία της, τα μουσεία της, την γαστρονομική της παράδοση, την κουλτούρα και τις παραδόσεις της.

*P.A.C.: People – Authorities – Consumers.

Τα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται στον τουρισμό μαζί με την δυναμική τάση που εμφανίζεται στις τοπικές κοινωνίες για μεγαλύτερη συμμετοχή στην τουριστική αγορά επιτάσσει την αναδιαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος. Η κουλτούρα, τα ήθη, τα έθιμά της, οι παραδόσεις, το πολιτιστικό και πολιτισμικό της επίπεδο οπου διαμορφώνουν τον τρόπο ζωής της τοπικής κοινωνίας πρέπει να αποτελέσουν μέρος του customer experience που θέλουμε να προσφέρουμε στον ταξιδιώτη.

Μετατρέποντας με αυτό τον τρόπο τις πόλεις σε προορισμούς City Break ώστε να αποτελούν έναν σύγχρονο τουριστικό πρότυπο, διαφοροποιημένο, που να αναδεικνύει την θεματική πολυμορφία τους ώστε να μπορεί να προσφέρει μοναδικές εμπειρίες στον επισκέπτη που θέλει να τις ανακαλύψει όλες τις εποχές του χρόνου.

Ως βασικό μας στόχο του στρατηγικού μας σχεδίου για τον τουρισμό θα πρέπει να θέσουμε την δημιουργία μιας ισχυρής εικόνας για τις πόλεις μας και για την Ελλάδα που να αντικατοπτρίζει την εικόνα του τουρισμού του μέλλοντος που θέλουμε.

Έναν τουρισμό αυθεντικό, κλασικό, ανθρωποκεντρικό, με ιστορία και παράδοση αλλά ταυτόχρονα σύγχρονο που διαθέτει πολιτιστικούς, ιστορικούς και φυσικούς πόρους που αποτελεί ένα μοναδικό τουριστικό προορισμό που να τονίζει την Ελληνική φιλοξενία και κάνει τον επισκέπτη μέτοχο και πρεσβευτή της.

Η Ελλάδα μπορεί να δημιουργήσει ένα ισχυρό τουριστικό **Brand Name** και εμείς αυτό οφείλουμε να το αναδείξουμε.

*P.A.C.: local People – local Authorities – local Consumers

Πηγές:

“WIN-WIN-WIN PAPAKONSTANTINIDIS MODEL”

REPORTS 108 COMMUNITIES AS A PART OF SUSTAINABLE RURAL TOURISM – SUCCESS FACTOR OR INEVITABLE BURDEN?

PROCEEDINGS OF THE COMMUNITY TOURISM CONFERENCE, 10TH – 11TH SEPTEMBER 2013 IN KOTKA, FINLAND:

INVOLVING COMMUNITIES IN RURAL TOURISM: A “WIN-WIN-WIN PAPAKONSTANTINIDIS MODEL” METHODOLOGICAL APPROACH σελ. 80 – 109

Σπόκος Βασίλειος «Το νέο στρατηγικό σχέδιο για τον ελληνικό τουρισμό»

Περιοδικό Κρητών Επιχειρείν τεύχος 7^ο, 13 Απριλίου 2021.

Δικτύωση ΜΜΕ και Συμμετοχή των Κοινοτήτων με το μοντέλο win-win-win Παπακωνσταντινίδης-μια προσέγγιση κοινωνικής ευημερίας

Σαράντος Μαλαπάνης MSc.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Η παρουσίαση ασχολείται τόσο με τη δικτύωση των ΜΜΕ όσο και με τη συμμετοχή της Κοινότητας σε τοπικό επίπεδο, μέσω μιας διαδικασίας σπειροειδούς συνοχής, εστιάζοντας σε «βήματα» προς την ευαισθητοποίηση των ανθρώπων στο πλαίσιο μιας διαδικασίας δημόσιας συμμετοχής και σε μια Διαχείριση Ολικής Ποιότητας (TQM) περιβάλλον-Η ανάπτυξη ικανοτήτων και οι διαπραγματεύσεις των ΜΜΕ αποτελούν βασικούς παράγοντες δικτύωσης σε τοπικό επίπεδο, εισάγοντας έτσι μια διαφορετική προσέγγιση τόσο στην ολοκληρωμένη βιώσιμη ανάπτυξη όσο και στην κοινωνική συνοχή. Πρέπει επίσης να εξεταστεί αν η συμμετοχή της κοινότητας σε βιώσιμες αγροτικές πρωτοβουλίες, καθώς ο αγροτικός τουρισμός προάγει την τοπική-αγροτική ανάπτυξη ή όχι, και να διερευνηθεί τις πιθανές εξελίξεις και ερευνητικές προκλήσεις στη διαδικασία ανάπτυξης αγροτικής-τοπικής βάσης με βάση το "win-win-win μοντέλο παπακωνσταντινίδη». Το μοντέλο είναι μια συνεχής διαπραγματευτική προσέγγιση "τριπλού πόλου" των ΜΜΕ που θα μπορούσε να αφορά "τα πραγματικά περιουσιακά στοιχεία μιας περιοχής" (ηθοποιοί, επιχειρηματίες, πολιτικοί, εργατικό δυναμικό οργανώσεων, υλικοί και οικονομικοί πόροι και περιφερειακή κουλτούρα συνεργασίας, επικοινωνίας και ανταγωνισμού). Η κύρια υπόθεση αυτής της μελέτης είναι ότι η ανάπτυξη μπορεί να θεωρηθεί ως το αποτέλεσμα των τάσεων διαπραγμάτευσης, μέσα στην κοινότητα. Από αυτή την άποψη, η Τοπική Ανάπτυξη ως διαδικασία τοπικής διαχείρισης θέτει μια σειρά ερωτήσεων, κυρίως για την επίλυση συγκρούσεων μεταξύ των τριών τοπικών πόλων ισχύος. Καθώς οι τρεις πόλοι βρίσκονται σε διαρκή διαπραγμάτευση, τότε ο καθένας από αυτούς θα πρέπει να επικρατήσει έναντι των άλλων δύο, εισάγοντας έτσι στο πρόβλημα της διαπραγμάτευσης. Συνεπώς, πρέπει να καθοριστεί η διαπραγματευτική συμπεριφορά. Η ιδεολογία "win-win-win parakonstantinidis" προσπαθεί να βρει τρόπους για τη διαπραγμάτευση των τριών πόλων εννοιολογικών ισορροπιών, υπό συνθήκες, μεγιστοποιώντας έτσι την αναμενόμενη χρησιμότητα για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στη λήψη τοπικών αποφάσεων. Πρακτικά, μπορεί να υποστηρίξει αυτή τη δημόσια συμμετοχή Οι όροι "δημιουργία γνώσης" και "καθαρές ατομικές στρατηγικές" αφορούν τους αγροτικούς αγώνες, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ και την αγροτική ανάπτυξη. Είναι συνεπώς απαραίτητη η συμμετοχή των ντόπιων στη διαδικασία ανάπτυξης γύρω από ένα τοπικό "Θέμα σημαίας". Αυτή η μελέτη εστιάζει στη διαδικασία ευαισθητοποίησης ως αντίδραση σε δεδομένες πληροφορίες, που επηρεάζουν την κοινωνικοοικονομική συμπεριφορά στο τοπικό παζάρι. Η συμμετοχή του κοινού προϋποθέτει ότι θα μπορούσε να εφαρμοστεί μια μεθοδολογική προσέγγιση στην αγροτική περιοχή, με εύκολα βήματα για την παρακίνηση των ντόπιων και τη συμμετοχή της Κοινότητας στις εκφράσεις της, περιλαμβάνονται οι ΜΜΕ

Ο σκοπός αυτής της θεωρητικής συνεισφοράς (εάν υπάρχει) είναι να αναδείξει την "ικανότητα ευαισθητοποίησης" που όλοι μας σχετίζονται είτε με πρόσφυγες, είτε σε χώρες, είτε διεκδικώντας είτε ακόμα και στις καθημερινές συναλλαγές μας. Ίσως η ώρα να σταματήσουμε να κοιτάμε μόνο προσωπικό ενδιαφέρον ή «ατομική άμυνα» με τη μορφή του προτεινόμενου «win-win-win μοντέλου παπακωνσταντινίδη» που εστιάζει στην ανάπτυξη μικρών χωριών και τη δικτύωση των ΜΜΕ, στο πλαίσιο της συνολικής διαχείρισης ποιότητας (TQM)

Συγκεκριμένα, η πρόταση ασχολείται με τη συλλογή, ταξινόμηση και σύγκριση του θεωρητικού υλικού από διάφορες πηγές σχετικά με τη λειτουργία του Social Welfare Function

(SWF), προς την οικοδόμηση μιας ισχυρής υπόθεσης με λογικά και συνεκτικά επιχειρήματα, προς τον έναν Τριπλό Πόλο (AB-COMMUNITY) Ισορροπία (TPE), διαφορετική από τη ΒΑ, που οδηγεί στη Λύση Κοινωνικής Διαπραγμάτευσης »(SBS) και συμπίπτει με τη« βέλτιστη »Κοινοτική Συλλογική Επιλογή (CCC) προκειμένου να δημιουργηθεί ένα εξαιρετικά ευπροσάρμοστο εργαλείο,« το win-win-win μοντέλο παπακωνσταντινίδη »των καλά διαμορφωμένων τύπων (wffs),

Προερχόμενος από τις εφαρμογές του, το φιλόδοξο είναι η δημιουργία μιας σειράς νέων εργαλείων πολιτικής για την ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας, παρά το «θεώρημα αδυναμίας» (K. Arrow 1955) υποστηρίζω με επιχειρήματα, ότι μέσω «μιας ταυτόχρονης, στοχαστικής, ισχυρής αποτελεσματικής (Pareto), Ευέλικτο, δίκαιο (Rawls), συλλογικό (Amartya Sen) Social Welfare Function (SWF) στο πλαίσιο γενικής ισορροπίας (Walras), ασυμβίβαστα που ενσωματώνουν τις αξίες της ισότητας, της δικαιοσύνης, της αρμονίας, της συμμετρίας και της υπόθεσης, της αυτοοργάνωσης (Παπακωνσταντινίδης) καθώς και η υπόθεση της αυτο-υποστηρικτικής λύσης διαπραγμάτευσης σε κοινοτικό επίπεδο, θα πρέπει να υπάρχει και να είναι η μόνη: η κατάσταση win-win-win ισορροπία Win-win-win κατάσταση παπακωνσταντινίδη προτείνεται ως επέκταση τόσο του «μη συνεργατικού παιχνιδιού» όσο και του προβλήματος του κύριου πράκτορα (επίσης γνωστό ως δίλημμα αντιπροσωπείας ή θεωρία αντιπροσώπευσης) υπό τους περιορισμούς που θέτουν τα πέντε θεωρήματα Ειδικά, η αποδοτικότητα του Παρέτο, ως μια οικονομική κατάσταση όπου οι πόροι κατανέμονται με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο Η αποδοτικότητα του Pareto επιτυγχάνεται όταν υπάρχει στρατηγική διανομής όπου η κατάσταση ενός μέρους δεν μπορεί να βελτιωθεί χωρίς να επιδεινωθεί η κατάσταση ενός άλλου μέρους. Η αποτελεσματικότητα του Pareto δεν συνεπάγεται ισότητα ή δικαιοσύνη. Γνωστή και ως "Pareto optimality" (INVESTOPEDIA) Επίσης, η θεωρία της δικαιοσύνης επικεντρώνεται στο "πέπλο της άγνοιας", μαζί με την αρχική θέση, είναι μια μέθοδος προσδιορισμού της ηθικής ενός συγκεκριμένου ζητήματος (π.χ., δουλείας) με βάση ακόλουθο πείραμα σκέψης: τα μέρη στην αρχική θέση δεν γνωρίζουν τίποτα για τις ιδιαίτερες ικανότητες, τα γούστα και τη θέση τους μέσα στην κοινωνική τάξη της κοινωνίας. Όταν αυτά τα κόμματα επιλέγουν τις αρχές κατανομής δικαιωμάτων, θέσεων και πόρων στην κοινωνία που θα ζουν , το πέπλο της άγνοιας τους εμποδίζει να γνωρίζουν ποιος θα είναι σε εκείνη την κοινωνία. Επίσης,

Ο σκοπός της εργασίας είναι, επιπλέον, να παράγει τον επιστημονικό διάλογο σχετικά με τη θεματική δικτύωση των ΜΜΕ παράλληλα με ένα μικρό μέρος. Φαίνεται σαν το ολοκληρωμένο ενδογενές πρόγραμμα τοπικής ανάπτυξης, αλλά σε αυτή την περίπτωση είναι εντελώς διαφορετικό: Η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι ένας βασικός παράγοντας που διαμορφώνει «κοινωνικούς μετασχηματισμούς», κάνοντας δίκτυα, γύρω από ένα «θέμα ανοιχτής συζήτησης» που ονομάζεται «θέμα σημαίας». επηρεάζει τη διαδικασία τοπικής ανάπτυξης. Το πλαίσιο ορίζεται από αυτό που ονομάζουμε «πρόβλημα διαπραγμάτευσης», το οποίο μας παρέχει το στρατηγικό υλικό των «τάσεων» παράλληλα με το δίκτυο, σχηματίζοντας νέα σημεία ισορροπίας, νέες ισορροπίες ή καταστρέφοντας τα υπάρχοντα, κάνοντας βήμα προς βήμα νέα δίκτυα ή μετασχηματισμός των υπαρχόντων. Με τη σειρά του, το πρόβλημα της διαπραγμάτευσης εξαρτάται τόσο από τις «στιγμιαίες σκέψεις» όσο και από τις ατομικές ή στρατηγικές νίκης των ΜΜΕ που βασίζονται σε «πληροφορίες που δίνονται» σε σχέση με τις «προσδοκίες». Με τη σειρά της, οι πληροφορίες που δίνονται μπορεί να είναι το «αποτέλεσμα» της δημιουργίας γνώσης, σύμφωνα με τη «Θεωρία της Νέας Καινοτομίας», επηρεάζοντας την κοινωνική συμπεριφορά και με αυτό, τις ατομικές στρατηγικές. Για το σκοπό αυτό, αναλύεται η ανάπτυξη ικανοτήτων ως παράγοντας δικτύωσης των ΜΜΕ προς την τοπική ανάπτυξη

Η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι το κλειδί για την παραγωγή του διαλόγου, σχετικά με τη διαδικασία τοπικής ανάπτυξης, που βασίζεται στη δικτύωση των ΜΜΕ, για τους λόγους που:

1. Η ανάπτυξη ικανοτήτων αφορά την «τόνωση της μάθησης» (Moseley, 2003)
2. η μάθηση κάνοντας- αλλά όχι μεμονωμένα- είναι συχνά εξαιρετικά αποτελεσματική

3. Η πρόκληση για τον δημιουργό ικανοτήτων είναι να δημιουργήσει καταστάσεις στις οποίες η μάθηση λαμβάνει χώρα ως υποπροϊόν κάποιου που ανταποκρίνεται σε μια πρόκληση

Από αυτή την άποψη, η «ανάπτυξη»- ιδίως η αγροτική και τοπική ανάπτυξη- μπορεί να είναι μια διαρκής και βιώσιμη διαδικασία οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής αλλαγής, σχεδιασμένη να ενισχύει τη μακροπρόθεσμη ευημερία του συνόλου μέσω δικτύωσης (Wilkinson, 1991, Swarebrooke, 1999, Παπακωνσταντινίδης, 2002, Moseley, 2003).

Μεταξύ των διαφορετικών ορισμών σχετικά με την "ανάπτυξη ικανοτήτων", η εργασία ξεκινά αυτόν τον διάλογο από τους ορισμούς της ικανότητας

Τρία σημεία, αποτελεί η παρουσίαση: (α) η αγορά, (β) η ανθρώπινη συμπεριφορά και (γ) το παιχνίδι ως πεδίο της ανθρώπινης συμπεριφοράς, μέσα και κατά τη διάρκεια της συμφωνίας (κίνδυνος, γονιδιακός μαχητής, αποστροφή κινδύνου) εισάγοντας μια τριγωνική προοπτική που χαρακτηρίζει την παρουσίαση: Η πρωτοβουλία LEADER EU, καθώς και η φιλοσοφία της Ομάδας Τοπικής Δράσης βασίστηκαν σε αυτήν την ιδέα. Η βασική ιδέα είναι πολύ απλή: Ας υποθέσουμε ότι υπάρχουν μόνο, τρία (3) άτομα σε όλο τον πλανήτη όπου ο καθένας προσπαθεί να βελτιστοποιήσει την προσωπική του κατάσταση, σε μια συνεχή διαπραγμάτευση με άλλους 2, (ανταγωνιστές) χρησιμοποιώντας τη εργαλειακή ορθολογικότητα ως "Εργαλείο του νου" Κάθε ένα από τα 3 είναι αρκετά αδιάφορο για τις άλλες δύο καταστάσεις ή συναισθήματα. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι η καλύτερη απάντηση για καθένα από αυτά είναι να καλέσει τους άλλους δύο στην καθαρή και απόλυτη συνεργασία για τη δική του επιβίωση.

Το «έπαθλο» κάθε Μικτής Ατομικής Στρατηγικής (αποφάσεων) είναι η επιβίωσή του (συνολικά): Μπορείτε να φανταστείτε-τώρα- την επιβίωση της τοπικής κοινότητας ως αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ τριών πόλων τοπικών πόλων ισχύος (PAC) -βλέπε μέρος ii εφαρμογές win-win-win παπακωνσταντινίδης προς έναν κοινό στόχο (Κοινοτική επιβίωση σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο) Το ευρωπαϊκό «εργαλείο» για αυτό, είναι η πρωτοβουλία LEADER EU (από το 1991). Από αυτή την άποψη, θεωρείται ότι καθένα από τα μέλη του PAC είναι "Αγοραστής" και "Πωλητής" της ίδιας ανάγκης (επιβίωση) των άλλων ταυτόχρονα (σύμφωνα με το Spais, 2012). Βάσει αυτής της απλής αντίληψης, η ενεργός συμπεριφορά των 3 πόλων (People Authorities, Consumers) παράγει αποτελέσματα-διασφαλίζοντας ότι μπορεί να υπάρχει ισορροπία PAC, προωθώντας έτσι τη συλλογική επιλογή PAC (Sen, 1984)-μέσω συνεργασίας, παρά την ύπαρξη του "Impossibility Θεώρημα »(Arrow, 1950). Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την ιδέα, μπορούμε να πούμε ότι ο ρόλος του προτεινόμενου « win-win-win parakonstantinidis model »είναι η ενσωμάτωση του πολλαπλού συστήματος του (PAC), στην αναπτυξιακή του προοπτική. Η "ισορροπία PAC" είναι το βασικό σημείο της εργασίας, καθώς πληροί όλες τις συνθήκες ανάπτυξης της κοινότητας. Αυτή η τριγωνική διάταξη καθορίζει την αναγκαιότητα της "διαδικασίας ευαισθητοποίησης", η οποία εισάγεται ως η "ολοκληρωμένη πληροφορία" στη διαδικασία τοπικής ανάπτυξης. Επιπλέον, υποστηρίζεται ότι η τοπική συμμετοχή στην αναπτυξιακή διαδικασία περνά από συνεχή ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού. Η ευαισθητοποίηση θα μπορούσε να διδαχθεί ως «πρόσθετη πληροφορία» (Παπακωνσταντινίδης, 2004). θεωρείται η «πλευρά συμπεριφοράς».

Η ΙΔΕΑ:

1. Η ισορροπία win-win-win (η κατάσταση συμφωνίας 3 μερών, συμπεριλαμβανομένης της ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ) μπορεί να είναι:

ένα. Μια ιδέα που συμβάλλει στην πολιτιστική, πολιτική, φυσική κλπ συνοχή των ανθρώπων

σι. Μια θεωρία κύριου πράκτορα, ως κύριος (τοπικοί άνθρωποι)... η κυβέρνησή τους με την ψήφο τους

ντο. Ένα LMX, ως ηγέτης (κυβέρνηση) ανταλλάσσει προτεραιότητες με τους ανθρώπους (μέλη του Κράτους)

ρε. Μια «Θεωρία διαιτησίας», ως ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ενδιάμεση στις σχέσεις κράτους-μέλους

μι. Μια «θεωρία διαμεσολάβησης», όπως το «μοντέλο win -win -win papakonstantinidis» είναι μια θεωρία που κατανοεί την πολιτιστική τάξη - πιο απλά, τον πολιτισμό - όχι ως το σύνολο των βασικών έργων μιας κοινωνίας, ούτε ως τη γενική κατάσταση μιας δεδομένου πολιτισμού, αλλά ως σύνολο σωστά ανθρώπινων δυνατοτήτων τις οποίες, χωρίς παθολογικές συνθήκες, όλοι οι άνθρωποι μοιράζονται ανεξάρτητα από την ιστορική εποχή ή τη γεωγραφική τους κατάσταση Όλες οι παραπάνω θεωρίες συγκλίνουν στη «διαμεσολάβηση»: Η διαμεσολάβηση είναι μια δυναμική, δομημένη, διαδραστική διαδικασία όπου ουδέτερο τρίτο μέρος βοηθά τα διαφωνούντα μέρη στην επίλυση των συγκρούσεων με τη χρήση εξειδικευμένων τεχνικών επικοινωνίας και διαπραγμάτευσης. Όλοι οι συμμετέχοντες στη διαμεσολάβηση ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία. Η διαμεσολάβηση είναι μια "κομματοκεντρική" διαδικασία καθώς εστιάζεται κυρίως στις ανάγκες, τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των μερών. Ο διαμεσολαβητής χρησιμοποιεί μια μεγάλη ποικιλία τεχνικών για να καθοδηγήσει τη διαδικασία προς μια εποικοδομητική κατεύθυνση και να βοηθήσει τα μέρη να βρουν τη βέλτιστη λύση τους.

Urbanization as Metabolism

Stephan Ternyik Sociologist

Summary

The scientific approach from the physics of social systems or natural science of human society.

The process of urbanization is not limited to a certain location, but a global ('glocal') input (energy)---output (waste)---balance sheet of the eco-logical accounts of a growing world population, in need of employment and living chances. Urbanization happens in towns, lands, islands and can be studied by the methodical use of indicators and parameters, such as overpopulation, shortage of resources, social inequity, urban heat and pollution, i.e. the physiology of the growing metabolism can be measured by its consequences, such as stress, economic rent, aggression, temperature and waste, with the dangerous possible result of an irreparable metabolic rift (full damage to nature and humans, difficult to reverse). Intelligent responses (health strategies, fair bargaining, species justice, energetics and social ecology). The gradual reduction of the total footprint is first and foremost a matter of human survival on this planet, guided by socio-biological prudence and applied cultural ethics (ancient wisdom, combined with modern tech-know-logical intelligence).

Η Μουσική στη Πόλη

Αναστασία Ζακυνθινού

Πτυχιούχος Λαϊκής και παραδοσιακής μουσικής μεταπτυχιακό ΕΚΠΑ Ερμηνεία Ενόργανης και Φωνητικής Μουσικής

Η κάθε πόλη αποτελεί έναν ξεχωριστό τόπο. Έχει τη δική της ξεχωριστή ταυτότητα και παρουσιάζει μία ιδιαιτερότητα μοναδική. Το αστικό τοπίο έχει τη δική του όψη, τη δική του μορφή και τον δικό του παλμό, ενώ διαμορφώνεται βήμα-βήμα στο πέρασμα του χρόνου προς κάτι τόσο ξεχωριστό, όσο και το σύνολο των ανθρώπων που ζουν μέσα σε αυτό χαρίζοντας στοιχεία της προσωπικότητάς τους και του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους. Η ίδια η ιδιοσυγκρασία των ανθρώπων μιας πόλης φαίνεται σαν να είναι χαραγμένη πάνω στους δρόμους και στα κτίρια.

Το μεγάλο αστικό κέντρο δεν είναι απλά μία έκφραση τοπικότητας. Είναι κάτι παραπάνω από το σύνολο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του. Συχνά είναι ένα χωνευτήρι πολιτισμού, κουλτούρας και καθημερινότητας. Μία βόλτα στα σοκάκια της Σεβίλλης, ένας περίπατος στο Θησείο, μία περιήγηση στις γειτονιές της Κωνσταντινούπολης αφήνουν στις αισθήσεις μία πολύ διαφορετική ανάμνηση. Η αίσθηση αυτή ολοκληρώνεται με τις μελωδίες. Οι ανατολίτικες μελωδίες, το έντεχνο τραγούδι και το *soleas*, είναι τόσο μοναδικά όσο η κουλτούρα της πόλης που τα περιβάλλει.

Συχνά μία μεγαλούπολη δίνει την αίσθηση του χάους. Πολλές πόλεις που έχουν επεκταθεί γρήγορα ή απότομα, δίνουν μία αίσθηση ενός περιβάλλοντος στο οποίο δεν κυριαρχεί η κανονικότητα, ο έλεγχος και η τάξη. Η μουσική, έχοντας τη δική της ξεχωριστή θέση στην αστική τέχνη, ενώνει τα κομμάτια αυτά, συμπληρώνοντας ένα πολύχρωμο μωσαϊκό και δίνοντάς του μελωδία, φέρνει αυτή την υπέροχη αίσθηση αρμονίας που μόνο η μουσική μπορεί να προσφέρει.

Κεφάλαιο 1. Η μουσική στην αρχή του 20ου αιώνα

Η πιο σημαντική μουσική ζύμωση για την Ελληνική μουσική, προς το τέλος του δέκατου ένατου αιώνα και την αρχή του εικοστού, έγινε αναντίρρητα στη Σμύρνη. Η γεωγραφική και προνομιακή θέση της Σμύρνης, οδήγησε την πόλη να εξελιχθεί σε ένα από τα πιο σημαντικά εμπορικά οικονομικά κοινωνικά και πολιτιστικά κέντρα του Αιγαίου και της Μεσογείου. Περισσότερες από είκοσι φυλές από όλα τα μέρη του κόσμου συνθέτουν το πολύπλοκο κοινωνικό μωσαϊκό της πόλης. Η μουσική της πόλης είναι το αποτέλεσμα της ένωσης όλων αυτών των μουσικών παραδόσεων σε ένα ιδιαίτερο τραγούδι και σε μία ιδιαίτερη μελωδία, χαρακτηριστική μιας πόλης όπου οι Έλληνες, οι Τούρκοι, οι Φράγκοι, οι Αρμένιοι, οι Εβραίοι και διάφορες άλλες εθνικότητες, ζουν, συνθέτουν και τραγουδούν μαζί.

Την ίδια εποχή στην Ελλάδα, κυριαρχεί η ιταλική οπερέτα. Οποιαδήποτε μελωδία γράφεται και τραγουδιέται στα Ελληνικά, βασίζεται ή είναι παραλλαγή κάποιας πετυχημένης και αγαπημένης ιταλικής μελωδίας. Σε αυτό συμβάλλουν και τα καφέ σεντάν, που κυριαρχούν εκείνη την εποχή διασκεδάζοντας όμως την ανώτερη τάξη.

Όμως το Ελληνικό τραγούδι γεννιέται και πετάει ρίζες σιγά-σιγά, μέσα από την επτανησιακή καντάδα και το αθηναϊκό τραγούδι. Παρά το γεγονός ότι εκείνη την εποχή η ιταλική επιρροή είναι ακόμα πολύ δυνατή στους δημιουργούς, η ιταλική σκέψη αφομοιώνεται σιγά-σιγά και μετατρέπεται σε κάτι διαφορετικό. Παρά το γεγονός ότι η επιρροή είναι εκεί, το αθηναϊκό τραγούδι κινείται σε ένα δημιουργικό μονοπάτι πλέον, μετασχηματίζοντας σιγά-σιγά την ιταλική επιρροή σε κάτι καινούργιο.

Παράλληλα, στο παρασκήνιο, ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα, τα τραγούδια της φυλακής διανύουν τη δική τους πορεία. Αφήνουν ένα ζωντανό και ισχυρό αποτύπωμα στη μουσική

εκείνης της εποχής και το πιο σημαντικό αντέχουν πάνω από μισό αιώνα φτάνοντας να ενσωματωθούν στις ζυμώσεις που θα ακολουθήσουν στις αρχές του εικοστού αιώνα.

Κεφάλαιο 2. Η απαρχή του ρεμπέτικου

Το ρεμπέτικο είναι μία αστική μουσική η οποία διαμορφώθηκε μέσα από μία σειρά ιδιαίτερων συνθηκών που έκαναν τα αστικά φαινόμενα να αποκτήσουν ιδιαίτερη ένταση. Μετά το τέλος του απελευθερωτικού αγώνα του 1821, οι ελεύθερες πλέον περιοχές της Ελλάδας αποτελούν πόλο έλξης για πολλούς μετανάστες. Τα αστικά κέντρα μετατρέπονται σε τοποθεσίες όπου το τραγούδι ζυμώνεται, αναπλάθεται και εξελίσσεται. Οι παραδόσεις της ταβέρνας της ύστερης βυζαντινής περιόδου, τα τραγούδια του τεκέ, της φυλακής και η ελεύθερη αστική φόρμα του λαϊκού τραγουδιού εκείνης της εποχής, καθώς και η υπόγεια μουσική έκφραση των πιο περιθωριακών αστικών μουσικών ρευμάτων της πόλης, συναντώνται και ζυμώνονται με την πιο εξελιγμένη αστική σμυρναϊκή μουσική. Τα δύο μουσικά αυτά ήδη είχαν πάντως κάποια κοινά χαρακτηριστικά στοιχεία. Πολύ σημαντικό κοινό αποτελεί ο στιχουργικός και ο μουσικός αυτοσχεδιασμός που συντελούνται επί σκηνής, καθώς και η χρήση του αμανέ ως μέσου για να εκφραστεί ο καημός αλλά και να δοθεί ο χρόνος στο στιχουργό να αυτοσχεδιάσει τους επόμενους στίχους.

Μετά τη μικρασιατική καταστροφή μία πληθώρα ικανών μουσικών ακολουθεί τα μεγάλα κύματα προσφύγων που εγκαταστάθηκαν στις αστικές περιοχές της Ελλάδας. Η εξελιγμένη γνώση τους και η πιο εκλεπτυσμένη αντίληψη τους για τη μουσική φιλοξενείται κυρίως στα καφέ αμάν. Το ευρύ κοινό έρχεται σε επαφή με ένα αρκετά πιο ανεπτυγμένο λαϊκό τραγούδι, το σμυρνέικο, το οποίο πλέον χρησιμοποιείται για να εκφράσει τη θλίψη και τον πόνο του ξεριζωμού, αλλά και την περιθωριοποίηση που βίωσαν αυτοί οι άνθρωποι, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι πρόσφυγες άργησαν πολύ να γίνουν αποδεκτοί από την ευρύτερη κοινωνία.

Παρά το γεγονός ότι το σμυρνέικο τραγούδι αγαπήθηκε από τον πληθυσμό για τα εξαιρετικά τεχνικά του στοιχεία, αλλά και την ποιότητα και τον επαγγελματισμό των μουσικών που το υπηρετούσαν, δεν αφομοιώθηκε ποτέ εντελώς από το ρεμπέτικο που αναδύεται σαν μία μορφή μουσικής των φυλακισμένων, των χασικλήδων και του υποκόσμου. Ωστόσο, το ρεμπέτικο επηρεάζει και επηρεάζεται από το σμυρναϊκό. Η περιθωριοποίηση των προσφύγων, οι κακές οικονομικές συνθήκες μέσα στις οποίες αναγκάζονται να επιβιώσουν, καθώς και η αδυναμία συχνά να βρουν αξιοπρεπείς δουλειές και αμοιβή, τους φέρνουν σε επαφή με τον υπόκοσμο και με τη δυναμική του μουσικού ρεύματος που έχει αναπτύξει αυτή η κουλτούρα στις πόλεις και στα λιμάνια.

Πάντως, μία τεράστια μουσική ζύμωση συντελείται εκείνα τα χρόνια ανάμεσα στη περιθωριακή μουσική της πόλης και το σμυρνέικο. Η ζύμωση αυτή ακολουθείται και από μία τεράστια μουσική μετανάστευση. Πολλοί ικανοί και δεξιοτέχνες μουσικοί αφήνουν το σμυρναϊκό για να ενσωματωθούν σιγά-σιγά στο ρεμπέτικο. Το ρεμπέτικο γίνεται σιγά-σιγά μία μουσική η οποία αρέσει στους πρόσφυγες, γιατί εξελίσσεται μέσα από την επιρροή τους. Πολύ σημαντικό όμως στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι η μουσική αυτή μπορεί να εκφράσει καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη τη δυστυχία που βίωσαν και εξακολουθούν να βιώνουν λόγω του ξεριζωμού. Πάντως, την πρώτη δεκαετία μετά την άφιξη των προσφύγων στην Ελλάδα, το ρεμπέτικο έχει έντονο σμυρναϊκό χαρακτήρα, πράγμα που φαίνεται και από το ύφος της μουσικής που έχει έντονα δημοτικά και ανατολίτικα στοιχεία, αλλά και τα ίδια τα όργανα. Κατά την περίοδο αυτή κυριαρχούν τα ασυγκέραστα όργανα, που δεν υπόκεινται στην κατηγορία της κατανομής των μουσικών φθόγγων σε τόνο-ημιτόνιο, δίνοντας στους οργανοπαίχτες εξελιγμένες ικανότητες χειρισμού ειδικά ανατολίτικων δρόμων που παρουσιάζουν εξελιγμένη μελωδική πολυπλοκότητα.

Κεφάλαιο 3. Από το σμυρνέικο στο πειραιώτικο

Από το 1932 και για τα επόμενα 10 χρόνια το ρεμπέτικο εξελίσσεται αποκτώντας την πιο κλασική του μορφή. Η επιλογή του σμυρναϊκού τραγουδιού φθίνει και η απήχηση του

μειώνεται στον κόσμο σταδιακά. Παράλληλα, μεγάλη ανάπτυξη γνωρίζουν τα τραγούδια του χασίς, κυρίως στην περιοχή του Πειραιά. Μεγάλοι συνθέτες του ρεμπέτικου εμφανίζονται εκείνη την εποχή, όπως ο Ροβερτάκης, ο Δελιάς και ο Ρούκουνας. Ωστόσο η μεγαλύτερη μορφή του ρεμπέτικου εκείνης της εποχής και ο αδιαμφισβήτητος μεγαλύτερος πρωταγωνιστής στη θεμελίωση και στην εξέλιξη αυτής της μουσικής υπήρξε ο Μάρκος Βαμβακάρης.

Τα ρεμπέτικα τραγούδια τότε φεύγουν από το περιθώριο και αρχίζουν να αναγνωρίζονται σταδιακά από την ελίτ κοινωνία, η οποία αρχίζει να προτιμά την λαϊκή ταβέρνα σαν μέσο διασκέδασης. Οι ηχογραφήσεις αυτής της περιόδου βοηθούν το ρεμπέτικο να εξαπλωθεί ακόμα περισσότερο. Μεγάλη μερίδα κοινού έρχεται σε επαφή με τη ρεμπέτικη μουσική εξαιτίας των ηχογραφήσεων. Το κοινό αυτό επιδιώκει να παρακολουθήσει αυτούς τους καλλιτέχνες ζωντανά στα μαγαζιά στα οποία εργάζονται.

Αυτές οι ιδιαίτερες συνθήκες οδήγησαν και στην ίδρυση της θρυλικής τετράδας του Πειραιά. Το σχήμα αποτελούσαν ο Μάρκος Βαμβακάρης, ο Ανέστης Δελιάς, ο Στράτος Παγιουμτζής και ο Μπάτης. Το σχήμα εμφανιζόταν σχεδόν καθημερινά σε διάφορα μαγαζιά, καφενεία και ταβέρνες του Πειραιά, της Κοκκινιάς και της Δραπετσώνας.

Το ύφος όμως του ρεμπέτικου αλλάζει σημαντικά σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία. Η θεματολογία που επικρατεί εκείνη την εποχή σχετίζεται με τη φυλακή, τις παράνομες ουσίες και τη μαγκιά. Το μπουζούκι ή σε κάποιες περιπτώσεις ο τζουράς, καθιερώνεται σαν βασικό όργανο, ενώ την ορχήστρα συμπληρώνουν η κιθάρα που λειτουργεί σαν μπάσο, ο μπαγλαμάς και το ακορντεόν. Όλα αυτά τα όργανα είναι συγκερασμένα, αναγκάζοντας τους ρεμπέτες να αφήσουν πίσω τους τα μακάμ, τις κλίμακες δηλαδή της ανατολίτικης και της σμυρνέικης μουσικής και να δημιουργήσουν τους δρόμους. Οι δρόμοι είναι κλίμακες που χρησιμοποιούν πλέον οι ρεμπέτες για να προσαρμόσουν την ανατολίτικη τεχνοτροπία των ασυγκέραστων οργάνων με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να παιχτεί από συγκερασμένα. Τα ταξίμια της μουσικής της Σμύρνης επιβιώνουν και προσαρμόζονται στους νέους ρεμπέτικους δρόμους. Οι αμανέδες όμως ελαττώνονται σημαντικά και δεν αποτελούν πλέον βασικό εκφραστικό μέσο του ρεμπέτικου τραγουδιού όπως συνέβαινε με το σμυρναϊκό λαϊκό και με το λαϊκό τραγούδι του καφέ αμάν.

Η περίοδος της δικτατορίας του Μεταξά επηρεάζει σημαντικά την εξέλιξη του ρεμπέτικου τραγουδιού. Οι διώξεις των ναρκωτικών ουσιών ακολουθούνται και από διώξεις που στρέφονται ενάντια στους τεκέδες και αυστηρούς ελέγχους στη στιχουργική δουλειά των συνθετών. Οι ρεμπέτες βρίσκουν καταφύγιο στη Θεσσαλονίκη όπου τα μέτρα είναι πιο χαλαρά αλλά, οι δισκογραφικές δεν μπορούν πλέον να ηχογραφήσουν χασικλίδικα τραγούδια. Η ανάγκη λοιπόν οδηγεί τους ρεμπέτες να αλλάξουν στιχουργικά το ρεμπέτικο, κάτι που σε βάθος χρόνου το έκανε ακόμα πιο αγαπητό στο ευρύ κοινό.

Κεφάλαιο 4. Το απόγειο του ρεμπέτικου

Με τις αλλαγές που σημειώθηκαν στη θεματολογία του ρεμπέτικου, μία νέα γενιά καλλιτεχνών ακολουθεί. Οι καλλιτέχνες αυτοί μαλακώνουν το στίχο του ρεμπέτικου ο οποίος όμως εξακολουθεί να βρίσκεται πάντα κοντά στον πόνο στην αγωνία και στην ανησυχία του λαϊκού ανθρώπου. Το ρεμπέτικο εξακολουθεί να εκφράζει την αγωνία το μόχθο και τη λύπη, όπως και τα συναισθήματά του λαού για τα σημαντικά γεγονότα της εποχής. Παρά το γεγονός ότι οι κλειστές δισκογραφικές εταιρείες δεν μπορούν να κάνουν ηχογραφήσεις κατά τη διάρκεια του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, το ρεμπέτικο εξελίσσεται και γίνεται ολοένα και πιο αγαπητό σε ευρύτερες μάζες κοινού. Μεγάλοι νέοι συνθέτες εκείνης της εποχής όπως ο Τσιτσάνης, ο Χιώτης, ο Μητσάκης κτλ. δίνουν νέα ώθηση στο ρεμπέτικο μένοντας πάντα κοντά στην αγωνία και στα βάσανα του φτωχού λαού γύρω τους. Ανάμεσα στο 1946 και το 1952 το ρεμπέτικο γνωρίζει μία τεράστια αναγέννηση και το απόγειο της δημοτικότητας του. Δεν θεωρείται πλέον μία περιθωριακή μουσική, αλλά μία αξιοσέβαστη τέχνη. Το 1950 περίπου εμφανίζεται και το αρχοντορεμπέτικο, μία δεξιοτεχνική παραλλαγή του ρεμπέτικου ενώ παράλληλα το ρεμπέτικο οδηγείται σιγά-σιγά σε φθίνουσα πορεία. Τη θέση του παίρνει το λαϊκό τραγούδι.

Κεφάλαιο 5. Το κλασικό λαϊκό τραγούδι και το έντεχνο

Με το ρεμπέτικο να παρακμάζει και το λαό να ζει μία σκληρή πραγματικότητα πάνω στα μεταπολεμικά ερείπια, το λαϊκό τραγούδι γεννιέται καλύπτοντας τον χώρο που αφήνει το ρεμπέτικο. Ο κύριος εκφραστής αυτής της εποχής υπήρξε ο Στέλιος Καζαντζίδης. Παρόλα αυτά ένας μεγάλος αριθμός ερμηνευτών, συνθετών και μουσικών σηκώνει το βάρος του καημού και της δυστυχίας του ελληνικού λαού μέσα από τις δημιουργίες τους. Το μπουζούκι, με αιχμή του δόρατος τον Χιώτη, μετατρέπεται σε ένα όργανο ασύλληπτης δεξιοτεχνίας. Ο επαγγελματισμός, η μουσική ποιότητα και η διάνοια του Χιώτη, επεκτείνουν τις δυνατότητες του οργάνου σε νέους δρόμους που ξεκινούν από την τζαζ και φτάνουν μέχρι τη λατινοαμερικάνικη μουσική, πάντα όμως με ένα τρόπο αυθεντικά λαϊκό. Το μπουζούκι πλέον μπαίνει σαν όργανο του λαϊκού τραγουδιού στα σαλόνια της υψηλής κοινωνίας, ενώ ο Χιώτης, με το χιούμορ, την ευφυΐα, τη φινέτσα, την ευγένεια και την απaráμιλλη δεξιοτεχνία του γίνεται το πρότυπο του νέου λαϊκού συνθέτη-οργανοπαίχτη.

Ο Μάνος Χατζιδάκις και ο Μίκης Θεοδωράκης ανοίγουν νέους ορίζοντες στην λαϊκή μουσική. Ο Μίκης Θεοδωράκης καθιερώνει την χρήση του ερμηνευτή και του σολίστα ως εκφραστικού μέσου ενός μεγάλου και συνολικού έργου στη λαϊκή μουσική, με το λυρισμό και την ποίηση να αποκτούν εντελώς καινούργιο νόημα και περιεχόμενο μέσα στη λαϊκή μουσική.

Ο Χατζιδάκις, πιο εκλεκτικός, πρωτοπορεί ενσωματώνοντας στη λαϊκή μουσική την ευρωπαϊκή φιλοσοφία, κατακτώντας την όμως και αφομοιώνοντας την με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελεί ένα οργανικό κομμάτι προόδου και ποιότητας της λαϊκής μουσικής και όχι μία απλή και αβίαστη προσθήκη.

Ίσως κανείς άλλος εκτός από τον Ξαρχάκο να μην μπορούσε να σταθεί ανάμεσα στους δύο τεράστιους δημιουργούς, αποτελώντας ένα φυσικό επόμενο βήμα όπου οι δύο προηγούμενες τάσεις ενώνονται κάτω από τη σπουδαία δημιουργική διάνοια που συνδέει αυτές τις δύο διαφορετικές σχολές λαϊκής μουσικής.

Μία σπουδαία γενιά δημιουργών ακολουθεί τους παραπάνω. Ο Λοΐζος, ο Μαρκόπουλος, ο Σπανός, ο Μούτσης, αναλαμβάνουν τα ηνία της λαϊκής μουσικής οδηγώντας την προς τους δρόμους του λαϊκού και του έντεχνο τραγουδιού.

Ωστόσο το λαϊκό τραγούδι εξελίσσεται σε ένα είδος εμπορικό. Το λαϊκό μαγαζί χάνει σιγά-σιγά τον παραδοσιακό του χαρακτήρα, ενώ οι συνθήκες που δημιούργησαν την ανάγκη ύπαρξης και εξέλιξης της λαϊκής μουσικής αλλάζουν. Η εμπορευματοποίηση της λαϊκής μουσικής φθείρει σταδιακά τη σύνδεση της με το λαϊκό συναίσθημα. Τα νέα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δεδομένα, δεν μπορούν να εκφράζονται σε μαγαζιά και σε στέκια που έχουν χάσει τον πολιτιστικό τους χαρακτήρα. Ο αγώνας για το σουξέ αποκτά ένα σκληρό και δογματικό χαρακτήρα. Όπως είναι φυσικό, οι εταιρείες στρέφονται προς πιο εύπεπτα, ανάλαφρα και μεταλλαγμένα λαϊκά ακούσματα, ενώ ο κορεσμός στρέφει το ευρύ κοινό προς την ίδια κατεύθυνση. Το λαϊκό χωρίζεται σε ελαφρύ και σε βαρύ λαϊκό, ενώ το έντεχνο τραγούδι προβάλλει ως μία ακόμα εναλλακτική που εξερευνά ακόμα περισσότερους μουσικούς δρόμους, με άξονα όχι την εμπορικότητα αλλά την καλλιτεχνία.

An inquiry into the interdependence between rational choice and the “catch-22 situation”: influences in the city The win-win-win papakonstantinidis approach

Papakonstantinidis L. A. & Ternyik S.J.

ABSTRACT

This presentation deals with the interdependency between pure rationality and the catch 22 situation A catch-22 is a paradoxical situation from which an individual cannot escape because of contradictory rules or limitations. The term was coined by Joseph Heller, who used it in his 1961 novel Catch-22

The “catch-22 game” provides us with the math material for understanding the psychological pressure of the form of “How can I get any experience until I get a job that gives me experience?” – Brantley Foster in “The Secret of My Success”

It is an attempt to study rationality from the side of “catch-22” I used the win-win-win papakonstantinidis model as a methodological tool and the Pareto Optimality concept

This pressure is reflected in the rapid pace of the city and necessarily creates tensions in both the operation of the city and the operation of households.

INTRODUCTION

“I can find a job provided I have previous work but, in order to have previous work I have to work”

In Schelling’s (1960) seminal work, he distinguishes between two different types of commitment: ordinary commitment and threats. The ordinary commitment is the possibility of playing first, announcing that our decision has already been taken and that it is impossible to be changed, which forces the opponent to take the final decision. This is the case of the famous military strategy “burn the ships” illustrated above. On the other hand, threats occur when the second mover convincingly pledges to respond, in a specified contingent way, to the opponent’s earlier choice (Hirshleifer, 2000).

The distinctive feature of a threat is that the sender has no incentive to carry it out either before the event or after. This leads us to questioning the credibility of this strategic movement, because announcing that a player is going to play in an opposite way to the game incentives does not change the opponent’s beliefs. The message “never retreat, never surrender” is not enough to increase the bargaining power; it is necessary that the specified action is actually the one that will be played. A message is credible if it makes clear to the opponent that the play cannot change, because it is too costly or even impossible to turn back.

The “catch-22 game” provides us with the math material for understanding the psychological pressure of the form of “How can I get any experience until I get a job that gives me experience?”

All these must be approached by the Bayesian inference: **Bayesian inference** is a method of statistical inference in which Bayes' theorem is used to update the probability for a hypothesis as more evidence or information becomes available. Bayesian inference is an important technique in statistics, and especially in mathematical statistics. Bayesian updating is particularly important in the dynamic analysis of a sequence of data. Bayesian inference has found application in a wide range of activities, including science, engineering, philosophy, medicine, sport, and law. In the philosophy of decision theory, Bayesian inference is closely related to subjective probability, often called "Bayesian probability"

ANALYSIS

A. Pareto Efficiency

Pareto efficiency, also known as "Pareto optimality," is an economic state where resources are allocated in the most efficient manner, and it is obtained when a distribution strategy exists where one party's situation cannot be improved without making another party's situation worse. Pareto efficiency does not imply equality or fairness.

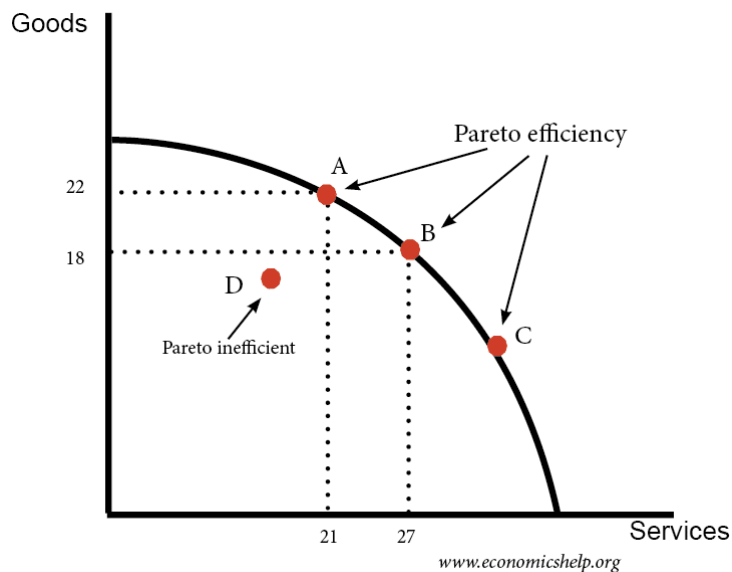
PARETO...EFFICIENCY

MAX...Utility...Function : ...MAX..U(x₁,..x₂,...x_n)

$$\sum p_i x_i \leq M, \dots \forall x_i \geq 0, \dots \forall x_i \in \{1, \dots, n\}$$

p = price, ...x_i = quantities..... $\sum p x_i = \text{sum.of..all,, } p x_i$

M = FRONTIER...MAX..sources..for..allocation

B. Catch-22

- A catch-22 is a paradoxical situation from which an individual cannot escape because of contradictory rules or limitations. The term was coined by Joseph Heller, who used it in his 1961 novel *Catch-22*.
- Catch-22s⁴⁷ often result from rules, regulations, or procedures that an individual is subject to, but has no control over, because to fight the rule is to accept it. Another example is a situation in which someone is in need of something that can only be had by not being in need of it (e.g.: the only way to qualify for a loan is to prove to the bank that you don't need a loan). One connotation of the term is that the creators of the "catch-22" situation have created arbitrary rules in order to justify and conceal their own abuse of power⁴⁸.

⁴⁷ A catch-22 is a paradoxical situation from which an individual cannot escape because of contradictory rules or limitations. The term was coined by Joseph Heller, who used it in his 1961 novel *Catch-22*. An example is: In needing experience to get a job..."How can I get any experience until I get a job that gives me experience?" – Brantley Foster in *The Secret of My Success*.

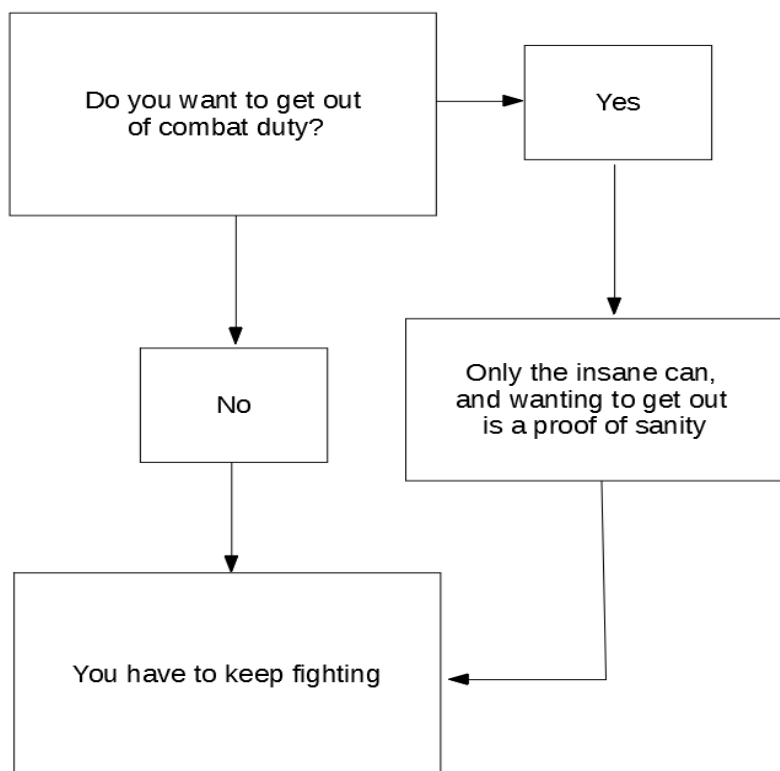
⁴⁸ In needing experience to get a job How can I get any experience until I get a job that gives me experience?" Brantley Foster in *The Secret of My Success*.

Catch-22s often result from rules, regulations, or procedures that an individual is subject to, but has no control over, because to fight the rule is to accept it. Another example is a situation in which someone is in need of something that can only be had by not being in need of it (e.g.: the only way to qualify for a loan is to prove to the bank that you don't need a loan). One connotation of the term is that the creators of the "catch-22" situation have created arbitrary rules in order to justify and conceal their own abuse of power.

Catch-22 is a satirical war novel by American author Joseph Heller. He began writing it in 1953; the novel was first published in 1961. Often cited as one of the most significant novels of the twentieth century,[2] it uses a distinctive non-chronological third-person omniscient narration, describing events from the points of view of different characters. The separate storylines are out of sequence so the timeline develops along with the plot. The novel is set during World War II, from 1942 to 1944. It mainly follows the life of antihero Captain John Yossarian, a U.S. Army Air Forces B-25 bombardier. Most of the events in the book occur while the fictional 256th US Army Air Squadron is based on the island of Pianosa, in the Mediterranean Sea west of Italy, though it also covers episodes from basic training at Lowry Field in Colorado and Air Corps training at Santa Ana Army Air Base in

Catch-22: the novel (1961)

- The "Catch-22" is that "anyone who wants to get out of combat duty isn't really crazy". Hence, pilots who request a mental fitness evaluation are sane, and therefore must fly in combat. At the same time, if an evaluation is not requested by the pilot, he will never receive one and thus can never be found insane, meaning he must also fly in combat.
- Joseph Heller coined the term in his 1961 novel *Catch-22*, which describes absurd bureaucratic constraints on soldiers in World War II. The term is introduced by the character Doc Daneeka, an army psychiatrist who invokes "Catch-22" to explain why any pilot requesting mental evaluation for insanity – hoping to be found not sane enough to fly and thereby escape dangerous missions – demonstrates his own sanity in creating the request and thus cannot be declared insane. This phrase also means a dilemma or difficult circumstance from which there is no escape because of mutually conflicting or dependent conditions.
-

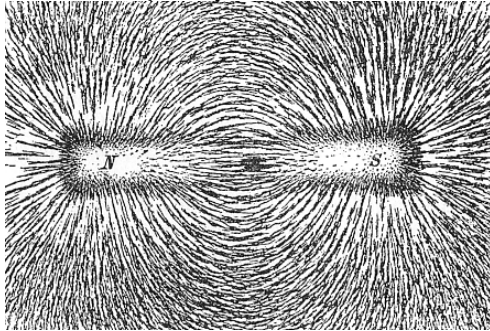
A flowchart showing how Catch-22 works

California. The novel examines the absurdity of war and military life through the experiences of Yossarian and his cohorts, who attempt to maintain their sanity while fulfilling their service requirements so that they may return home.

An example is:

In needing experience to get a job..."How can I get any experience until I get a job that gives me experience?" - Brantley Foster in *The Secret of My Success*.
 Catch-22s often result from rules, regulations, or procedures that an individual is subject to, but has no control over, because to fight the rule is to accept it. Another example is a situation in which someone is in need of something that can only be had by not being in need of it (e.g.: the only way to qualify for a loan is to prove to the bank that you don't need a loan). One connotation of the term is that the creators of the "catch-22" situation have created arbitrary rules in order to justify and conceal their own abuse of power.

various magnetic forces that attract each other by undoing each other's tendencies

Catch-22 logic: Catch-22s often result from rules, regulations, or procedures that an individual is subject to, but has no control over, because to fight the rule is to accept it. Another example is a situation in which someone is in need of something that can only be had by not being in need of it (e.g.: the only way to qualify for a loan is to prove to the bank that you don't need a loan). One connotation of the term is that the creators of the "catch-22" situation have created arbitrary rules in order to justify and conceal their own abuse of power.

C.

1.. For a person to be excused from flying (E) on the grounds of insanity, he must both be insane (I) and have requested an evaluation (R).
2.. ..An insane person (I) does not request an evaluation (¬R) because he does not realize he is insane
3.. Either a person is not insane (¬I) or does not request an evaluation (¬R).
4...No person can be both insane (I) and request an evaluation (R).
5. Therefore, no person can be excused from flying (¬E) because no person can be both insane and have requested an evaluation.

Bayesian approach

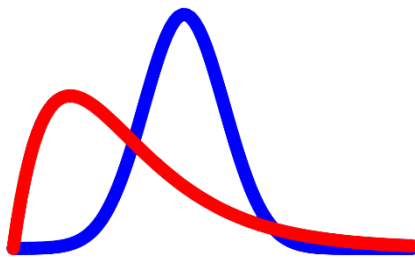

In estimation theory and decision theory, a Bayes estimator or a Bayes action is an estimator or decision rule that minimizes the posterior expected value of a loss function (i.e., the posterior expected loss). Equivalently, it maximizes the posterior expectation of a utility function. An alternative way of formulating an estimator within Bayesian statistics is maximum a posteriori estimation.

See at

$$P(A|B)$$

$P(A)$ [red line] exists under the condition that the $P(B)$ [blue line] exists

$$P(A | B) = \frac{P(B | A)P(A)}{P(B)}$$

$$P(A|B) = \frac{P(B|A)P(A)}{P(B)} = \text{BAYESIAN CONDITION}$$

The suggested formula:

$$G^t = f(U_1, U_2, \dots, U_n) \frac{P(RC|C-22)P(C-22)}{P(RC)} \times \frac{P(C-22)P(RC)}{P(C-22)}$$

$$f(U_1 \dots U_n) \text{ general } U_1 \cap U_2 \cap \dots \cap U_n = U_1 \times U_2 \times \dots \times U_n \text{ m.ax} \Rightarrow \frac{d}{dx}(U_1 \times U_2 \times \dots \times U_n) = 0$$

PAPAKONSTANTINIDIS 2020

G = game

t : time..repeated

RC;..RATIONAL..CHOICE

U_i : Utility..Funtion,, for..the..i..player

$C - 22$: CATCH.22..situation

3win. : 3 person..equilibrium

D. Social Bargaining in terms of disagreement⁴⁹

3-ple person, in ONE win-win win-equilibrium

Ideal situation-the Angels' Moment

- ✓ It is obvious that in a Democratic Society, must be

$$\begin{array}{l} u(x) - u(d_1) = \text{m.ax} \quad u(d_1) = 0 \\ \dots\dots\dots v(y) - v(d_2) = \text{m.ax} \quad \Leftrightarrow v(d_2) = 0 \text{ the Angels MOMENT} \\ C(z) - C(d_3) = \text{m.ax} \quad C(d_3) = 0 \end{array}$$

- ✓ The maximum profit for the society is

$$\text{max}(u(x) - u(d_1))(v(y) - v(d_2))(C(z) - C(d_3))$$

in threat terms t_i :

$$\text{max}(u(x) - u(t))(v(y) - v(t))(C(z) - C(t))$$

⁴⁹ PAPAKONSTANTINIDIS LA, 2002

- ✓ In a poetic expression, people have to set higher goals, in every interaction - negotiation so they can express their disagreement, at some point or threat point of stopping the negotiation
- ✓ in an even more poetic expression, people must re-start dreaming of a better life again - one of the signs of globalization is to level everything for instant euphoria
- ✓ but so have people stopped dreaming ... Relationships, expectations, products and even lasting products (furniture-kitchens etc) and even the heads of state and government and relationships between them have all become instant (1)
- ✓ The deep wound of globalization is the conversion of everything from constant to instant
- ✓ People have to accept this “instant point”, without history, future, and without dreams Ignatius Ramonet supports - and not unfairly - “...the past - present and the future has been squeezed into the instant now, the supreme moment of history ..... all made by the wish factory⁵⁰. ”- 1000 cold “NO” for an emotional “YES” Buskalia
- ✓ Of course, every citizen has (at least theoretically the right of veto, a veto, in the form of threatening

✓

$$\forall u_i \in S_i, (u_i - t_i), \exists t_i^*, \text{so..that...} (u_1 - t_1) < (u_2 - t_2) < \dots < (u_i - t_i^*)$$

t = threat,...veto, or..democracy..perception

S_i = strategy..in..a...win – win – win..papakon / tinidis...situation

Papakonstantinidis 2019

*if...u(x)..v(y)...C(z).....are.the..utility...functions...of ...A – B – C(community)..bar –
genera,.,then*

..... $\max(u(x) - u(d))(v(y) - v(d))(C(z) - C(d))$

must..be..the...overall...Social...Equilibrium.....or...the..." Angels' Moment.."

*If...u(x) – u(d) = 0, and / or..v(y) – v(d) = 0,...and / or...C(z) – C(d) = 0,...then....the.
multiplication..product...will...be...also...ZERO..*

Otherwise, there...will...not..be..agreement....or....SOCIAL...BARGAIN

---

*A^É0. in public case the... (A – B)...BARGAINERS...and..the...Community... – as..the..3rd...player..in..the..BARGAIN
in..the..form..of...LAF 179, or, a communication with the community" (J.J.Rousseau,..1752)*

*– ..must.." push"...their...own..." DISAGREEMENT...POINTS..as...far...as...possible – beyond...INDIVIDUAL
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΣΕ ΟΤΙ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ. Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΗ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 2021
If...this...will...hapen,...then...a...new...situation...will..be..resulted..even..in..dt..period : ..the..Angels" ..Moment*

Angels'..Society

$$MAX..(u_1 - t_1)(u_2 - t_2)(u_3 - t_3) \rightarrow [(u_1 - t_1)(u_2 - t_2)(u_3 - t_3)]' = 0$$

$$(u_1 - t_1) = MAX$$

$$(u_2 - t_2) = MAX$$

$$(u_3 - t_3) = MAX$$

u_i : utility..ex.pectation

t : ..the..value..the..players..can..ex.pect..to..recieve
if..negotiation..break..down

$$t_1 \rightarrow 0$$

$$t_2 \rightarrow 0$$

$$t_3 \rightarrow 0$$

It is also resulted that

$$u_i - t_i^* \approx u_i - S_i$$

$$t_i^* \approx S_i$$

T_i threat approaches towards the S_i strategy, in a win-win-win p. model which is the main pillar of any kind of DEMOCRACY

Papakonstantinidis 2010

Catch 22 -Influences on the city

Catch-22s often result from rules, regulations, or procedures that an individual is subject to, but has no control over, because to fight the rule is to accept it.

The CATCH-22 syndrome pressure **is reflected in the rapid pace of the city** and necessarily creates tensions in both the operation of the city and the operation of households.

In this paragraph we examine the logic of the irrational, as expressed through Joseph Heller's 1961 novel "Catch-22" (which also became a feature film) and the contribution of the idea of the win-win-win papakonstantinidis model to the coverage and rearrangement of the above vacuum

To get an idea of the rational absurdity is listed below, from the “catch-22 movie:

There was only one catch and that was Catch-22, which specified that a concern for one’s safety in the face of dangers that were real and immediate was the process of a rational mind. Orr was crazy and could be grounded. All he had to do was ask; and as soon as he did, he would no longer be crazy and would have to fly more missions. Orr would be crazy to fly more missions and sane if he didn’t, but if he were sane he had to fly them. If he flew them he was crazy and didn’t have to, but if he didn’t want to he was sane and had to

Another example

In order to be hired, in a job you have to prove that you have previous service. But so, no one can be hired, for the first time in a job

It is obvious that such a "logic" creates tensions when it is applied at the city level

The proposed win-win-win papakonstantinidis model aims to change the perception on which the whole edifice of the rational world is based. This edifice was adopted especially in the western world and from there to the whole world. capitalist concept. From the moment someone defined a barbed wire field, the concept of ownership was defined. in place of the other but also of the community as a whole It could be the slogan for a parish or a mutual aid organization It could be a sermon in a church The strangeness of the case is that while that while Man is the social and political ("Ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον" (Aristotle) behaves "arrogantly lonely" in what GIDENS calls individual protectionism. close dependence on commands-properties-solitary protectionism which are all different manifestations of the same psyche

The win-win-win papakonstantinidis model simply suggests putting ourselves in the place of the other but also of the community as a whole It could be the slogan for a parish or a mutual aid

Special Application:

RATIONAL REASONING LOOP CAPTURE

One of the most exciting and brilliant case, is that from STEPHAN TERNYIK example

There are many famous thought experiments, serving as complex metaphors of living reality, but resolving any vital paradox in science and life requires to understand the levels of whole interplay. In other words, it is not easy to teach smart people, how to learn:

<https://hbr.org/1991/05/teaching-smart-people-how-to-learn>

Not educated people have their greatest (tragic) life problem in the process of (not) learning to learn, i.e. to getting into any loop of learning, e.g. with respect to basic literacy, technical skills and intrinsic motivation. Every learning process (animal, machine, human) is a function of loop levels (single, double, triple,) , and structurally directed towards new experiences of internally representing the outer world, i.e. our psyche creates attributes for perceived information by somatic, mental and conscious processing stages. The drama of smart and very educated people is the rational reasoning loop capture, which can become a mental prison for body and mind. The empirical rarionalist method: <http://www.stephen.ternyik.scienceoflife.nl/index.html> is a creative way to split the scientific ego (self-interest) from the the living soul (microcosm, 'mirror' of the universe) i.e. to not getting captured by a certain loop, it is a methodical tool with a defined reach, not more, e.g. learning-by-doing. Reaching : The Angel's Point of all our researches into matter in motion leads to altruism, love and transcendence by the living spirit in our mortal human (earthly) body. These higher ideas of creativeness and the free human spirit

may be a modern form of <https://www.encyclopedia.com/philosophy-and-religion/other-religious-beliefs-and-general-terms/miscellaneous-religion/theurgy>

but this path of human inquiry will definitely help to staying sane in a crazy world as the true researcher tries to connect to 'the higher and eternal upper force' in all life and matter, without getting captured in any loop of learning and knowledge acquisition.

Special case: Teaching smart people: conflict orders- the catch-22 case

Any company that aspires to succeed in the tougher business environment of the 1990s must first resolve a basic dilemma: success in the marketplace increasingly depends on learning, yet most people don't know how to learn.

Most companies not only have tremendous difficulty addressing this learning dilemma; they aren't even aware that it exists. The reason: they misunderstand what learning is and how to bring it about. As a result, they tend to make two mistakes in their efforts to become a learning organization.

First, most people define learning too narrowly as mere "problem solving," so they focus on identifying and correcting errors in the external environment. Solving problems is important. But if learning is to persist, managers and employees must also look inward. They need to reflect critically on their own behavior, identify the ways they often inadvertently contribute to the organization's problems, and then change how they act. In particular, they must learn how the very way they go about defining and solving problems can be a source of problems in its own right.

It is coined the terms "single loop" and "double loop" learning to capture this crucial distinction. To give a simple analogy: a thermostat that automatically turns on the heat whenever the temperature in a room drops below 68 degrees is a good example of single-loop learning. A thermostat that could ask, "Why am I set at 68 degrees?" and then explore whether or not some other temperature might more economically achieve the goal of heating the room would be engaging in double-loop learning.

Highly skilled professionals are frequently very good at single-loop learning. After all, they have spent much of their lives acquiring academic credentials, mastering one or a number of intellectual disciplines, and applying those disciplines to solve real-world problems. But ironically, this very fact helps explain why professionals are often so bad at double-loop learning.

Put simply, because many professionals are almost always successful at what they do, they rarely experience failure. And because they have rarely failed, they have never learned how to learn from failure. So whenever their single-loop learning strategies go wrong, they become defensive, screen out criticism, and put the "blame" on anyone and everyone but themselves. In short, their ability to learn shuts down precisely at the moment they need it the most.

The propensity among professionals to behave defensively helps shed light on the second mistake that companies make about learning. The common assumption is that getting people to learn is largely a matter of motivation. When people have the right attitudes and commitment, learning automatically follows. So companies focus on creating new organizational structures—compensation programs, performance reviews, corporate cultures, and the like—that are designed to create motivated and committed employees.

But effective double-loop learning is not simply a function of how people feel. It is a reflection of how they think—that is, the cognitive rules or reasoning they use to design and implement their actions. Think of these rules as a kind of "master program" stored in the brain, governing all

behavior. Defensive reasoning can block learning even when the individual commitment to it is high, just as a computer program with hidden bugs can produce results exactly the opposite of what its designers had planned.

BIBLIOGRAPHY

- Arrow Kenneth Debreu Gerard: “Existence of an Equilibrium for a Competitive Economy” *Econometrica*, v 22 1954
- Arnstein G. (1991) “Public Participation” , The Edge Publishing, N.Y
- Aumann Robert “Game Theory” in Eatwell John, Murrey Milgate & P.Newman Editions - The New Pugnave Dictionart of Economics, v 2 London, Mc Millan Press, 1987. pp 460-482
- Bagnasco A (1977) “Tre Italy: La Problematica Territoriale dello Sviluppo Italiano”- Il Mulino Bologna, 1977
- Bagnasco M (1981) “Tre Italy”- special issue :European Regionalist Association
- Baumol William “ Microeconomics Principles and Policy” Dryden Press, 1997
- (Berger,John «Δέκα σημεία αναφοράς πολιτικού προσανατολισμού», *Le Monde Diplomatique-Ένθετο ΚτΕ*, 18.12.2005)
- Bernheim Douglas B. “Rationalizable Strategic Behavior” *Econometrica*, v 52, 1984 pp 1007-1028
- Calvert Randall “ The Rational Choice Theory of Social Institutions NY Cabridge University Press, 1995
- Cinneide M. O’ (1991) “Points on what Rural Areas are” Center for Development Studies Press, University College Galway (U.C.G) IRL
- BarqueroA-Vasquez A (1991) “Sectorial Diversification in Rural Areas: Problems and Potentials- UCG / International Center for Development Studies, special issue
- Cinneide M. O’ (1991) “Points on what Rural Areas are” Center for Development Studies Press, University College Galway (U.C.G) IRL
- Chomsky Noam (1973) “Media Control” M. I. T Press, special issue 1973
- Chun Youngub etc “Bargaining wint Uncertain Disagreement Points” *Econometrica*, v 58, 1990 pp 951-959
- Clark G (1994) “Onions are my Husband: Survival and and Accumulation by West African Market Women” Chicago, IL : University of Chicago Press
- Delors J “Annual Report 1992” European Commission, E. U
- Crawford Vincent etc :” Theory and Experiment in the Analysis of S trategic Interaction “ *Econometric Society Monographs*, Cambridge University Press, 1997
- Filinis Kostas (1973) “Games Theory”, KEIMENA Ed, 1972 Athens Gr Fischer M.M (2002) ”Learning in neural spatial intervention models: A statistical perspective” *Journal of Geographical Systems*, issue 4 (3) p.p 30-38

Friedmann J and Weaver C (1979) "Territory and Function" U.C.L.A Press (U.S) Friedman Milton "Essays in Positive Economics" University of Chicago Press, 1953 Gannon Agnes (1990) "Rural Development-Strategic Objectives" F.A.O Ed, Vienna, Grossman Gene etc "Strategies Trade Policy : a Survey of Issues and Early Analysis - Special Papers in International Economics. April, 1985

Grougman Paul (2003) "European Future in the Age of Globalisation" Athens,

Greece: The "Economist Conference"-2003

Guillaumaud J (1963) "Cybernetique et Materialism Dialectique" trnsl Iridanos Ed Harms Hans (1997) "Citizen Participation-A Response to the Crisis of the Representative Democracy" International Sociological Association (I.S.A) -special issue, Toronto Canada.

Harsanyi John "Games with Randomly Disturbed Payoffs" International Journal of Games Theory, v 2 1973 pp 1-23

Horn Nancy (1994) Cultivating Customers : Market Women in Harare, Zimbabwe" , Boulder, C. O : Lynne Rienner

House-Midamba B. and Ekechi F (1995): "African Market Women and Economic Power: The Role of African Woman in Economic Development" Westport CT: Greenwood Press

Isard W(1956)"Location and Space Economy: A General Theory relating to industrial location, market areas, land use, trade and urban structure" Oxford Press, NY

Kamitza R (1994) "Structural Adjustment without a Human Face" Southern Africa: Political and Economic Monthly 7 (6): p.p 11-12

Katseli Luca (1979) "Motivating the Indigenous Human Force" Greek Ministry of National Economy -annual report

Kerepeszki Istvan (2003): "Capacity Building by Non-financial support of SMEs". Hungarian Academy of Sciences, Regional Studies Department special issue

Kokossis Charis and al. (2002) "Sustainable Rural Tourism" Papazissis Ed, Greece trnsl, p.p 322-325

Κοτταρίδη Κ, Σιουρούνης Γ « John Nash Θεωρία Παιγνίων» Εκδόσεις ΕΥΡΑΣΙΑ, 2002

Kuhn H.W and Nasar S. (2001) "The essential John Nash" Princeton University Press, pp. 31, 43, 56, 85-89, 99-103 .

Lachewski Lutz (2003) "Micro businesses Networks and Rural Development Agencies: a Paradoxical Relationship" special issue, The Hungarian Academy of Sciences, Department of Regional Studies, Nov 2003

Λαγός-Παπακωνσταντινίδης 2001, « Αειφόρος Ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη ολιστικής προσέγγισης», σημειώσεις παραδόσεων προς τους φοιτητές,

Lados M (2003) "Report on SMEs local capacities building" -special issue-Nov 2003, Hungarian Academy of Sciences, Department of Regional Studies.- head of the Department

Marinoff Lou (1999) "Platonas no Prozak" N.Y Edition

MacGaffey Jannet (1987) "Entrepreneurs and Parasites: The Struggle for Indigenous capitalism in Zaire" Cabridge: Cabridge University Press

- Martinat Stanislav (2001) "Virtual Enterprise: A Model of Information", Institute of Geonics-special issue, Czech Republic
- Massey D and McDowell L (1987) "Women Territory", Dep of Geography-The Oxford University Press
- Meyer T (2000) -presentation on future economy perspectives, to Ministers and multi-national managers / "G8" (group eight") - Davos, Monde Diplomatique, 2000
- Misseau Yves, 2005: «Το αύριο έχασε τη λάμψη του» άρθρο στη Monde Diplomatique, 29.11.05)
- Moseley M. "Towards a Knowledge Society in an Enlarged European Union", p.4 " - special issue, Hungarian Academy of Sciences, 2003 (Nov)
- Nash John Forbs (1951) "Non Co-operative Game" [The prototype] Princeton University Ed, Princeton
- Neuman (von) & Morgenstern (1947) "Game Theory and Economic Behavior" -The Princeton University Press U. S
- Osirim Mary J (2003) "Carrying the Burdens of Adjustment and Globalization" International Sociology, volume 18, number 3, Sept.2003
- Papakonstantinidis L.A "Networking SMEs: A win-win-win approach" Εισήγηση η στο Διεθνές Συνέδριο της International Sociological Association (ISA) RC-26 , στις 11 Ιουνίου 2005 (Λέσβος) ΘΕΜΑ "Networks and Partnerships for 'Learning Regions' in an era of Micro-Globalization in Everyday Practices " προεδρία Καθηγητή Τσομπάνογλου Perroux F "Economic Space: Theory and Application- Regional Development and Planning" A Reader, Cambridge- Mass, 1964
- Petrella Ricardo (2001) "Globalization impact on space-time (trnsl) Local Government Journal , Athens, Greece, Nov 2001
- Ramonet Ignacio "Mondalisation et les perspecives sociale dans l'economie glolale" trnsl-Monde Diplomatique, Aug, 2000
- Robertson C. (1997) "Trouble showed the Way: Women, Men and Trade in the Nairobi Area 1890-1990" Bloomington: Indiana University Press
- Schor Juliet (2000) "The Over-worked American" Le Monde Diplomatique (trnsl) Stochr W and Todtling F (1979) "Spatial Equality : some antithesis to current regional development doctrine" H. Folms Ed.
- Stochr W and Taylor R. (1981) "Development from Above, or Below ?" Wiley- Chichester Ed, 1981
- Tagieff Pierre Antre Η έκλειψη του Μέλλοντος', μπφρ (Monde Diplomatique, 2000) Toffler Alvin "Future Shock" trnsl, KAKTOS Ed, 1996
- Torga Miguel (1996) " Humanity and Globalization : different terms to start with"- Monde Diplomatique, 1996
- Torreta Gullietta (1997) "Sociological Aspects in the Human Resources Management inside the Public Administration" International Sociological Association (I.S.A) R.C 26 , special issue, Toronto Canada

Thomson William, *Bargaining Theory: the Axiomatic Approach*, Academic Press,

Thomson William, Lensberg Telje, *The Axiomatic Theory of Bargaining With a Variable Number of Agents*, Cambridge University Press, 1989.

van Damme Eric, "The Nash Solution is Optimal", *Journal of Economic Theory*, v. 38, 1986, pp. 128-140.